

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO) και περάτωση των ποινικών ερευνών: άσκηση
δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και αρχειοθέτηση**

**European Public Prosecutor's Office (EPPO) and termination of criminal
investigations: prosecution before national courts and closure of the case**

Ιερασία Μανίνη

(Α.Μ. 01792122m012)

Αθήνα, Δεκέμβριος 2023

Τριμελής Επιτροπή.

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα).

Δημήτριος Τριανταφύλλου, Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Δομίνικος Αρβανίτης, Διδάκτωρ Ευρωπαϊκού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου.

Copyright © Ιερασία Μανίνη, 2023

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων της συγγραφέως.

Πίνακας περιεχομένων:

Εισαγωγή	6
 Κεφάλαιο πρώτο	8
1.1. Η δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας	8
1.2. Το Συλλογικό Όργανο.....	9
1.3. Τα Μόνιμα Τμήματα.....	10
1.4. Ο Ευρωπαίος Γενικός Εισαγγελέας και οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς.....	12
1.5. Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς.....	14
Κεφάλαιο δεύτερο	16
2.1. Οι αρχές που διέπουν τη δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: Ανεξαρτησία και Λογοδοσία.....	16
2.2. Σχέση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με την OLAF.....	21
2.3. Η Οδηγία PIF και ο Κανονισμός.....	24
2.4. Το στάδιο της περάτωσης των ποινικών ερευνών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.....	27
Κεφάλαιο τρίτο	31
3.1. Η αρχειοθέτηση της υπόθεσης.	31
3.2. Η αρχειοθέτηση στην ελληνική έννομη τάξη και συγκριτική αναφορά των οικείων διατάξεων με τα ισχύοντα στον Κανονισμό.....	36
Κεφάλαιο τέταρτο	39
4.1. Η άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων.....	39
4.2. Το ελληνικό νομικό πλαίσιο.....	43
4.3. Ζητήματα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που ανακύπτουν στην ελληνική έννομη τάξη.....	51
4.4. Ζητήματα αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των διατάξεων για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.....	53
4.5. Πρόταση για την εναρμόνιση του εθνικού ποινικού δικονομικού πλαισίου με τα οριζόμενα στο Κανονισμό της EPPO.	58

4.6. Ζητήματα που ανακύπτουν στην ελληνική έννομη τάξη αναφορικά με την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων.....	61
Κεφάλαιο πέμπτο	62
5.1. Ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 42 του Κανονισμού	62
5.2. Οι παράγραφοι 1 και 2	67
5.3. Προδικαστικά ζητήματα: η υπόθεση «Γεωργίου κατά Ελλάδος».....	70
5.4. Η εξαίρεση που εισάγει η τρίτη παράγραφος του άρθρου 42.....	74
 Καταληκτικές σκέψεις και συμπέρασμα.....	77
 Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία - Μελέτες	
.....	79

Περίληψη.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί έναν θεσμό που ιδρύθηκε για την αποτελεσματική έρευνα και δίωξη των εγκλημάτων που τελούνται σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Ειδικά ως προς τη δομή της, αποτελεί έναν ενιαίο οργανισμό που οργανώνεται τόσο σε κεντρικό, όσο και σε αποκεντρωμένο επίπεδο και, συνεπεία τούτου, η δράση της δεν περιορίζεται σε αμιγώς ενωσιακό επίπεδο, αλλά περιλαμβάνει και ενέργειες που σχετίζονται με τις έννομες τάξεις των οικείων κρατών – μελών. Πιο συγκεκριμένα επ’ αυτού, η δόμηση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε δύο επίπεδο, ήτοι αφενός στο κεντρικό/ευρωπαϊκό επίπεδο και αφετέρου, σε αποκεντρωμένο/εθνικό γεννά πλείστες προκλήσεις και ερωτήματα σχετικά με το αν και κατά πόσο είναι λειτουργική. Στην παρούσα μελέτη, οι εν λόγω προβληματισμοί πρόκειται να επικεντρωθούν στο στάδιο της περάτωσης των ποινικών ερευνών και συγκεκριμένα, σε δύο από τους τρόπους περάτωσης, ήτοι την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, καθώς και την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Λέξεις – κλειδιά: Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, περάτωση ποινικών ερευνών, αρχειοθέτηση, άσκηση δίωξης.

Abstract.

The European Public Prosecutor's Office is an institution established for the effective investigation and prosecution of crimes committed against the financial interests of the Union. Especially in terms of its structure, it is a single organization that is organized both at a central and a decentralized level and, because of this, its action is not limited to a purely Union level, but also includes actions related to the legal systems of each EU member state. More specifically on this, the structure of the European Public Prosecutor's Office on two levels, on the one hand at the central/European level and on the other, at the decentralized/national level, raises the most challenges and questions about whether and to what extent it is functional. In the present study, the said concerns are going to be focused on the stage of closing the criminal investigations and specifically, on two of the ways of closing, namely the closure of the case, as well as the prosecution before the national courts.

Keywords: European Public Prosecutor's Office, closing the criminal investigations, closure of the case, prosecution before the national courts.

Εισαγωγή.

Οι πρώτες προσπάθειες για τη σύσταση μίας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που θα βρισκόταν σε αντιστοιχία με το γαλλικό πρότυπο, σημειώθηκαν ήδη από τη δεκαετία του 1990, οπότε και συμπεριλήφθηκε σχετική πρόταση στο «Corpus Juris» και συγκεκριμένα στο άρθρο 18.5 αυτού, το οποίο αποτέλεσε σύνολο κατευθύνσεων για τη βελτίωση της ποινικής προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, μέχρι και τη Συνθήκη της Λισσαβώνας¹, οι συγκεκριμένες προσπάθειες για την ίδρυση μίας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν έβρισκαν νομική βάση στις Συνθήκες². Βέβαια, το γεγονός αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι μπορούν να παραλειφθούν σημαντικά επιτεύγματα άξια αναφοράς, όπως ήταν η δημοσιοποίηση Πράσινης Βίβλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³ «για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας και τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας», αλλά και δημοσιοποίηση έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2001⁴. Την 17^η.07.2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πρόταση^{5,6} Κανονισμού του Συμβουλίου της για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (European Public Prosecutor's Office), και συνεπεία τούτου, η ίδρυση αυτής απέκτησε νομική βάση στο άρθρο 86 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «1. Για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία μέσω κανονισμών, μπορεί να συστήσει Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εκ της Eurojust. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εφόσον δεν

¹ Κιούπης, Δ., Το ποινικό δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβώνας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

² Mitsilegas, V., EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe (Oxford, Hart Publishing, 2016).

³ Βλ. Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι, Οικονομικά συμφέροντα Ε.Ε. και κρατών μελών: Προβάδισμα ενωσιακού δικαίου ή εθνικής νομοθεσίας; ΠοινΔικ, 2007, σελ. 1317.

⁴ Μ. Καϊάφα Γκμπάντι, Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων και των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, ΠοινΔικ 2002.

⁵ Καϊάφα –Γκμπάντι, Μ., Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας στα πλαίσια του Α' Πυλώνα - Διάλογος με την Πράσινη Βίβλο, ΠοινΔικ 5 (2002), σελ. 563 επ.

⁶ Caianiello, M. The Proposal for a Regulation on the Establishment of a European Public Prosecutor's Office: Everything Changes, or Nothing Changes? European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 21-2 (2013), σελ. 115 επ.

επιτευχθεί ομοφωνία, ομάδα αποτελούμενη από εννέα τουλάχιστον κράτη μέλη μπορεί να ζητήσει να παραπεμφθεί το σχέδιο κανονισμού στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, η νομοθετική διαδικασία στο Συμβούλιο αναστέλλεται. Αφού συζητήσει το ζήτημα και εφόσον επιτευχθεί συναίνεση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναπέμπει, εντός τετραμήνου από την αναστολή αυτή, το σχέδιο στο Συμβούλιο προς θέσπιση. Εντός της αυτής προθεσμίας, σε περίπτωση μη συμφωνίας, και εφόσον εννέα τουλάχιστον κράτη μέλη επιθυμούν να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία βάσει του συγκεκριμένου σχεδίου κανονισμού, τα εν λόγω κράτη μέλη ενημερώνουν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, η έγκριση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας η οποία προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και στο άρθρο 329, παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, θεωρείται ότι χορηγήθηκε και εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενισχυμένης συνεργασίας.

2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια για την καταζήτηση, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Ευρωπόλ, των δραστών αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως τα συμφέροντα αυτά ορίζονται στον κανονισμό της παραγράφου 1, καθώς και των συνεργών τους. Ασκήει δε ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων των κρατών μελών την ποινική δίωξη των αδικημάτων αυτών.

3. Οι κανονισμοί της παραγράφου 1 καθορίζουν το καθεστώς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τους όρους άσκησης των καθηκόντων της, τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητές της καθώς και τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν το παραδεκτό των αποδείξεων, και τους κανόνες που ισχύουν για τον δικαστικό έλεγχο των διαδικαστικών της πράξεων κατά την άσκηση των καθηκόντων της.

4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται, ταυτόχρονα ή σε μεταγενέστερο στάδιο, να εκδώσει απόφαση για την τροποποίηση της παραγράφου 1, προκειμένου να επεκτείνει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, και για την κατ' επέκταση τροποποίηση της παραγράφου 2 όσον αφορά τους δράστες σοβαρών εγκλημάτων με επιπτώσεις σε πολλά κράτη μέλη καθώς και τους συνεργούς τους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διαβούλευση με την Επιτροπή».

Υπό το πρίσμα των όσων εκτέθηκαν αμέσως ανωτέρω, υπογραμμίζεται πως η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO), αποτελεί υπερεθνικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της οποίας θεμελιώδες καθήκον αποτελεί η διερεύνηση και η δίωξη εγκλημάτων που θίγουν και θέτουν σε άμεση διακινδύνευση τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης⁷.

Στην παρούσα, πρόκειται να επιχειρηθεί να γίνει αναφορά σε δύο από τους τρόπους περάτωσης των ποινικών ερευνών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και συγκεκριμένα για την αρχειοθέτηση της υπόθεσης αφενός, αλλά και την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αφετέρου. Επιπροσθέτως, πρόκειται να γίνει αναφορά στα ισχύοντα στο εθνικό μας ποινικό σύστημα, αλλά και να εξεταστεί το αν και σε ποια έκταση οι δικές μας ρυθμίσεις τελούν σε αντιστοιχία με το ενωσιακό πλαίσιο.

Κεφάλαιο Πρώτο.

1.1. Η δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Σύμφωνα με το 8^ο άρθρο του Κανονισμού «1. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί αδιαίρετο οργανισμό της Ένωσης που λειτουργεί ως ενιαία Εισαγγελία με αποκεντρωμένη δομή. 2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία οργανώνεται σε κεντρικό και σε αποκεντρωμένο επίπεδο. 3. Το κεντρικό επίπεδο αποτελείται από την Κεντρική Εισαγγελία στην έδρα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Η Κεντρική Εισαγγελία συγκροτείται από το συλλογικό όργανο, τα μόνιμα τμήματα, τον (την) ευρωπαίο(-α) γενικό(-ή) εισαγγελέα, τους (τις) αναπληρωτές(-ριες) ευρωπαίους(-ες) γενικούς(-ές) εισαγγελείς, τους (τις) ευρωπαίους(-ες) εισαγγελείς και τον (τη) διοικητικό(-ή) διευθυντή(-ρια). 4. Το αποκεντρωμένο επίπεδο αποτελείται από ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς που θα εδρεύουν στα κράτη μέλη. 5. Η Κεντρική Εισαγγελία και οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς επικουρούνται από το

⁷ Δ. Ζημιανίτης, Η νέα θεσμική αρχιτεκτονική για των ευρωπαϊκό ποινικό χώρο: Ο διάλογος για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ΠοινΔικ 5/2013, σελ. 439.

προσωπικό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δυνάμει του παρόντος κανονισμού».

Παρά το γεγονός ότι αυτό δεν προκύπτει ευθέως από τα γράμματα του Κανονισμού, δεν θα ήταν άτοπο να υποστηριχθεί η θέση ότι η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έχει τις ρίζες της στο Εισαγγελικό μοντέλο⁸ και, βάσει αυτού, καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων, για τους οποίους θα γίνει λόγος αμέσως κατωτέρω. Ήδη σε αυτό το σημείο αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 του Κανονισμού, σε κεντρικό επίπεδο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελείται από το Συλλογικό Όργανο, τα Μόνιμα Τμήματα, τον Ευρωπαίο Γενικό Εισαγγελέα και τους αναπληρωτές Ευρωπαίους Γενικούς Εισαγγελείς, τους Ευρωπαίους Εισαγγελείς, καθώς και τον διοικητικό διευθυντή. Σε αποκεντρωμένο δε, επίπεδο αποτελείται από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς και έκαστος εξ αυτών εδρεύει στο κράτος - μέλος καταγωγής του.

1.2. Το Συλλογικό Όργανο.

Αρχικά, το Συλλογικό Όργανο αποτελεί το ανώτατο διοικητικό όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και συγκροτείται από έναν Ευρωπαίο Εισαγγελέα ανά κράτος – μέλος, καθώς και τον Ευρωπαίο Γενικό Εισαγγελέα, ενώ ασκεί τις επιτελικές – στρατηγικές εξουσίες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, έχοντας τη γενική επίβλεψη αυτής. Καθορίζει την πολιτική που καλείται να ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για την έρευνα και τη δίωξη εγκλημάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της και τέλος, καθορίζει τις αρμοδιότητες των καθηκόντων που έχουν τα μέλη του Συλλογικού Οργάνου και του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Επισημαίνεται ωστόσο ότι το Συλλογικό Όργανο δεν αναλαμβάνει οιαδήποτε πρωτοβουλία στη διαχείριση ζητημάτων που σχετίζονται με ορισμένη υπόθεση, ενώ ο ρόλος του είναι καθαρά εποπτικός. Συνέρχεται τακτικά και αποφασίζει με απλή πλειοψηφία.

⁸ Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, το οποίο ακολουθούν τα περισσότερα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Εισαγγελέας, ως λειτουργός με καθήκοντα βαρύνουσας σημασίας, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην προδικασία, δεδομένου ότι με τις εντολές που δίνει σε αστυνομικά όργανα και σε λοιπές αρχές, δύναται να επιβάλλει μέτρα δικονομικού καταναγκασμού χάριν προόδου της προδικασίας, αλλά και της κύριας διαδικασίας, προς εύρεση της αλήθειας.

Ενδέχεται όμως να αποφασίζει με πλειοψηφία 2/3 ανάλογα με τη φύση του θέματος, ή με αυξημένη πλειοψηφία 4/5 όταν παρέχονται κατευθύνσεις για ιδιαιτέρως καθοριστικά ζητήματα, τα οποία προβλέπονται στον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁹.

Επιπροσθέτως, τα Μόνιμα Τμήματα, για τα οποία γίνεται λόγος αμέσως κατωτέρω, συστήνονται με αποφάσεις του Συλλογικού Οργάνου και κάθε ένα από αυτά αποτελείται από τον επικεφαλής, από δύο μόνιμα μέλη και τέλος, τον εποπτεύοντα την εκάστοτε υπόθεση¹⁰.

1.3. Τα Μόνιμα Τμήματα.

Τα Μόνιμα Τμήματα, όπως αναφέρθηκε αμέσως ανωτέρω, συστήνονται με αποφάσεις του Συλλογικού Οργάνου και σε αυτά μετέχουν ο επικεφαλής, δύο μόνιμα μέλη, καθώς και ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας που εποπτεύει την εκάστοτε υπόθεση, όταν λαμβάνονται αποφάσεις επί των εθνικών υποθέσεων που εποπτεύει, χωρίς ωστόσο να έχει δικαίωμα ψήφου. Ο ρόλος των Μονίμων Τμημάτων χαρακτηρίζεται από καθήκοντα ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας, όπως είναι η επίβλεψη των ερευνών και των διώξεων που διενεργούν οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς, ο χειρισμός των διασυνοριακών υποθέσεων και η υλοποίηση των αποφάσεων του Συλλογικού Οργάνου. Επιπροσθέτως, μία από τις σημαντικότερες αρμοδιότητες των Μονίμων Τμημάτων είναι η, κατόπιν υποβολής σχετικής πρότασης του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα, παραπομπή της υπόθεσης σε δίκη, η αρχειοθέτησή της, η παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές δικαστικές αρχές, εφόσον διαπιστωθεί ότι πρόκειται για αδίκημα που δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Πιο συγκεκριμένα επ' αυτού, τα Μόνιμα Τμήματα αναλαμβάνουν κάποια υπόθεση βάσει σχεδίου απόφασης που έχει προταθεί από τον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα που έχει επιληφθεί και δύνανται να αποφασίζουν είτε την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, όταν

⁹ Η. Δαγκλής, «Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 29.

¹⁰ Βλ. σχετικά: Δημήτριος Ζημιανίτης, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», Ποινική Δικαιοσύνη, 24/2 (2021), σελ. 290.

συντρέχουν οι αντίστοιχοι λόγοι, την εφαρμογή απλουστευμένης διαδικασίας διώξεως και την εντολή στον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα να ενεργήσει για την οριστική περάτωση της υπόθεσης βάσει όσων προβλέπει το άρθρο 40 του Κανονισμού, ή την παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές. Επιπλέον, δύνανται να αποφασίσουν την εκ νέου κίνηση έρευνας αν ανακύψουν νέα στοιχεία για κάποια υπόθεση¹¹ δίνοντας εντολή στον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα για κίνηση έρευνας, εφόσον μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο δεν έχει κινηθεί τέτοια διαδικασία. Ακόμη, μπορούν να δίνουν εντολή να ασκήσουν το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης βάσει όσων προβλέπονται στο άρθρο 27 παράγραφος 6 του Κανονισμού σε περίπτωση που αυτό δεν έχει γίνει ήδη αλλά και να παραπέμπουν στο Συλλογικό Όργανο διάφορα θέματα που ανακύπτουν από μεμονωμένες υποθέσεις.

Αναλαμβάνουν καθήκοντα ιδιαιτέρως μεγάλης βαρύτητας, αφού συντονίζουν τις επιχειρησιακές ενέργειες και διασφαλίζουν τη συνοχή των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Τα Μόνιμα Τμήματα αποφασίζουν με απλή πλειοψηφία, στην οποία κάθε μέλος διαθέτει μία ψήφο, ενώ η ψήφος του Προέδρου υπερσχύει σε περίπτωση ισοψηφίας. Το Μόνιμο Τμήμα δύναται να καλεί τυχόν άλλους Ευρωπαίους Εισαγγελείς ή Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς που σχετίζονται με την υπόθεση να παρίστανται στις συνεδριάσεις του, χωρίς ωστόσο να έχουν το δικαίωμα ψήφου¹². Τέλος, υπογραμμίζεται πως το πιο αξιοσημείωτο όλων είναι ότι τα Μόνιμα Τμήματα μπορούν να αναθέτουν την εξουσία αναφορικά με την λήψη αποφάσεων για την παραπομπή μιας υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης ή την αρχειοθέτηση αυτής και στην τελευταία περίπτωση μόνο σε σχέση με τους κανόνες που περιέχονται στο άρθρο 39 παράγραφος ένα στοιχείο α' έως στ' του Κανονισμού στον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα που εποπτεύει την υπόθεση είτε λόγω της εξαιρετικής βαρύτητας της αξιόποινης πράξης είτε εξαιτίας της πολυπλοκότητας της διαδικασίας σε συγκεκριμένη υπόθεση όσον αφορά αξιόποινη πράξη η οποία είχε προκαλέσει ή ενδέχεται να προκαλέσει ζημιά στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης που δεν υπερβαίνει τις 100.000€.

¹¹ Βλ. σχετικά το άρθρο 10 του Κανονισμού.

¹² Η. Δαγκλής, ό.π. σελ. 30.

1.4. Ο Ευρωπαίος Γενικός Εισαγγελέας και οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς.

Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 10 του Κανονισμού, «1. Στα μόνιμα τμήματα προεδρεύει ο (η) ευρωπαίος(-α) γενικός(-ή) εισαγγελέας ή ένας (μια) από τους (τις) αναπληρωτές(-ριες) ευρωπαίους(-ες) γενικούς(-ές) εισαγγελείς ή ευρωπαίος(-α) εισαγγελέας που διορίζεται πρόεδρος σύμφωνα με τον κανονισμό διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Εκτός από τον (την) πρόεδρο, τα μόνιμα τμήματα έχουν δύο μόνιμα μέλη. Ο αριθμός των μόνιμων τμημάτων και η σύνθεσή τους, καθώς και η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων, λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις λειτουργικές ανάγκες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και ορίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας [...]».

Από τον Ευρωπαίο Γενικό Εισαγγελέα, διακρίνονται οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς, οι οποίοι λειτουργούν ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στα Μόνιμα Τμήματα και στους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, μεταφέροντας πληροφορίες στα αντίστοιχα κράτη - μέλη καταγωγής, γεγονός το οποίο είναι αποτέλεσμα του ότι έχουν αρτιότερη γνώση του νομικού συστήματος της χώρας από την οποία κατάγονται. Μεριμνούν, έτσι ώστε να παρέχονται από την Κεντρική Εισαγγελία στους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς και αντιστρόφως, όλες οι αναγκαίες πληροφορίες, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν συνεχή επαφή και επικοινωνία με τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς και παρακολουθούν την εκτέλεση των καθηκόντων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα κράτη – μέλη τους. Όπως άλλωστε αναφέρει το άρθρο 12 του Κανονισμού, «1. Οι ευρωπαίοι(-ες) εισαγγελείς, ενεργώντας για λογαριασμό του μόνιμου τμήματος και σύμφωνα με τυχόν εντολές που έχει αυτό δώσει σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφοι 3, 4 και 5, εποπτεύουν τις έρευνες και τις διώξεις για τις οποίες είναι υπεύθυνοι(-ες) οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς που έχουν επιληφθεί της υπόθεσης στο κράτος μέλος καταγωγής τους. Οι ευρωπαίοι(-ες) εισαγγελείς υποβάλλουν συνοπτική παρουσίαση των υποθέσεων που έχουν υπό την εποπτεία τους και, κατά περίπτωση, προτάσεις αποφάσεων που θα πρέπει να ληφθούν από το εν λόγω τμήμα βάσει σχεδίων αποφάσεων που έχουν καταρτίσει οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς. [...] 3. Οι εποπτεύοντες(-ουσες) ευρωπαίοι(-ες) εισαγγελείς μπορούν σε συγκεκριμένη περίπτωση να δίνουν εντολές σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό

δίκαιο και με τις εντολές του αρμόδιου μόνιμου τμήματος στον (στην) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα, όποτε αυτό είναι απαραίτητο για την αποτελεσματική διενέργεια της έρευνας ή της δίωξης ή προς το συμφέρον της απονομής δικαιοσύνης ή για να διασφαλιστεί η συνεκτική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. 4. Όταν το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προβλέπει εσωτερική επανεξέταση ορισμένων πράξεων στο πλαίσιο της δομής της εθνικής εισαγγελίας, η επανεξέταση τέτοιων πράξεων του (της) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα εμπίπτει στις εποπτικές εξουσίες του (της) εποπτεύοντος(-ουσας) ευρωπαϊού(-ας) εισαγγελέα σύμφωνα με τον κανονισμό διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και με την επιφύλαξη των εξουσιών εποπτείας και παρακολούθησης του μόνιμου τμήματος. 5. Οι ευρωπαίοι(-ες) εισαγγελείς έχουν ρόλο συνδέσμου επικοινωνίας και διαύλου πληροφοριών μεταξύ των μόνιμων τμημάτων και των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων στα αντίστοιχα κράτη μέλη καταγωγής. Παρακολουθούν την εκτέλεση των καθηκόντων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα αντίστοιχα κράτη μέλη τους, σε στενή διαβούλευση με τους (τις) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς. Μεριμνούν ώστε, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και τον κανονισμό διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, να παρέχονται από την Κεντρική Εισαγγελία στους (στις) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς και αντιστρόφως όλες οι σχετικές πληροφορίες».

Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας διορίζεται από το Συμβούλιο και επιλέγεται από κατάλογο που καταρτίζει η Επιτροπή, πράγμα το οποίο ισχύει και για τους αναπληρωτές του, ενώ οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς για τους οποίους γίνεται λόγος αμέσως κατωτέρω, διορίζονται και παύονται από τον ίδιο τον Ευρωπαίο Εισαγγελέα, βάσει καταλόγου που υποβάλλουν τα κράτη – μέλη¹³. Ο εσωτερικός κανονισμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εγκρίνεται με απόφαση του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, των τεσσάρων αναπληρωτών του και πέντε Εντεταλμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων, οι οποίοι επιλέγονται από τον Ευρωπαίο Εισαγγελέα, βάσει συστήματος αυστηρά ισότιμης εναλλαγής που να επιτρέπει να αντικατοπτρίζεται το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών – μελών.

¹³ Παπαθανασόπουλος, Ε., Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα - Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, ΠοινΔικ, 10 (2003), σελ. 1131 επ.

Οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς εποπτεύουν τις έρευνες και τις διώξεις για τις οποίες είναι υπεύθυνοι οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς¹⁴, ενώ οι εποπτεύοντες Ευρωπαίοι Εισαγγελείς μπορούν να δίνουν εντολές βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου και με τις εντολές του αρμοδίου Μονίμου Τμήματος στον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα που έχει επιληφθεί της υποθέσεως, στην περίπτωση που αυτό κρίνεται απαραίτητο για την αποτελεσματική διενέργεια της έρευνας, της δίωξης, ή σε κάθε περίπτωση, για την προάσπιση του συμφέροντος της απονομής δικαιοσύνης ή της διασφάλισης της συνεκτικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Στην περίπτωση που το εθνικό δίκαιο κάποιου κράτους – μέλους προβλέπει επαναξιολόγηση διαφόρων θεμάτων στο πλαίσιο της εθνικής Εισαγγελίας, η επαναξιολόγηση τέτοιων πράξεων που διενήργησε ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας εμπίπτει στις εποπτικές εξουσίες του εποπτεύοντος Ευρωπαίου Εισαγγελέα με την επιφύλαξη των εξουσιών εποπτείας και παρακολούθησης του Μονίμου Τμήματος. Οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς ασκούν τις αρμοδιότητες που έχουν για λογαριασμό του Μονίμου Τμήματος και σύμφωνα με τις εντολές που αυτό του δίνει¹⁵.

1.5. Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς.

Στην λειτουργία και στην επίτευξη των σκοπών δράσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας καταλυτικό ρόλο διαδραματίζουν οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς, οι οποίοι είναι εθνικοί εισαγγελείς των κρατών – μελών που προτείνονται από αυτά προκειμένου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους εντός της, αφού πρώτα διοριστούν. Κατά την άσκηση των καθηκόντων καλούνται να διενεργήσουν έρευνες για τα εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και να συμμετάσχουν και στην εκδίκαση σχετικών υποθέσεων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

¹⁴ Βλ. άρθρο 12 του Κανονισμού.

¹⁵ Φλωρίδης, Β., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή - Συμβολή στην συζήτηση για την καθιέρωση του θεσμού (Μέρος Α'), ΠοινΔικ, 5 (2005), σελ. 613 επ., καθώς και Φλωρίδης, Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή - Συμβολή στην συζήτηση για την καθιέρωση του θεσμού (Μέρος Β'), ΠοινΔικ, 6 (2005), σελ. 756 επ.

Το άρθρο 13 του Κανονισμού προβλέπει ότι «1. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς ενεργούν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα αντίστοιχα κράτη μέλη τους και έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους (τις) εθνικούς(-ές) εισαγγελείς όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης, επιπροσθέτως και με την επιφύλαξη των ειδικών αρμοδιοτήτων και του καθεστώτος που τους έχουν απονεμηθεί και υπό τους όρους που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό. [...] Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς είναι επίσης υπεύθυνοι(-ες) για την παραπομπή υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης, ειδικότερα δε έχουν την αρμοδιότητα να υποστηρίζουν το κατηγορητήριο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, να συμμετέχουν στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και να ασκούν τα διαθέσιμα ένδικα μέσα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. 2. Σε κάθε κράτος μέλος υπάρχουν δύο ή περισσότεροι(-ες) ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς. Ο (Η) ευρωπαίος(-α) γενικός(-ή) εισαγγελέας, κατόπιν διαβούλευσης και επίτευξης συμφωνίας με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, εγκρίνει τον αριθμό των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων, καθώς και τη λειτουργική και την κατά τόπον κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων εντός κάθε κράτους μέλους. 3. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς μπορούν επίσης να ασκούν καθήκοντα εθνικού(-ής) εισαγγελέα, εφόσον αυτό δεν τους εμποδίζει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Ενημερώνουν τον (την) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα σχετικά με τα εν λόγω καθήκοντα. [...]». Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς είναι τουλάχιστον δύο ανά κράτος – μέλος, ωστόσο, ο ακριβής αριθμός αυτών και η καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδιότητά τους καθορίζεται από τις εθνικές αρχές και τον Γενικό Ευρωπαίο Εισαγγελέα. Στην θέση αυτή διορίζονται από το Συλλογικό Όργανο, ύστερα από σχετική πρόταση του Ευρωπαίου Γενικού Εισαγγελέα.

Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται πως οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και ασκούν τα καθήκοντά τους για την προάσπιση των συμφερόντων της, ενώ παράλληλα έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς Εισαγγελείς αναφορικά με την έρευνα, τη δίωξη, αλλά και την παραπομπή των υποθέσεων στο ακροατήριο. Εξ αυτού του λόγου, άλλωστε, τους

αποδίδεται συχνά ο χαρακτηρισμός του «διπλού καπέλου» (“double – hatted”)^{16, 17}, υπό την έννοια ότι αντλούν άμεσα τις αρμοδιότητές τους εντός της ΕΡΡΟ από τον ίδιο τον Κανονισμό, ενώ, δεδομένου ότι εξομοιώνονται με τους εθνικούς εισαγγελείς, έμμεσα αντλούν και τις εξουσίες αυτών, όπως προβλέπει το άρθρο 13 παρ. 1 του Κανονισμού.

Κεφάλαιο Δεύτερο.

2.1. Οι αρχές που διέπουν τη δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: Ανεξαρτησία και Λογοδοσία.

Τα μέλη της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας φέρουν την υποχρέωση να λειτουργούν ανεξάρτητα και να μην ζητούν ούτε και να λαμβάνουν εντολές από άλλα θεσμικά όργανα ή τυχόν οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια λοιπόν της κατοχύρωσης της προσωπικής ανεξαρτησίας των Εντεταλμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων εντάσσεται η πρόβλεψη του άρθρου 17 παράγραφος 4 του Κανονισμού¹⁸ σύμφωνα με το οποίο το κράτος - μέλος του οποίου Ευρωπαίους

¹⁶ Βλ. ιδιαίτερα την τρίτη παράγραφο του άρθρου 13 του Κανονισμού, στο οποίο προβλέπεται και η δυνατότητά τους να ασκούν καθήκοντα και ως εθνικοί εισαγγελείς, εφ’ όσον αυτό δεν εμποδίζει τις υποχρεώσεις τους έναντι της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

¹⁷ Διευκρινίζεται ότι η έκφραση του «διπλού καπέλου» ισχύει μόνο στις περιπτώσεις των εισαγγελέων που, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 του Κανονισμού, ασκούν και καθήκοντα εθνικού εισαγγελέα. Στις λοιπές περιπτώσεις, ακόμα και όταν ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας ασκεί εξουσίες που απονέμονται στους εθνικούς εισαγγελείς, δεν ενεργεί ως εθνικός εισαγγελέας, αλλά για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

¹⁸ Το πλήρες κείμενο του άρθρου 17 του Κανονισμού, το οποίο φέρει τίτλο «Διορισμός και παύση των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων», έχει ως εξής: «1. Κατόπιν πρότασης του (της) ευρωπαίου(-ας) γενικού(-ής) εισαγγελέα, το συλλογικό όργανο διορίζει τους (τις) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς που προτείνουν τα κράτη μέλη. Το συλλογικό όργανο μπορεί να απορρίψει ένα πρόσωπο που προτάθηκε εάν δεν πληροί τα κριτήρια της παραγράφου 2. Η θητεία των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων είναι πενταετής και μπορεί να ανανεωθεί. 2. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς από τη στιγμή του διορισμού τους σε θέση ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα έως την παύση τους είναι ενεργά μέλη της εισαγγελικής αρχής ή του δικαστικού σώματος των αντίστοιχων κρατών μελών που τους (τις) πρότειναν. Παρέχουν εχέγγυα ανεξαρτησίας και οφείλουν να διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα και την ανάλογη πρακτική πείρα στο εθνικό νομικό τους σύστημα. 3. Το συλλογικό όργανο παύει έναν (μία) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα εάν διαπιστώσει ότι αυτός (αυτή) δεν πληροί πλέον τις απαιτήσεις της παραγράφου 2 ή δεν είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντά του (της) ή έχει κριθεί ένοχος(-η) σοβαρού παραπτώματος. 4. Εάν ένα κράτος μέλος αποφασίσει να παύσει από τα καθήκοντά του (της) ή να κινηθεί πειθαρχική διαδικασία κατά εθνικού(-ής) εισαγγελέα που έχει διοριστεί ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας για λόγους που δεν συνδέονται με τις αρμοδιότητές του (της) που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό, ενημερώνει τον (την) ευρωπαίο(-α) γενικό(-ή) εισαγγελέα πριν ενεργήσει. Ένα

Εντεταλμένος Εισαγγελέας αποτελεί ενεργό μέλος του δικαστικού σώματος δεν μπορεί να παύσει από τα καθήκοντά του πρόσωπο, ή να κινήσει πειθαρχική διαδικασία κατά αυτού για λόγους που συνδέονται με τις αρμοδιότητές του που απορρέουν από την ιδιότητά του ως Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, χωρίς τη συγκατάθεση του Ευρωπαϊού Γενικού Εισαγγελέα. Τα ως άνω συμπληρώνονται και από τον γενικό κανόνα που συμπληρώνει την αρχή της ανεξαρτησίας όπως παρουσιάστηκε ανωτέρω, ο οποίος δεν είναι άλλος από το ότι τα μέλη της οφείλουν να μη ζητούν ούτε λαμβάνουν εντολές από οποιοδήποτε πρόσωπο εκτός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Στα πλαίσια της ανάγκης διαμόρφωσης πλήρους καθεστώτος ανεξαρτησίας κατά τη δράση της, γεννάται και η υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να λογοδοτεί για τις δραστηριότητές της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, αλλά και στην Επιτροπή, ενώ καθιερώνεται και η υποχρέωση του Ευρωπαϊού Γενικού Εισαγγελέα να εμφανίζεται μια φορά, κάθε έτος ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αλλά και ενώπιον των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών κατόπιν αιτήματός τους για να παρουσιάσει τις εν γένει δραστηριότητες της ευρωπαϊκής εισαγγελίας μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο. Άλλωστε, πρόσθετη έκφανση της υποχρέωσης λογοδοσίας των μελών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι και η δυνατότητα που χορηγείται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης να προσφεύγουν ενώπιον του ΔΕΕ για την παύση των δικαστικών οργάνων τα οποία δεν τήρησαν τις ως άνω αναφερόμενες υποχρεώσεις τους, μόνο όμως υπό την τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων, όπως είναι για παράδειγμα είναι μεταξύ άλλων η κατάφαση περί διάπραξης κάποιου σοβαρού παραπτώματος κατά την άσκηση των καθηκόντων τους¹⁹.

κράτος μέλος δεν μπορεί να παύσει από τα καθήκοντά του (της) ή να κινήσει πειθαρχική διαδικασία κατά ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα για λόγους που συνδέονται με τις αρμοδιότητές του (της) που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό χωρίς τη συγκατάθεση του (της) ευρωπαϊού(-ας) γενικού(-ης) εισαγγελέα. Εάν ο (η) ευρωπαίος(-α) γενικός(-ή) εισαγγελέας δεν συγκατατίθεται, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από το συλλογικό όργανο να επανεξετάσει το ζήτημα. 5. Εάν ένας (μια) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας παραιτηθεί, εάν οι υπηρεσίες του (της) δεν είναι πλέον απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ή εάν παυθεί ή εγκαταλείψει τη θέση του (της) για οποιονδήποτε άλλο λόγο, το οικείο κράτος μέλος ενημερώνει αμέσως τον (την) ευρωπαίο(-α) γενικό(-ή) εισαγγελέα και, εφόσον είναι αναγκαίο, προτείνει άλλον(-η) εισαγγελέα να διορισθεί νέος(-α) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας σύμφωνα με την παράγραφο 1.».

¹⁹ Η. Δαγκλής, ό.π., σελ. 29.

Όσα αναφέρθηκαν τελούν σε αντιστοιχία με την αρχή της ενισχυμένης συνεργασίας^{20, 21}, όπως αυτή σκιαγραφείται στο άρθρο 20 της ΣΕΕ που έχει το εξής περιεχόμενο: «1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στο πλαίσιο των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης μπορούν να προσφεύγουν στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και να ασκούν τις αρμοδιότητες αυτές εφαρμόζοντας τις κατάλληλες διατάξεις των Συνθηκών, εντός των ορίων και σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται από το παρόν άρθρο, καθώς και από τα άρθρα 326 έως 334 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ενισχυμένες συνεργασίες έχουν ως σκοπό να διευκολύνουν την πραγμάτωση των στόχων της Ένωσης, να διαφυλάσσουν τα συμφέροντά της και να ενισχύουν τη διαδικασία ολοκλήρωσής της. Είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με το άρθρο 328 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2. Η απόφαση με την οποία εγκρίνεται ενισχυμένη συνεργασία εκδίδεται από το Συμβούλιο ως έσχατη λύση, εφόσον αυτό διαπιστώσει ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι της συνεργασίας αυτής δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσα σε εύλογο χρόνο από την Ένωση στο σύνολό της, και υπό τον όρο ότι θα συμμετέχουν σε αυτήν τουλάχιστον εννέα κράτη μέλη. Το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 329 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 3. Κάθε μέλος του Συμβουλίου μπορεί να συμμετέχει στις συσκέψεις του, ψηφίζουν όμως μόνον τα μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα κράτη μέλη τα οποία συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Οι λεπτομερείς κανόνες της ψηφοφορίας καθορίζονται στο άρθρο 330 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 4. Οι πράξεις που θεσπίζονται στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας δεσμεύουν μόνο τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτήν. Οι πράξεις αυτές δεν θεωρούνται ως κερκτημένο το οποίο χρήζει αποδοχής από τα κράτη που είναι υποψήφια για προσχώρηση στην Ένωση.». Σκοπός εισαγωγής της εν λόγω έννοιας υπήρξε η ανάγκη

²⁰ Ο εν λόγω όρος ομοιάζει αρκετά με την «ευρωπαϊκή ολοκλήρωση κατά στάδια», ήτοι μία έννοια που εισήχθη από την επιστημονική ομάδα του Ευρωπαϊκού Κολλεγίου του Αμβούργου (Europa Kolleg Hamburg) υπό την εποπτεία του καθηγητή Eberhard Grabitz (1983). Βλ. και Ηλιόπουλος Π. Κ., «Ενισχυμένη Συνεργασία χωρίς Ευρωπαϊκό Σύνταγμα;», Ευρωπαϊών Πολιτεία, Τεύχος 1, 2007, σελ. 124.

²¹ Ο όρος «ενισχυμένη συνεργασία» αποτελεί μετάφραση του αγγλικού όρου «enhanced cooperation». Το κείμενο της Συνθήκης του Άμστερνταμ, που πραγματεύεται στην ενισχυμένη συνεργασία είχε συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα.

να παραχωρηθεί και σε κύκλους κρατών η δυνατότητα περαιτέρω ολοκλήρωσης σε ορισμένο τομέα που να εμπίπτει στο πεδίο εντός του οποίου έχει αρμοδιότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς ταυτόχρονα να εμποδίζονται από λοιπά κράτη μέλη που κινούνται προς άλλη κατεύθυνση. Η εν λόγω έννοια, πέραν του ότι αποτελεί θεμελιώδη αρχή που διαπνέει το ενωσιακό δίκαιο, είναι και εναλλακτικός τρόπος λήψης αποφάσεων, ο οποίος παρεκκλίνει από την καθιερωμένη νομοπαραγωγική διαδικασία και έγκειται στη διαδικασία συμμετοχής κρατών – μελών στην λήψη αποφάσεων, αλλά και στην έκδοση κανόνων δικαίου που εφαρμόζονται αποκλειστικά στο δικό τους έδαφος. Αρχικά, τα κράτη μέλη δεν αξιοποίησαν τον «μηχανισμό» της ενισχυμένης συνεργασίας, αφενός λόγω της σχετικής πολυπλοκότητας του τότε νεοεισαχθέντος θεσμού, καθώς και λόγω της ανασφάλειας που ενδεχομένως να προκαλούσε, εφαρμοζόμενος στην πράξη²².

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι μία ακόμα αρχή που διέπει τη δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι αυτή της «καλόπιστης συνεργασίας», ανάμεσα στα κράτη – μέλη²³ και τυγχάνει ευθείας εφαρμογής ήδη αφ' ης στιγμής εφαρμόζεται και ο Κανονισμός, ενώ ειδικότερη έκφανση αυτής αποτελεί η «αρχή της δικαστικής συνεργασίας». Δεν θα μπορούσε άλλωστε να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η δικαστική συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις²⁴ θεμελιώνεται και αυτή με τη σειρά της στην «αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων» και συνίσταται στην υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων για την ευχερέστερη προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σε διάφορους τομείς.

Η αρχή της δικαστικής συνεργασίας των κρατών – μελών σε ποινικές υποθέσεις σκιαγραφείται στα άρθρα 82 έως και 86 της ΣΛΕΕ²⁵, ενώ όσον αφορά την πιο χαρακτηριστική διάταξη του άρθρου 82 της ΣΛΕΕ, με αφορμή τον τρόπο λειτουργίας της Eurojust, αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «1. Αποστολή της

²² Fletcher, M./ Herlin-Karnell, E/ Matera, C. (eds), *The European Union as an Area of Freedom, Security and Justice* (London and New York, Routledge, 2017).

²³ Η εν λόγω αρχή κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 3 της ΣΕΕ και ειδικότερες εκφάνσεις της αποτελούν ο αμοιβαίος σεβασμός και η αμοιβαία συνεργασία.

²⁴ Βλ. Πράσινη Βίβλο Επιτροπής για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ κρατών μελών και την εξασφάλιση του παραδεκτού τους, 2009, COM(2009) 624 τελικό · Claverie-Rousset, Charlotte, “The admissibility of Evidence in Criminal Proceedings between European Member States”, 3 *EurCrim. L. Rev.*, 2013, σελ. 152.

²⁵ Μ. Καϊάφα - Γκμπάντι, *Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016, σελ. 302-309.

Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) είναι η στήριξη και η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών για την έρευνα και τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή απαιτούν δίωξη σε κοινές βάσεις, βάσει επιχειρήσεων που διεξάγονται και πληροφοριών που παρέχονται από τις αρχές των κρατών μελών και την Ευρωπόλ. Σε αυτή τη συνάρτηση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, μέσω κανονισμών, μπορούν να καθορίζουν τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Eurojust. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν: α) την έναρξη ποινικών ερευνών καθώς και την εισήγηση για την κίνηση ποινικών διώξεων που διεξάγονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, και ειδικότερα των διώξεων που αφορούν αδικήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, β) τον συντονισμό των ερευνών και των διώξεων του στοιχείου α), γ) την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας, μεταξύ άλλων με την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας και με στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο.».

Σε συνέχεια των όσων αναφέρθηκαν, επισημαίνεται πως, από την επισκόπηση του άρθρου 86 της ΣΛΕΕ προκύπτει πως σε αυτό αποτυπώνονται κατά τρόπο ρητό, γενικοί κανόνες που αφορούν σε μία μη περιοριστική περιγραφή των εγκλημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ενδιαφέρουσα στο σημείο αυτό είναι η ερμηνεία της έννοιας «*affecting*», όπως αυτή αναφέρεται στο αγγλικό κείμενο και σύμφωνα με την οποία η δικαιοδοσία της ΕΡΡΟ εξαντλείται στις πράξεις που προκαλούν πραγματική ζημία στα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω ερμηνεία φαίνεται να είναι περισσότερο σύμφωνη με την «αρχή της επικουρικότητας» που σκιαγραφείται στο άρθρο 5 της ΣΛΕΕ, ενώ η λειτουργία που αυτή επιτελεί έγκειται στο ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο επίπεδο της Ένωσης, πρέπει να θέτουν τον ευρωπαίο πολίτη στο επίκεντρο, καθώς και στο ότι για την επίτευξη του σκοπού αυτού, πρέπει να διενεργούνται διαρκείς έλεγχοι που να πιστοποιούν ότι τα μέτρα που λαμβάνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περισσότερο αποτελεσματικά σε σύγκριση με τις μεθόδους που προσφέρονται σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.

Ειδικά ως προς την «αρχή της επικουρικότητας», όπως επεξηγήθηκε ανωτέρω, αυτή περιγράφεται στην σκέψη 12 του προοιμίου του Κανονισμού και

σύμφωνα με την εν λόγω σκέψη, κρίνεται πως η καταπολέμηση αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης, λόγω της κλίμακας και των επιπτώσεών της. Επιπλέον, στο ίδιο σημείο αναφέρεται πως το ισχύον σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου η ποινική δίωξη αξιόποινων πράξεων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης εμπίπτει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των αρχών των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν συμβάλλει πάντοτε ικανοποιητικά στην επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου, καθώς και ότι δεδομένου ότι οι στόχοι του παρόντος Κανονισμού, και συγκεκριμένα η ενίσχυση, μέσω της σύστασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, της καταπολέμησης αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεμονωμένα λόγω του κατακερματισμού των εθνικών δράσεων δίωξης των αξιόποινων πράξεων που διαπράττονται εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, αλλά μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης λόγω της αρμοδιότητας που θα έχει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για τη δίωξη των εν λόγω αξιόποινων πράξεων.

Τέλος, σύμφωνα με την «αρχή της αναλογικότητας» που επίσης προβλέπεται στον Κανονισμό, δεν είναι επιτρεπτό η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της ένωσης, ενώ καλείται να μεριμνά για την ελάχιστη δυνατή παρέμβασή της στις έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές των κρατών – μελών. Η εν λόγω αρχή τελεί σε λειτουργική αντιστοιχία και με την «αρχή της συγκατάθεσης», που αποτελεί θεμέλιο της λειτουργίας δράσης της Ένωσης, αφού βάσει αυτής «θεμελιώνεται» το μη επιτρεπτό της ενασχόλησης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με καθήκοντα που δεν της έχουν αναθέσει κατά τρόπο ρητό τα κράτη – μέλη.

2.2. Σχέση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με την OLAF.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συχνά συνεργάζεται και με άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης προκειμένου να διευκολυνθεί η άσκηση των καθηκόντων της που απορρέουν από τον Κανονισμό και να επιτευχθούν οι στόχοι της. Το εν λόγω στοιχείο προκύπτει από την σκέψη 100 του Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία «Η Ευρωπαϊκή

Εισαγγελία θα πρέπει να συνεργάζεται στενά και με τα άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης προκειμένου να διευκολύνεται η άσκηση των καθηκόντων της που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό και να συνάπτει, όπου απαιτείται, επίσημες συμφωνίες για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων που θα διέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δίνεται στη συνεργασία με την Ευρωπόλ και την OLAF, ώστε να αποφεύγεται η αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων και να μπορεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να λαμβάνει τις συναφείς πληροφορίες που βρίσκονται στην κατοχή των εν λόγω οργανισμών και, επιπλέον, να αξιοποιεί τα αναλυτικά συμπεράσματά τους για συγκεκριμένες έρευνες.».

Υπό αυτό το πρίσμα, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συχνά δρα με τη βοήθεια της OLAF²⁶, η οποία είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης με κύριο σκοπό τη διερεύνηση περιπτώσεων απάτης σε βάρος του προϋπολογισμού της Ένωσης²⁷, αλλά και περιπτώσεων διαφθοράς στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Τόσο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, όσο και η OLAF έχουν κοινό πεδίο δράσης, ωστόσο υπογραμμίζεται πως η τελευταία δεν έχει δικαίωμα να διεξάγει ποινικές έρευνες ή να κινεί ποινική δίωξη, αλλά απλώς αναλαμβάνει τη διεκπεραίωση διοικητικών καθηκόντων εντός των κόλπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι αναλαμβάνει και συντονιστικά καθήκοντα που έγκεινται στην διασφάλιση της κατά το δυνατόν ευχερέστερης επικοινωνίας ανάμεσα στις εθνικές αρχές και σε πλείστες άλλες υπηρεσίες της Ένωσης, με απώτερο σκοπό την συλλογή πληροφοριών και τη διαμόρφωση κλίματος συνεργασίας ανάμεσα στις αρμόδιες υπηρεσίες²⁸.

Ο τρόπος με τον οποίο είναι διατυπωμένος ο Κανονισμός μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στόχος είναι η επίτευξη συνεργασίας ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και την OLAF, προκειμένου να διασφαλιστεί αποτελεσματική δράση για την καταπολέμηση των εγκλημάτων που θέτουν σε κίνδυνο τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, με τη διαμόρφωση μίας τέτοιας σχέσης επιδιώκεται η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων για την προστασία της

²⁶ Klement, P., OLAF at the Gates of Criminal Law, eucrim, 12 (2017), σελ. 196 επ.

²⁷ Καϊάφα – Γκμπάντι Μ., Οικονομικά συμφέροντα Ε.Ε. και κρατών μελών: Προβάδισμα ενωσιακού δικαίου ή εθνικής νομοθεσίας, ΠοινΔικ 11/2017, σελ. 1315 επ.

²⁸ Η. Δαγκλής, ό.π., σελ. 54.

Ένωσης μέσω της συμπληρωματικότητας και της ενίσχυσης της δράσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την OLAF²⁹.

Στις περιπτώσεις που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διεξάγει ποινική έρευνα σε κάποια υπόθεση, η OLAF υποχρεούται να μην κινήσει παράλληλη διοικητική έρευνα για τα ίδια γεγονότα. Εάν, βέβαια, κατά τη διάρκεια των ερευνών που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, προκύψει τέτοια ανάγκη³⁰, τότε μπορεί να ζητήσει από την OLAF συνδρομή και στήριξη, είτε μέσω της διευκόλυνσης του συντονισμού για συγκεκριμένες ενέργειες μεταξύ των αρμόδιων εθνικών διοικητικών αρχών και οργάνων της Ένωσης, είτε μέσω της διεξαγωγής διοικητικών ερευνών, όπως επισημάνθηκε. Κατά τη διάρκεια, λοιπόν, των ερευνών που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η τελευταία δύναται να ζητήσει από την OLAF, να υποστηρίξει ή να συμπληρώσει τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ιδίως με τους εξής τρόπους: α) είτε με την παροχή πληροφοριών³¹, αναλύσεων, εμπειρογνωσίας και επιχειρησιακής υποστήριξης, β) είτε με τη διευκόλυνση του συντονισμού για συγκεκριμένες ενέργειες μεταξύ των αρμόδιων εθνικών διοικητικών αρχών και των οργάνων της Ένωσης, γ) είτε με τη διεξαγωγή διοικητικών ερευνών.

Τα ως άνω ενισχύονται κυρίως από το γεγονός ότι η OLAF διαθέτει μεγαλύτερη εμπειρία και εξειδίκευση σε υποθέσεις που σχετίζονται με την παράνομη δραστηριότητα που θίγει τα δημοσιονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Όπως λοιπόν συνάγεται από τα ανωτέρω, η πρακτική εμπειρία και εξειδίκευση της OLAF σε υποθέσεις που σχετίζονται με τη διερεύνηση παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, παρέχει μία εξαιρετικά βοηθητική συνδρομή για την αποτελεσματική ενίσχυση της δράσης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

²⁹ Βλ. αναλυτικά το άρθρο 101 παρ.4 του Κανονισμού.

³⁰ Αυτή η περίπτωση συντρέχει όταν η υπόθεση έχει τεθεί στο αρχείο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες στην OLAF προκειμένου αυτή να εξετάσει τις ενδεδειγμένες διοικητικές ενέργειες.

³¹ Όπως αναφέρεται στην από 28.04.2015 Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, τόσο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, όσο και η OLAF έχουν έμμεση πρόσβαση στις πληροφορίες του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων βάσει συστήματος σύμπτωσης / απουσίας σύμπτωσης (hit/no-hit).

2.3. Η Οδηγία PIF και ο Κανονισμός.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουλίου 2017, αναφορικά με την καταπολέμηση μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης που τελείται σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, αποτυπώνει στο άρθρο 3³² την υποχρέωση των κρατών - μελών να υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν την προστασία των εν λόγω συμφερόντων της Ένωσης.

Νομικό θεμέλιο της εν λόγω Οδηγίας αποτελεί το άρθρο 325 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, λαμβάνοντας σύμφωνα με το παρόν άρθρο μέτρα τα οποία θα έχουν

³² Το ακριβές περιεχόμενο του εν λόγω άρθρου της Οδηγίας έχει ως εξής: «Απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης 1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης συνιστά ποινικό αδίκημα όταν διαπράττεται εκ προθέσεως. 2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, τα εξής θεωρούνται απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης: α) όσον αφορά τις δαπάνες που δεν σχετίζονται με προμήθειες, κάθε ενέργεια ή παράλειψη σχετικά με: i) τη χρήση ή την υποβολή ψευδών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την υπεξαίρεση ή την εσφαλμένη παρακράτηση πόρων ή στοιχείων ενεργητικού που προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης ή από προϋπολογισμούς των οποίων η διαχείριση ασκείται από την Ένωση ή για λογαριασμό της· ii) την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα· ή iii) την κατάχρηση αυτών των πόρων ή στοιχείων ενεργητικού, για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικώς· β) όσον αφορά τις δαπάνες που σχετίζονται με προμήθειες, κάθε ενέργεια ή παράλειψη, τουλάχιστον όταν διαπράττεται με σκοπό την αποκόμιση παράνομου περιουσιακού οφέλους για τον δράστη ή άλλον, ζημιώνοντας τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, σχετικά με: i) τη χρήση ή την υποβολή ψευδών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την υπεξαίρεση ή την εσφαλμένη παρακράτηση πόρων ή στοιχείων ενεργητικού που προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης ή από προϋπολογισμούς των οποίων η διαχείριση ασκείται από την Ένωση ή για λογαριασμό της· ii) την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα· ή iii) την κατάχρηση αυτών των πόρων ή στοιχείων ενεργητικού, για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικώς, η οποία ζημιώνει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης· γ) όσον αφορά τα έσοδα, εκτός από τα έσοδα που προκύπτουν από τους ιδίους φόρους ΦΠΑ που αναφέρονται στο στοιχείο δ), κάθε ενέργεια ή παράλειψη σχετικά με: i) τη χρήση ή την υποβολή ψευδών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την παράνομη μείωση των πόρων του προϋπολογισμού της Ένωσης ή των προϋπολογισμών των οποίων η διαχείριση ασκείται από την Ένωση ή για λογαριασμό της· ii) την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα· ή iii) την κατάχρηση ενός νομίμως αποκτηθέντος ευεργετήματος, με τα αυτά αποτελέσματα· δ) όσον αφορά τα έσοδα που προκύπτουν από τους ιδίους φόρους ΦΠΑ, κάθε ενέργεια ή παράλειψη διαπραχθείσα σε διασυννοριακές πρακτικές εξαπάτησης σχετικά με: i) τη χρήση ή την υποβολή ψευδών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων που σχετίζονται με τον ΦΠΑ, με αποτέλεσμα τη μείωση των πόρων του προϋπολογισμού της Ένωσης· ii) την αποσιώπηση πληροφοριών που συνδέονται με τον ΦΠΑ, κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα· ή iii) την ορθή παρουσίαση των δηλώσεων ΦΠΑ για τους σκοπούς της δόλιας συγκάλυψης της μη καταβολής ή της παράνομης σύστασης δικαιωμάτων στις επιστροφές ΦΠΑ.».

αποτρεπτικό χαρακτήρα και θα προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. 2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων. 3. Με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων των Συνθηκών, τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης κατά της απάτης. Για τον σκοπό αυτό, διοργανώνουν μαζί με την Επιτροπή, στενή και τακτική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών. 4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο, λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα στους τομείς της πρόληψης και της καταπολέμησης της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με σκοπό την παροχή αποτελεσματικής και ισοδύναμης προστασίας στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. 5. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, υποβάλλει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση για τα μέτρα που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου.».

Επιπλέον, νομική βάση της προαναφερθείσας Οδηγίας αποτελεί και το άρθρο 83 της ΣΛΕΕ, βάσει του οποίου λαμβάνεται οιοδήποτε μέτρο σε ενωσιακό επίπεδο και του οποίου το περιεχόμενο έχει ως εξής: «1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαιτέρως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση. Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής: τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ξέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα. Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει αποφάσεις που προσδιορίζουν και άλλους τομείς εγκληματικότητας, οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια της παρούσας παραγράφου.

Αποφασίζει ομόφωνα μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. 2. Όταν η προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης σε τομέα στον οποίο εφαρμόζονται μέτρα εναρμόνισης, οδηγίες μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα. Οι εν λόγω οδηγίες εκδίδονται με συνήθη ή με ειδική νομοθετική διαδικασία, ίδια με εκείνη που ακολουθήθηκε κατά τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων εναρμόνισης, με την επιφύλαξη του άρθρου 76. 3. Όταν ένα μέλος του Συμβουλίου εκτιμά ότι σχέδιο οδηγίας προβλεπόμενο στις παραγράφους 1 ή 2 θίγει θεμελιώδεις πτυχές του συστήματός του ποινικής δικαιοσύνης, μπορεί να ζητήσει να υποβληθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, η συνήθης νομοθετική διαδικασία αναστέλλεται. Αφού συζητήσει το ζήτημα και εφόσον επιτευχθεί συναίνεση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναπέμπει, εντός τετραμήνου από την αναστολή αυτή, το σχέδιο στο Συμβούλιο, θέτοντας τέρμα στην αναστολή της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας. Εντός της αυτής προθεσμίας, σε περίπτωση μη συμφωνίας, και εφόσον εννέα τουλάχιστον κράτη μέλη επιθυμούν να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία βάσει του συγκεκριμένου σχεδίου οδηγίας, τα εν λόγω κράτη μέλη ενημερώνουν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, η έγκριση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και στο άρθρο 329, παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, θεωρείται ότι χορηγήθηκε και εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενισχυμένης συνεργασίας.».

Τέλος, κατά το άρθρο 22 του Κανονισμού, το οποίο περιγράφει την καθ' ύλην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, «1. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει αρμοδιότητα για αξιόποινες πράξεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης οι οποίες προβλέπονται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, ανεξαρτήτως του κατά πόσον η ίδια αξιόποινη συμπεριφορά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως διαφορετικό είδος αξιόποινης πράξης στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου. Όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα είναι αρμόδια μόνο όταν οι εκούσιες πράξεις ή

παραλείψεις που ορίζονται στην εν λόγω διάταξη συνδέονται με την επικράτεια δύο ή περισσότερων κρατών μελών και αφορούν συνολική ζημία ύψους τουλάχιστον 10 εκατ. EUR. 2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι επίσης αρμόδια για αξιόποινες πράξεις που αφορούν τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση ως αυτή ορίζεται στην απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, αν το επίκεντρο της εγκληματικής δραστηριότητας της εγκληματικής αυτής οργάνωσης είναι η τέλεση οποιασδήποτε από τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1. 3. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι επίσης αρμόδια για οποιαδήποτε άλλη αξιόποινη πράξη συνδέεται άρρηκτα με αξιόποινη συμπεριφορά εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Η αρμοδιότητα για τις εν λόγω αξιόποινες πράξεις δύναται να ασκείται μόνο σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 3. 4. Σε κάθε περίπτωση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν είναι αρμόδια για αξιόποινες πράξεις που αφορούν εθνικούς άμεσους φόρους, συμπεριλαμβανομένων αξιόποινων πράξεων που συνδέονται άρρηκτα με αυτές. Η δομή και η λειτουργία της φορολογικής διοίκησης των κρατών μελών δεν θίγεται από τον παρόντα κανονισμό». Με το συγκεκριμένο άρθρο και ειδικά με την αναφορά που γίνεται στην Οδηγία PIF, καταβλήθηκε προσπάθεια να δοθεί μία «άτυπη κατευθυντήρια γραμμή» στα κράτη – μέλη να υιοθετήσουν μέτρα που να τελούν σε αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία, πλην όμως μία τέτοια «προτροπή» δεν ήταν επαρκής για την εφαρμογή μίας ενιαίας πολιτικής προς αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, σε επίπεδο ουσιαστικού, αλλά και δικονομικού ποινικού δικαίου, με αποτέλεσμα η ρυθμιστική δράση της Οδηγίας να επέλθει μόνο αποσπασματικά.

2.4. Το στάδιο της περάτωσης των ποινικών ερευνών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Κατά το άρθρο 35 του Κανονισμού, το οποίο αναφέρεται στην περάτωση της έρευνας που διεξάγεται, «1. Όταν ο (η) επιληφθείς(-Ι) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας κρίνει ότι η έρευνα έχει ολοκληρωθεί, υποβάλλει έκθεση στον (στην) εποπτεύοντα(-α) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα, η οποία περιέχει περίληψη της υπόθεσης και σχέδιο απόφασης είτε για την άσκηση δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου είτε για να εξεταστεί η παραπομπή της υπόθεσης, η αρχειοθέτησή της ή η απλουστευμένη

διαδικασία δίωξης σύμφωνα με τα άρθρα 34, 39 ή 40. Ο (Η) εποπτεύων(-ουσα) ευρωπαίος(-α) εισαγγελέας διαβιβάζει τα έγγραφα αυτά στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα, συνοδευόμενα, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, από τη δική του (της) κρίση. Όταν, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3, το μόνιμο τμήμα λαμβάνει απόφαση σύμφωνη με την πρόταση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, ο (η) τελευταίος(-α) ενεργεί αναλόγως. 31.10.2017 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 283/37 2. Αν το μόνιμο τμήμα βάσει των εκθέσεων που έχει λάβει σκοπεύει να μη λάβει απόφαση σύμφωνη με την πρόταση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, προβαίνει το ίδιο, όπου είναι αναγκαίο, σε επανεξέταση της υπόθεσης πριν λάβει την τελική απόφαση ή δώσει περαιτέρω εντολές στον (στην) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα. 3. Όπου αρμόζει, η έκθεση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα περιέχει επίσης επαρκή αιτιολογία για την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση είτε ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει ο (η) εν λόγω εισαγγελέας είτε, σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 4, ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία για την υπόθεση αυτή.».

Βάσει του εν λόγω άρθρου, κατά το χρονικό σημείο που η ΕΡΡΟ περατώνει μια έρευνα, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας ετοιμάζει έκθεση, την οποία και υποβάλλει στον Εποπτεύοντα Ευρωπαίο Εισαγγελέα και στο αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα. Η εν λόγω έκθεση του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα εμπεριέχει περίληψη της συγκεκριμένης υπόθεσης, καθώς και σχέδιο απόφασης, το οποίο αφορά είτε την άσκηση ποινικής δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, είτε την αξιολόγηση περί του εάν πρέπει να λάβει χώρα³³ η παραπομπή της υπόθεσης, είτε η αρχειοθέτησή της, είτε η απλουστευμένη διαδικασία δίωξης του προσώπου. Ειδικά ως προς το ακριβές περιεχόμενο που πρέπει να έχει η εν λόγω έκθεση που συντάσσει ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας, υπογραμμίζεται πως αυτή πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη, ενώ τα έγγραφα τα οποία αξιολόγησε για τον σχηματισμό της κρίσης του, διαβιβάζονται από τον εποπτεύοντα Ευρωπαίο Εισαγγελέα στο αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα και, εφόσον αυτός κρίνει πως κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο, επισυνάπτει και τη δική του κρίση. Σε μία τέτοια περίπτωση, το Μόνιμο Τμήμα λειτουργεί όπως το

³³ Βλ. σχετικά επ' αυτού, το άρθρο 35 του Κανονισμού.

Συμβούλιο Πλημμελειοδικών κατά τη διάρκεια της ανάκρισης και μπορεί να αποφασίσει, όπως αναφέρθηκε αμέσως ανωτέρω, την παραπομπή της υπόθεσης στις αρμόδιες εθνικές αρχές άνευ αδικαιολόγητης καθυστέρησης, σε περίπτωση καθ' ύλην αναρμοδιότητας, τη συνένωση δικογραφιών που τυχόν εκκρεμούν σε περισσότερα κράτη – μέλη, τα οποία είναι αρμόδια, τη συνέχιση της ανάκρισης εάν συντρέχει λόγος που επιβάλλει κάτι τέτοιο, την άσκηση δίωξης σε βάρος υπόπτου προσώπου, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ή την αρχειοθέτηση της δικογραφίας³⁴.

Ήδη πλέον, καθίσταται κατανοητό πως ο Εισαγγελέας αποτελεί κυρίαρχο φορέα της ποινικής προδικασίας, ως ανωτέρω επισημάνθηκε, δεδομένου ότι αφ' ης στιγμής η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκήσει την αρμοδιότητά της κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 25, αναλαμβάνει τόσο τη συλλογή αποδείξεων κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 28 έως και 33 του Κανονισμού σε εσωτερικές ή διασυνοριακές υποθέσεις, όσο και την αξιολόγηση του συνόλου του αποδεικτικού υλικού, κατά το στάδιο περάτωσης των ποινικών ερευνών.

Κατά το τελευταίο αυτό σημείο, το Μόνιμο Τμήμα διαδραματίζει κεντρικό ρόλο και ακολουθούνται τα εξής στάδια:

α) είτε αποφασίζει την παραπομπή και διαβίβαση του συνόλου της υπόθεσης και του συλλεχθέντος αποδεικτικού υλικού στις εθνικές αρχές, στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια έρευνας που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία προκύπτει ότι τα υπό έρευνα πραγματικά περιστατικά δεν συνιστούν αξιόποινη πράξη για την οποία η ίδια έχει αρμοδιότητα, βάσει των άρθρων 22 και 23, καθώς και στην περίπτωση που προκύπτει πως δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις για την άσκηση αρμοδιότητάς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, όπως αυτή σκιαγραφείται στο άρθρο 25 παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού³⁵,

³⁴ Η. Δαγκλή, «Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 65.

³⁵ Κατά την πρώτη παράγραφο του άρθρου 25 «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί την αρμοδιότητά της είτε κινώντας έρευνα σύμφωνα με το άρθρο 26 είτε αποφασίζοντας να χρησιμοποιήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης σύμφωνα με το άρθρο 27. Αν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει την αρμοδιότητά της, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν ασκούν τη δική τους αρμοδιότητα για την ίδια εγκληματική συμπεριφορά», ενώ κατά την τρίτη παράγραφο αυτού, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν ασκεί την αρμοδιότητά της σχετικά με αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 και, κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, παραπέμπει την υπόθεση χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση σε αυτές σύμφωνα με το άρθρο 34 αν: α) η μέγιστη ποινή που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο για αξιόποινη πράξη που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 1 είναι εξίσου ή λιγότερο αυστηρή σε σύγκριση με τη μέγιστη ποινή που επιβάλλεται

β) είτε αποφασίζει την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, όπως σκιαγραφείται στο άρθρο 39 του Κανονισμού και για την οποία θα γίνει λόγος παρακάτω. Επιπλέον,

γ) μπορεί να αποφασίσει την κίνηση της «απλουστευμένης διαδικασίας δίωξης», η οποία λαμβάνει χώρα όταν το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο κράτους – μέλους προβλέπει την ενεργοποίηση μίας τέτοιας διαδικασίας που αποσκοπεί στην οριστική περάτωση της υπόθεσης, οπότε στην περίπτωση αυτή ο επιληφθείς Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας δύναται να προτείνει στο αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα την εφαρμογή αυτού του σταδίου, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους όρους που θέτει το οικείο εθνικό δίκαιο, είτε,

δ) αποφασίζει την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διά μέσου της παραπομπής της υπόθεσης στο ακροατήριο, προσδιορίζοντας το αρμόδιο κράτος για την εκδίκασή της στην περίπτωση που πλείστα του ενός κράτη – μέλη έχουν ποινική δικαιοδοσία, σύμφωνα με τα άρθρο 36 του Κανονισμού και για την οποία επίσης γίνεται λόγος κατωτέρω.

Τέλος, σε συνάρτηση με όσα ήδη εκτέθηκαν, επισημαίνεται ότι η λήψη από το Μόνιμο Τμήμα της τελικής απόφασης αναφορικά με την περαιτέρω πορεία της υπόθεσης αποτελεί ρύθμιση ιδιαίτερα βαρύνουσας σημασίας, αφού εισήχθη προκειμένου να διασφαλιστεί μία «κοινή συντεταγμένη» ως προς την δίωξη και την γενικότερη εξέλιξη της πορείας των υποθέσεων που τίθενται ενώπιον της

για άρρηκτα συνδεδεμένη αξιόποινη πράξη όπως προβλέπεται στο άρθρο 22 παράγραφος 3, εκτός αν η τελευταία αυτή αξιόποινη πράξη υπήρξε καθοριστική για την τέλεση της αξιόποινης πράξης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 1' ή β) υπάρχει λόγος να εικάζεται ότι η ζημία που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης από αξιόποινη πράξη προβλεπόμενη στο άρθρο 22 δεν υπερβαίνει τη ζημία που προκλήθηκε ή ενδέχεται να προκληθεί σε άλλο θύμα. Το στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζεται επί των αδικημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχεία α), β) και δ) της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο. 4. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται, με τη συγκατάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών δίωξης, να ασκεί την αρμοδιότητά της για τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 22 σε περιπτώσεις που διαφορετικά θα αποκλείονταν λόγω της εφαρμογής του στοιχείου β) της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, αν φαίνεται ότι η Εισαγγελία είναι καταλληλότερη για την έρευνα ή τη δίωξη. 5. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ενημερώνει τις αρμόδιες εθνικές αρχές χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση σχετικά με κάθε απόφαση για την άσκηση ή όχι της αρμοδιότητάς της. 6. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των εθνικών εισαγγελικών αρχών σχετικά με το αν η αξιόποινη συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 2 ή 3 ή του άρθρου 25 παράγραφος 2 ή 3, οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες να αποφασίσουν σχετικά με την ανάθεση αρμοδιοτήτων για τη δίωξη σε εθνικό επίπεδο αποφασίζουν ποιος πρέπει να είναι αρμόδιος για τη διερεύνηση της υπόθεσης. Τα κράτη μέλη προσδιορίζουν την εθνική αρχή που αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της αρμοδιότητας.».

Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας³⁶, ενώ, γίνεται αντιληπτό, ότι βάσει της κρίσης αυτής «παγιώνεται» η περαιτέρω πορεία της υπόθεσης και συγκεκριμένα, η ποινική αξιολόγηση του κατηγορουμένου.

Κεφάλαιο τρίτο.

3.1. Η αρχειοθέτηση της υπόθεσης.

Στο τέταρτο τμήμα του Κανονισμού και δη, στο άρθρο 39 γίνεται λόγος για την «Αρχειοθέτηση της υπόθεσης», η οποία αποτελεί εναλλακτικό της δίωξης μέτρο. Στο εν λόγω άρθρο αναφέρεται πως «1. Όταν η άσκηση της δίωξης καθίσταται αδύνατη σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, το μόνιμο τμήμα αποφασίζει, βάσει έκθεσης που υποβάλλεται από τον (την) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα που έχει επιληφθεί της υπόθεσης σύμφωνα με το άρθρο 35 παράγραφος 1, να θέσει υπόθεση κατά προσώπου στο αρχείο για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους λόγους: α) θάνατος του υπόπτου ή του κατηγορουμένου ή εκκαθάριση ύποπτου ή κατηγορούμενου νομικού προσώπου· β) φρενοβλάβεια του υπόπτου ή του κατηγορουμένου· γ) στον ύποπτο ή κατηγορούμενο έχει χορηγηθεί αμνηστία· δ) ο ύποπτος ή κατηγορούμενος χαίρει ασυλίας, εκτός αν αυτή έχει αρθεί· ε) έχει λήξει η προθεσμία άσκησης δίωξης που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο· στ) η υπόθεση σχετικά με ύποπτο ή κατηγορούμενο σε σχέση με τις ίδιες πράξεις έχει ήδη περατωθεί οριστικά³⁷. ζ) δεν υπάρχουν συναφή αποδεικτικά στοιχεία. 2. Η απόφαση που λαμβάνεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 δεν εμποδίζει τη διεξαγωγή περαιτέρω ερευνών βάσει νέων στοιχείων τα οποία δεν ήταν γνωστά στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

³⁶ Βλ. σχετικά και την σκέψη 78 του Προοιμίου του Κανονισμού, στην οποία αναφέρεται πως «Ο παρών κανονισμός απαιτεί να ασκεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία καθήκοντα εισαγγελέα, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται η λήψη αποφάσεων σχετικά με τις κατηγορίες που θα απαγγελθούν στον ύποπτο ή στον κατηγορούμενο και η επιλογή του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια θα είναι αρμόδια να κρίνουν επί της δίωξης. Η απόφαση περί απαγγελίας ή όχι κατηγοριών στον ύποπτο ή στον κατηγορούμενο θα πρέπει να λαμβάνεται κατ' αρχήν από το αρμόδιο μόνιμο τμήμα επί τη βάση σχεδίου απόφασης του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, ώστε να διασφαλίζεται κοινή πολιτική δίωξης. [...]».

³⁷ Δηλαδή, να υφίσταται δεδικασμένο.

κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης και κατέστησαν γνωστά μετά την απόφαση. Η απόφαση για την εκ νέου διεξαγωγή ερευνών βάσει αυτών των νέων στοιχείων λαμβάνεται από το αρμόδιο μόνιμο τμήμα. 3. Όταν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 3, θέτει την υπόθεση στο αρχείο μόνον έπειτα από διαβούλευση με τις εθνικές αρχές του κράτους μέλους που αναφέρεται στο άρθρο 25 παράγραφος 6. Κατά περίπτωση, το μόνιμο τμήμα παραπέμπει την υπόθεση στις αρμόδιες εθνικές αρχές σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφοι 6, 7 και 8. Το ίδιο ισχύει όταν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί αρμοδιότητα σχετικά με τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β) της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 και όταν η ζημία που προκλήθηκε ή ενδέχεται να προκληθεί στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης δεν υπερβαίνει τη ζημία που προκλήθηκε ή ενδέχεται να προκληθεί σε άλλο θύμα. 4. Όταν μια υπόθεση τίθεται στο αρχείο, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία το γνωστοποιεί επίσης στις αρμόδιες εθνικές αρχές και ενημερώνει συναφώς τα σχετικά θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, όπως επίσης και, όπου αρμόζει σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τους υπόπτους ή κατηγορουμένους και τα θύματα των εγκλημάτων. Οι υποθέσεις που τίθενται στο αρχείο μπορούν επίσης να παραπεμφθούν στην OLAF ή στις αρμόδιες εθνικές διοικητικές ή δικαστικές αρχές για την ανάκτηση χρηματικών ποσών ή για άλλη διοικητική συνέχεια.». Επιπλέον, σύμφωνα με το Προοίμιο αριθμ. 81 του Κανονισμού, «[...] Οι λόγοι αρχειοθέτησης μιας υπόθεσης ορίζονται εξαντλητικά στον παρόντα κανονισμό».

Ο θάνατος του υπόπτου ή του κατηγορουμένου ή εκκαθάριση υπόπτου ή κατηγορούμενου νομικού προσώπου, η φρενοβλάβεια του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, η χορήγηση αμνηστίας στον ύποπτο ή στον κατηγορούμενο, το γεγονός ότι ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος χαίρει ασυλίας, εκτός αν αυτή έχει αρθεί, η άπρακτη πάροδος της προθεσμίας για την άσκηση δίωξης που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο, η περάτωση της υπόθεσης σχετικά με ύποπτο ή κατηγορούμενο σε σχέση με τις ίδιες πράξεις και η ανυπαρξία συναφών αποδεικτικών στοιχείων, αποτελούν πραγματικούς ή νομικούς λόγους που καθιστούν αδύνατη τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας.

Πέραν όμως του άρθρου 39 του Κανονισμού και στο άρθρο 22 του Κανονισμού για τη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας³⁸ επισημαίνεται η υποχρέωση υποβολής έκθεσης για την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, αφού τονίζεται ότι «1. Κάθε έτος ο/η πρόεδρος κάθε μόνιμου τμήματος, ύστερα από διαβούλευση με τα μόνιμα μέλη, υποβάλλει γραπτή έκθεση στο συλλογικό όργανο σχετικά με τις δραστηριότητες του μόνιμου τμήματος. [...] 2. Η έκθεση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνει πληροφορίες τουλάχιστον σχετικά με τα ακόλουθα: [...] β) τους λόγους αρχειοθέτησης υποθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο ζ) του κανονισμού».

Από την επισκόπηση του προαναφερθέντος άρθρου 39, προκύπτουν δύο σημαντικές παρατηρήσεις:

Κατά πρώτον, οι λόγοι αρχειοθέτησης θα πρέπει να ερμηνεύονται με βάση το εθνικό δίκαιο³⁹, ρύθμιση η οποία αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην αποτελεσματική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, δεδομένου ότι στον ευρωπαϊκό χώρο παρατηρείται ανομοιογένεια στο ενωσιακό ποινικό δίκαιο. Η ανομοιογένεια αυτή ευθέως προκύπτει εκ μόνου του γεγονότος ότι η εν γένει δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έγκειται στην «αλληλεπίδραση» με τις έννομες τάξεις των διαφόρων κρατών – μελών στα οποία απευθύνεται και με τα οποία συνεργάζεται, στοιχείο που πολύ συχνά δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, αφού το πλήθος ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων που ισχύουν σε κάποιο κράτος – μέλος ενδέχεται να έρχεται σε σύγκρουση με αυτούς που ισχύουν σε κάποιο άλλο, ή ακόμα και να δημιουργείται ασάφεια και δυσκολία ερμηνείας των οικείων διατάξεων. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνεται ο κίνδυνος της ανομοιογενούς εφαρμογής των ενωσιακών κανόνων δικαίου, που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και εξ αυτού του λόγου, παρατηρείται το φαινόμενο να αποτελούν αιτία παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών⁴⁰.

³⁸ Ο Κανονισμός αυτός εκδόθηκε με την υπ' αριθμ. 3/2020 Απόφαση του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 του Κανονισμού.

³⁹ Συμπέρασμα το οποίο προκύπτει ευθέως από τη διατύπωση της διάταξης: «[...] σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος (-είσας) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα[...].».

⁴⁰ Asp, P., Jeopardy on European Level – What is the Question to which the Answer is the EPPO?, σε Asp, P. (ed.), The European Public Prosecutor's Office: Legal and Criminal Policy Perspectives (Stockholm, Stockholms Universitet, 2015), σελ. 51 επ.

Κατά δεύτερον, η κατηγοριοποίηση των συμπερασμάτων που εξάγονται ένεκα της πράξης αρχειοθέτησης, γίνεται ανάλογα με τον λόγο για τον οποίον αυτή αποφασίζεται. Οι αναφερόμενοι στο άρθρο 39 του Κανονισμού λόγοι αρχειοθέτησης απαριθμούνται εξαντλητικά και όχι ενδεικτικά, και συντρέχουν μόνο στην περίπτωση που «η άσκηση της δίωξης καθίσταται αδύνατη σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους» του επιληφθέντος Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα. Ειδικά η απόφαση περί της μη ύπαρξης συναφών αποδεικτικών στοιχείων, όπως αναφέρεται στην περίπτωση ζ' του εν λόγω άρθρου, παράγει ένα προσωρινό δεδικασμένο και πρέπει να διακρίνεται από την αναγνώριση στο Μόνιμο Τμήμα της αρμοδιότητας να αποφασίσει για την εκ νέου διεξαγωγή των ερευνών, όταν συντρέχει περίπτωση να ληφθούν υπ' όψιν νέα στοιχεία, τα οποία δεν ήταν γνωστά κατά τον χρόνο λήψης της υπό κρίση απόφασης, οπότε και ενεργοποιείται ο μηχανισμός που προβλέπεται στο άρθρο 59 του Κανονισμού για τη διασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων που το αφορούν και έχουν αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και επεξεργασίας από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Στο άρθρο 59 του Κανονισμού Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας προβλέπεται η εκ νέου κίνηση της έρευνας και αναφέρεται ότι «1. Εάν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία λάβει πληροφορίες σχετικά με πραγματικά περιστατικά οι οποίες δεν ήταν γνωστές κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης αρχειοθέτησης μιας υπόθεσης και οι οποίες ενδέχεται να δικαιολογούν τη διεξαγωγή περαιτέρω έρευνας, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες. 2. Η επαλήθευση ανατίθεται από τον/την εποπτεύοντα/-ουσα Ευρωπαίο/-α εισαγγελέα στον/στην ίδιο/-α Ευρωπαίο/-α εντεταλμένο/-η εισαγγελέα που διεξήγαγε την έρευνα ή, κατά περίπτωση, σε άλλον/-η Ευρωπαίο/-α εντεταλμένο/-η εισαγγελέα από το ίδιο κράτος μέλος. 3. Ο/Η Ευρωπαίος/-α εντεταλμένος/-η εισαγγελέας, μετά την αξιολόγηση των νέων πραγματικών περιστατικών, συντάσσει έκθεση σχετικά με την επιρροή τους στην απόφαση αρχειοθέτησης, προσδιορίζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τυχόν σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου και αν κρίνεται αναγκαία οποιαδήποτε περαιτέρω ερευνητική δραστηριότητα. 4. Η έκθεση και το αντίστοιχο σχέδιο απόφασης καταχωρίζονται στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων, το οποίο την αναθέτει στο ίδιο μόνιμο τμήμα που αποφάσισε την αρχειοθέτηση, εκτός εάν το εν λόγω μόνιμο τμήμα δεν λειτουργεί πλέον, οπότε στην περίπτωση αυτή το σύστημα διαχείρισης υποθέσεων την αναθέτει

με τυχαίο τρόπο σε μόνιμο τμήμα του οποίου τα μόνιμα μέλη δεν περιλαμβάνουν τον/την εποπτεύοντα/-ουσα Ευρωπαίο/-α εισαγγελέα, σύμφωνα με το άρθρο 19. 5. Εάν το μόνιμο τμήμα δυνάμει της παραγράφου 4 ανωτέρω ή εθνικό δικαστήριο ή το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την επανεξέταση απόφασης αρχειοθέτησης αποφασίσουν ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα πρέπει να κινήσει εκ νέου την υπόθεση, ο/η εποπτεύων/-ουσα Ευρωπαίος/-α εισαγγελέας αναθέτει σε Ευρωπαίο/-α εντεταλμένο/-η εισαγγελέα τη συνέχιση της έρευνας.».

Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 56 του Κανονισμού για τη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, «[...] 7. Εάν εκδοθεί απόφαση αρχειοθέτησης της υπόθεσης, ο/η Ευρωπαίος/-α εντεταλμένος/-η εισαγγελέας προβαίνει στην κοινοποίηση και στην ενημέρωση που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 4 του κανονισμού και καταχωρίζει σχετική σημείωση στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων.», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 58, «1. Όταν ο/η Ευρωπαίος/-α εντεταλμένος/-η εισαγγελέας προτίθεται να προτείνει την αρχειοθέτηση υπόθεσης σε σχέση με αξιόποινη πράξη που αναφέρεται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του κανονισμού σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 3 του κανονισμού, ενημερώνει σχετικά τις εθνικές αρχές που προσδιορίζονται από το αντίστοιχο κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 6 του κανονισμού. 2. Με βάση τις παρατηρήσεις που έχει λάβει από την εθνική αρχή εντός 20 ημερών από την κοινοποίηση, σύμφωνα με την παράγραφο 1 ανωτέρω, ο/η Ευρωπαίος/-α εντεταλμένος/-η εισαγγελέας καταχωρίζει την αντίστοιχη έκθεση και το σχέδιο απόφασης στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων.».

Όπως άλλωστε θα αναφερθεί και κατωτέρω, η απόφαση του Μονίμου Τμήματος να αρχειοθετηθεί ή όχι μία υπόθεση και που λαμβάνεται για τους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους της πρώτης παραγράφου του άρθρου 39 του Κανονισμού, υπάγεται στον δικαστικό έλεγχο του ΔΕΕ και ουχί στον δικαστικό έλεγχο των εθνικών Δικαστηρίων, στα οποία ωστόσο παραμένει η αρμοδιότητα έκδοσης απόφασης του Μονίμου Τμήματος για την εκ νέου διεξαγωγή των ερευνών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 39 παρ. 2 του Κανονισμού⁴¹.

⁴¹ Τσόλκα Ό., «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-οικονομική τάξη» [2022] ΠοινΧρ, σελ. 33.

3.2. Η αρχειοθέτηση στην ελληνική έννομη τάξη και συγκριτική αναφορά των οικείων διατάξεων με τα ισχύοντα στον Κανονισμό.

Αναφορικά με το ζήτημα της αρχειοθέτησης, το άρθρο 43 του ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, αναφέρει μεταξύ άλλων ότι «[...] 3. Αν η μήνυση ή η αναφορά δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών τη θέτει στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει υποχρέωση να παραγγείλει προκαταρκτική εξέταση αν πρόκειται για κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης. 4. Αν έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 της παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, θέτει την υπόθεση στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει δικαίωμα να παραγγείλει είτε τη συμπλήρωση προκαταρκτικής εξέτασης είτε την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που την δικαιολογούν, προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης. 5. Μήνυση ή αναφορά η οποία υποβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο ανωνύμως ή με ανύπαρκτο όνομα, τίθεται αμέσως στο αρχείο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην παρ. 3. Όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που μνημονεύονται ειδικά στην παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, διατάσσεται η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. 6. Ο αρμόδιος εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο μόνον όταν αναφαίνονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, τα οποία δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή καλεί τον μηνυόμενο ή αυτόν σε βάρος του οποίου διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση για παροχή εξηγήσεων.».

Νομικά αστήρικτη είναι η μήνυση όταν τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται σε αυτήν δεν στοιχειοθετούν κάποιο έγκλημα, ενώ υπογραμμίζεται πως, για να ασκηθεί η ποινική δίωξη, θα πρέπει συντρέχουν όλα τα επί μέρους στοιχεία που αποτελούν την ειδική υπόσταση ενός εγκλήματος, όπως αυτά αναλύονται στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο. Ως ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης θεωρείται η μήνυση όταν τα καταγγελλόμενα ή εκτιθέμενα σε αυτή γεγονότα, είναι ακατανόητα, αντιφατικά ή ακατάληπτα, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη οιαδήποτε ποινική αξιολόγηση⁴². Τέλος, ως κατ' ουσία αβάσιμη είναι η μήνυση, όταν τα αναφερόμενα σε αυτή δεν αποτυπώνουν την αλήθεια, υπό την έννοια ότι τίποτε από αυτά δεν ενδεικνύει ότι πράγματι τελέσθηκε αξιόποινη πράξη.

Ωστόσο, στο ελληνικό ποινικό δικονομικό σύστημα δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης κάποιου ενδίκου βοηθήματος για την περίπτωση που η κατατεθειμένη μήνυση τίθεται στο αρχείο. Τέτοια δυνατότητα προβλέπεται μόνο στην περίπτωση της έγκλησης, η οποία σε κάθε περίπτωση απορρίπτεται με διάταξη και ουδέποτε τίθεται στο αρχείο.

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση απόρριψης της έγκλησης ο εγκαλών δικαιούται να ασκήσει προσφυγή, κατά τη διαδικασία που σκιαγραφείται στο άρθρο 52 ΚΠΔ, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του οποίου *«1. Ο εγκαλών έχει δικαίωμα μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επίδοση της διάταξης του εισαγγελέα πλημμελειοδικών σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου, να προσφύγει κατά αυτής στον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών. Η προσφυγή ασκείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 474.»*.

Επανερχόμενοι στη συγκριτική αναφορά ανάμεσα σε όσα ισχύουν στην ελληνική έννομη τάξη αφενός και στην ενωσιακή αφετέρου, παρατηρούμε πως δεν γίνεται κάποια, έστω υποτυπώδης, απarıθμηση των λόγων που οδηγούν στην αρχειοθέτηση της δικογραφίας κατά το εθνικό μας δίκαιο, ωστόσο στην πράξη, αντιστοιχούν σε έναν σημαντικό αριθμό πραγματικών και δικονομικών λόγων που

⁴² Βλ. σχετικά επ' αυτού και την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/2012, σύμφωνα με την οποία οποιαδήποτε μήνυση ή αναφορά υποβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο ανωνύμως ή με ανύπαρκτο όνομα, τίθεται αμέσως στο αρχείο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και εφαρμόζονται αναλόγως τα προβλεπόμενα στο άρθρο 43 παρ. 2 ΚΠΔ. Στην περίπτωση όμως που συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι, οι οποίοι επισημαίνονται στην παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, δύναται να διαταχθεί σχετικώς και προκαταρκτική εξέταση (άρθρο 43 παρ. 4 ΚΠΔ).

καθιστούν απολύτως ατελέσφορη τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας, όπως αυτοί περιγράφονται στο ενωσιακό πλαίσιο.

Ορισμένοι από τους λόγους αρχειοθέτησης που παρατίθενται στον Κανονισμό, όπως είναι επί παραδείγματι ο θάνατος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου, αλλά και η φρενοβλάβεια, αποτελούν αντικειμενικούς λόγους για τον αποκλεισμό της περαιτέρω συνέχισης της διαδικασίας. Υπάρχουν ακόμη και ορισμένοι -μη αμιγώς πραγματικοί- λόγοι, όπως είναι η αμνηστία, η ασυλία και η έλλειψη συναφών αποδεικτικών μέσων, οι οποίοι απαιτούν για τον σαφέστερο προσδιορισμό της σημασίας τους την ερμηνευτική τους ανάλυση από τον εφαρμοστή των οικείων διατάξεων, πάντοτε σε συνδυασμό με τις λειτουργίες που αυτοί επιτελούν, αλλά με τον τρόπο που προσεγγίζονται και αναλύονται στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο του κράτους - μέλους από το οποίο προέρχεται ο Εντεταλμένος Εισαγγελέας.

Βέβαια, εξαιτίας της ανομοιογένειας που χαρακτηρίζει την ενωσιακή έννομη τάξη, όπως αυτή παρατέθηκε ανωτέρω, οι διάφορες έννομες τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως σύνολο, αντιμετωπίζουν συχνά με εντελώς διαφορετικό τρόπο τις προαναφερθείσες έννοιες και εξ αυτού του λόγου προσδίδουν διαφορετικό νόημα σε αυτές, συνεπεία του οποίου επέρχεται και διαφορετική εφαρμογή τους *ad hoc*⁴³.

Τούτο σημαίνει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μια υπόθεση θα πρέπει να αρχειοθετηθεί, παρόλο που, για το ίδιο ζήτημα, είναι πολύ πιθανό να υπάρχει διαφορετική ρύθμιση βάσει των όσων ορίζονται στην εθνική έννομη τάξη του κράτους - μέλους από το οποίο προέρχεται το Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας. Συνεπεία αυτού, η εν λόγω προβληματική γεννά εμπόδια στη διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής που καλείται να ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για την πάταξη των εγκλημάτων που τελούνται σε βάρος των συμφερόντων, και δη των οικονομικών, της Ένωσης, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την ανασφάλεια δικαίου σε ενωσιακό επίπεδο⁴⁴.

⁴³ Mitsilegas, V., *The European Public Prosecutor's Office facing national legal diversity*, σε Nowak, C. (ed.), *The European Public Prosecutor's Office and National Authorities* (Milan, Wolters Kluwer – Cedam, 2016), σελ. 11-33.

⁴⁴ Η. Δαγκλής, *ό.π.*, σελ. 67-68.

Τέλος, παρόλο που, όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, οι λόγοι για τους οποίους μια υπόθεση μπορεί να αρχειοθετηθεί κατά το εθνικό μας δίκαιο, δεν ταυτίζονται με αυτούς που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 39 του Κανονισμού, κατά την άποψη της γράφουσας, η περίπτωση ζ', ήτοι η μη ύπαρξη συναφών αποδεικτικών στοιχείων εμφανίζει κοινά στοιχεία με την περίπτωση της μη ύπαρξης ουσιαστικής βασιμότητας της κατηγορίας. Η τελευταία αναφέρεται στον ελληνικό ΚΠΔ και συντρέχει όταν δεν καταλείπεται καμία αμφιβολία, αναφορικά με το κατ' ουσίαν ψευδές της καταγγελίας, ήτοι όταν ευθέως προκύπτει ότι η υπό κρίση κατηγορία είναι όλως ψευδής και αναληθής⁴⁵.

Κεφάλαιο τέταρτο.

4.1. Η άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων.

Με την σκέψη 81 του Προοιμίου του Κανονισμού, λαμβάνεται υπ' όψιν η αρχή της νομιμότητας κατά την λήψη απόφασης για την άσκηση δίωξης και ορίζεται ότι *«[...]οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα πρέπει κατά κανόνα να καταλήγουν στην άσκηση δίωξης ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων στις περιπτώσεις στις οποίες έχουν προκύψει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και δεν υπάρχουν νομικοί λόγοι που να αποκλείουν τη δίωξη ή στις οποίες δεν έχει εφαρμοστεί απλουστευμένη διαδικασία δίωξης.[...].»*.

Ειδικά όσον αφορά το σκέλος της άσκησης δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων, αυτή αποτελεί «βήμα» προς την εύρεση συμβιβασμών και κοινών λύσεων, προκειμένου, μέσω της ίδρυσης μίας «ενιαίας ενωσιακής αρχής», να αντιμετωπιστούν οι δυσχέρειες που θα επέρχονταν με το να επιληφθούν της εκάστοτε υπόθεσης πλείστες εθνικές δράσεις δίωξης, αλλά και να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν περισσότερο περιορισμένη παρέμβαση στις έννομες τάξεις των διαφόρων κρατών – μελών. Η προσπάθεια αυτή αποτυπώνεται στην σκέψη 12 του Κανονισμού, στην οποία μεταξύ άλλων αναφέρεται πως *«Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η καταπολέμηση αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά*

⁴⁵ Α. Παπαδαμάκης, Ποινική Δικονομία, 7η έκδ. 2017, σελ. 243.

συμφέροντα της Ένωσης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης, λόγω της κλίμακας και των επιπτώσεών της. Το ισχύον σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου η ποινική δίωξη αξιόποινων πράξεων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης εμπίπτει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των αρχών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν συμβάλλει πάντοτε ικανοποιητικά στην επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Δεδομένου ότι οι στόχοι του παρόντος κανονισμού, και συγκεκριμένα η ενίσχυση, μέσω της σύστασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, της καταπολέμησης αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεμονωμένα λόγω του κατακερματισμού των εθνικών δράσεων δίωξης των αξιόποινων πράξεων που διαπράττονται εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, αλλά μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης λόγω της αρμοδιότητας που θα έχει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για τη δίωξη των εν λόγω αξιόποινων πράξεων, η Ένωση δύναται να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που προβλέπεται στο άρθρο 5 της ΣΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των εν λόγω στόχων και μεριμνά για την ελάχιστη δυνατή παρέμβασή του στις έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές των κρατών μελών».

Επιπροσθέτως, με τη διάταξη του άρθρου 36 παρ. 1 του Κανονισμού, εισάγεται ένα *lex specialis* σε σχέση με τη γενικότερη διάταξη του άρθρου 35, σύμφωνα με το οποίο, όταν το σχέδιο απόφασης του Ε.Ε.Ε. προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση, το Μόνιμο Τμήμα στερείται της δυνατότητας να απορρίψει την υπόθεση. Προς επιτάχυνση δε της διαδικασίας παραπομπής του κατηγορουμένου ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου, αφ' ενός προβλέπεται μία εξαιρετικά σύντομη προθεσμία 21 ημερών για την έκδοση της απόφασης του μόνιμου τμήματος, αφ' ετέρου εισάγεται ένα πλάσμα δικαίου, καθώς ορίζεται, στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ότι, αν δεν τηρηθεί η ως άνω δεσμευτική προθεσμία, λογίζεται ότι έχει γίνει δεκτή η απόφαση που προτείνει ο Ε.Ε.Ε..

Πιο συγκεκριμένα επί τούτου, σύμφωνα με το άρθρο 36 του Κανονισμού «1. Όταν ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας υποβάλλει σχέδιο απόφασης με το οποίο προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση, το μόνιμο τμήμα,

ακολουθώντας τις διαδικασίες του άρθρου 35, αποφασίζει επί του σχεδίου αυτού εντός 21 ημερών. Το μόνιμο τμήμα δεν δύναται να αποφασίσει να απορρίψει την υπόθεση εάν το σχέδιο απόφασης προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση. 2. Αν το μόνιμο τμήμα δεν λάβει απόφαση εντός προθεσμίας 21 ημερών, λογίζεται ότι έχει γίνει αποδεκτή η απόφαση που προτείνει ο (η) ευρωπαίος(-η) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας. [...] 4. Πριν αποφασίσει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση το αρμόδιο μόνιμο τμήμα δύναται, κατόπιν πρότασης του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, να αποφασίσει τη συνένωση διαφόρων υποθέσεων στις οποίες έχουν διεξαχθεί έρευνες από διαφορετικούς(-ές) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς κατά του ίδιου προσώπου ή των ίδιων προσώπων, με σκοπό την άσκηση δίωξης για τις υποθέσεις αυτές ενώπιον των δικαστηρίων ενός και μόνον κράτους μέλους που έχει κατά το δίκαιό του δικαιοδοσία για καθεμία από τις υποθέσεις αυτές. 5. Όταν ληφθεί απόφαση σχετικά με το κράτος μέλος στο οποίο θα παραπεμφθεί η υπόθεση προς άσκηση δίωξης, το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο στο εν λόγω κράτος μέλος καθορίζεται βάσει του εθνικού δικαίου. 6. Όπου απαιτείται για τους σκοπούς της ανάκτησης χρηματικών ποσών και της διοικητικής συνέχειας ή παρακολούθησης της υπόθεσης, η κεντρική υπηρεσία γνωστοποιεί την απόφαση περί άσκησης δίωξης στις αρμόδιες εθνικές αρχές, στους ενδιαφερομένους και στα συναφή θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης. 7. Όταν, κατόπιν απόφασης του δικαστηρίου, η κατηγορούσα αρχή πρέπει να αποφασίσει αν θα ασκήσει ένδικο μέσο, ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας υποβάλλει στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα έκθεση που περιλαμβάνει σχέδιο απόφασης, και αναμένει να λάβει από αυτό εντολές. Αν είναι αδύνατο να αναμείνει τις εν λόγω εντολές εντός της προθεσμίας που ορίζεται από το εθνικό δίκαιο, ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσο χωρίς προηγούμενη εντολή από το μόνιμο τμήμα, και στη συνέχεια υποβάλλει την έκθεση στο μόνιμο τμήμα αμελλητί. Ακολούθως το μόνιμο τμήμα δίνει εντολές στον (στην) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα να ανακαλέσει ή όχι το ένδικο μέσο. Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται όταν κατά τη διάρκεια της δίκης και σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας λαμβάνει θέση που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης».

Όπως ήδη αναφέρθηκε, όταν ο Εντεταλμένος Εισαγγελέας εκδίδει παραπεμπτική πρόταση επί μίας υπόθεσης, τότε το Μόνιμο Τμήμα ασκεί δέσμια αρμοδιότητα και ακολουθεί την εν λόγω πρόταση, ενώ δεν του παρέχεται η δυνατότητα να την απορρίψει. Η εν λόγω περίπτωση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 36 είναι άξια αναφοράς για τον λόγο ότι είναι η μοναδική που το Μόνιμο Τμήμα δεν αποφασίζει το ίδιο εισερχόμενο στο περιεχόμενο και την αξιολόγηση της πρότασης, αντιθέτως, δεσμεύεται από την πρόταση του Εντεταλμένου Εισαγγελέα⁴⁶. Υπογραμμίζεται δε ότι, η δέσμευση του Μονίμου Τμήματος από την πρόταση του Ευρωπαίου Εισαγγελέα, δεν του αποστερεί βεβαίως τη δυνατότητα να καθυστερήσει τη διαδικασία για ορισμένους λόγους, όπως είναι επί παραδείγματι η ανάγκη διεξαγωγής περαιτέρω αποδείξεων⁴⁷.

Αρμόδιο για την εκδίκαση της εν λόγω υπόθεσης είναι το κράτος – μέλος του επιληφθέντος Εντεταλμένου Εισαγγελέα, όμως στον κανόνα αυτό, υπάρχει η εξαίρεση της τρίτης παραγράφου του άρθρου 36 του Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία «[...] 3. Όταν έχουν δικαιοδοσία επί της υπόθεσης περισσότερα από ένα κράτη μέλη, το μόνιμο τμήμα αποφασίζει κατ' αρχήν να παραπέμψει την υπόθεση προς άσκηση δίωξης στο κράτος μέλος του (της) επιληφθέντος(-είας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Εντούτοις το μόνιμο τμήμα δύναται, λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση που έχει υποβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 35 παράγραφος 1, να αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση προς άσκηση δίωξης σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον υπάρχουν επαρκείς δικαιολογητικοί λόγοι να το πράξει λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 26 παράγραφος 4 και 5, και να δώσει ανάλογες εντολές στον (στην) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα του εν λόγω κράτους μέλους.». Αυτή πρόβλεψη που γίνεται και η δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης προς εκδίκαση σε κράτος - μέλος διαφορετικό από αυτό του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα αποτελεί μέτρο «διαφύλαξης» της επιλογής του forum⁴⁸, ενώ ταυτόχρονα, αποτυπώνεται με αυτόν τον τρόπο η «άτυπη υποχρέωση» του

⁴⁶ Επ' αυτού βλ. σχετικά σε Η. Δαγκλή, «Ο Θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 66.

⁴⁷ Βλ. Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office – Policy debate, Council doc. 15057/16, 5 December 2016, σελ. 4.

⁴⁸ Herrnfeld, H.H., Choice of Forum and Case Allocation in the EPPO Regulation, σε Ligeti, K., Vervaele, J., Klip, A., Preventing and resolving conflicts of jurisdiction in EU criminal law: A European Law Institute instrument (Oxford, Oxford University Press, 2018), σελ. 305 επ.

Μονίμου Τμήματος να αξιολογεί ξεχωριστά την κάθε υπόθεση και τα πραγματικά περιστατικά αυτής και να μην παραπέμπει άνευ ετέρου προς άσκηση δίωξης το σύνολο των υποθέσεων στο κράτος - μέλος του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα.

Βέβαια, παρατηρείται ότι η παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση στις εθνικές αρχές αποτελεί διαδικασία ιδιαίτερα πολύπλοκη, βάσει του τρόπου με τον οποίον προβλέπεται στον Κανονισμό. Άλλωστε, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Κανονισμός, η παραπομπή υπόθεσης σε κάποια εθνική έννομη τάξη με σκοπό τη διαχείρισή της σε επίπεδο κράτους - μέλους, παρόλο που αυτή άπτεται των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ενδέχεται να δημιουργήσει ζητήματα ανομοιομορφίας ρυθμίσεων και δυσκολίες εναρμόνισης, ενόψει της πολυμορφίας των εθνικών νομοθεσιών με αποτέλεσμα έτσι να τίθενται πλείστα ζητήματα νομικής ασφάλειας και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας⁴⁹.

Σε συνδυασμό με τα προηγούμενα, αξίζει να επισημανθεί πως η «συνύπαρξη» ενωσιακών ρυθμίσεων με πλείστες ποινικές διατάξεις ουσιαστικής και δικονομικής φύσεως είναι ιδιαίτερα απαιτητική στην εφαρμογή της, καθώς οι εφαρμοστές των οικείων διατάξεων βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με μείζονα ζητήματα που σχετίζονται με την ερμηνεία αυτών, την άρση αντινομιών που επιφέρουν, αλλά και τα ερωτηματικά που ανακύπτουν αναφορικά με τις εγγυήσεις δικαστικής προστασίας που παρέχονται στα θιγόμενα πρόσωπα.

4.2. Το ελληνικό νομικό πλαίσιο.

Όσον αφορά το ελληνικό ποινικό δικονομικό σύστημα παρατηρείται μία γενικότερη έλλειψη αντιστοιχίας ανάμεσα στις διατάξεις του Κανονισμού για την ΕΡΡΟ και στις σχετικές διατάξεις του ΚΠΔ και συνεπεία τούτου, συχνά ανακύπτουν ζητήματα περί της ορθής ή μη προσαρμογής τους στο ενωσιακό σύστημα και του αν και κατά πόσο εξυπηρετούν τους σκοπούς που αυτό θέτει⁵⁰.

⁴⁹ V. Mitsilegas, «European prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor's Office and the rule of law», *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2021 Vol 28(2), σελ. 248, 263.

⁵⁰ Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Το σχέδιο νόμου για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 αναφορικά με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, *ΠοινΔικ*, 8-9 (2018), σελ. 849 επ.

Εισαγωγικά επισημαίνεται ότι αναφορικά με το ζήτημα της βασικής μας προβληματικής, ήτοι της διαδικαστικής φάσης της άσκησης δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, κατά το άρθρο 36 του Κανονισμού, δεν υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχημένη η απόδοση στα ελληνικά του όρου «*Prosecution before national Courts*» που υπάρχει στο αγγλικό κείμενο, αφού ο όρος «*prosecution*» μεταφράζεται ως «δίωξη» και χρησιμοποιείται για την γενικότερη περιγραφή μίας διαδικασίας. Αντιθέτως, η έννοια της «άσκησης δίωξης» όπως νοείται στο ελληνικό ποινικό δικονομικό σύστημα δεν ταυτίζεται ούτε εννοιολογικά, αλλά ούτε και χρονικά με τα οριζόμενα στο αγγλικό κείμενο. Απεναντίας, είναι ευρύτερη και συμπεριλαμβάνει και άλλα θεμελιώδους βαρύτητας στάδια, όπως είναι η παραπομπή του κατηγορουμένου σε δίκη, μετά την συγκέντρωση του σε βάρος του αποδεικτικού υλικού, την αξιολόγησή του από τον επιληφθέντα Εντεταλμένο Ευρωπαϊό Εισαγγελέα, την υποβολή σχετικής πρότασης στο Μόνιμο Τμήμα, αλλά και την σύμφωνη απόφαση αυτού.

Πέραν τούτου και προτού αναφερθούμε στο ισχύον νομικό πλαίσιο, αξίζει να ειπωθεί πως σχετικές διατάξεις θεσπίστηκαν στο ν. 4596/2019⁵¹, οι οποίες καταργήθηκαν⁵² και σε ύστερο χρόνο, αντικαταστάθηκαν από λουπές διατάξεις του ν. 4786/2021 (άρθρα 1-20 και 42), δύο εκ των οποίων (άρθρα 15 και 42) τροποποιήθηκαν με το πολυνομοθέτημα του ν. 4855/2021, και συγκεκριμένα με τα άρθρα 177 και 178⁵³.

⁵¹ Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 16-21) (ΦΕΚ Α' 32/26-2-2019).

⁵² Βλ. άρθρο 49 παρ. 2 του ν. 4786/2021.

⁵³ Αναλυτικά, το άρθρο 177 του ν. 4855/2021, το οποίο έχει ενταχθεί στο τρίτο κεφάλαιο με τίτλο «ΛΟΙΠΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ», έχει ως εξής: «Άρθρο 177 Ρυθμίσεις σχετικά με το Γραφείο Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) -Τροποποίηση των παρ. 1 και 2 του άρθρου 15 του ν. 4786/2021 Στο άρθρο 15 του ν. 4786/2021 (Α' 43) α) τροποποιείται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 ως προς τις συνιστώμενες θέσεις δικαστικών υπαλλήλων, β) αντικαθίσταται η παρ. 2 και το άρθρο 15 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 1 Γραμματεία του Γραφείου Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) 1. Στο Γραφείο Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) συστήνεται γραμματεία, που αποτελεί οργανική μονάδα επιπέδου τμήματος και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης για τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του έργου τους. Στην ως άνω γραμματεία συνιστώνται οι εξής θέσεις δικαστικών υπαλλήλων: τρεις (3) θέσεις κατηγορίας ΠΕ (Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης) κλάδου Γραμματέων, δύο (2) θέσεις κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ κλάδου Πληροφορικής, μία (1) θέση κατηγορίας ΔΕ κλάδου διοικητικών - γραμματέων και δύο (2) θέσεις κατηγορίας ΥΕ (Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης) κλάδου Επιμελητών Δικαστηρίων. 2. Οι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ και ΤΕ της παρ. 1 πρέπει να έχουν πιστοποιημένα πολύ καλή γνώση της αγγλικής τουλάχιστον γλώσσας και άριστη γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι υπάλληλοι κατηγορίας ΔΕ και ΥΕ πρέπει να έχουν καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας και εμπειρία χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή. 3. Η στελέχωση της γραμματείας του Γραφείου ΕΕΕ γίνεται κατά παρέκκλιση κάθε γενικής

Σύντομη μνεία κρίνεται σκόπιμο να γίνει στο ν. 4786/2021, καθώς χαρακτηρίζεται από ελλείψεις, σημαντικότερη εκ των οποίων είναι η μη εισαγωγή ειδικών διατάξεων αναφορικά με τη διαδικασία που ακολουθείται μέχρι την λήψη της απόφασης από τον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα σχετικά με την άσκηση αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, έλλειψη η οποία κατά πάσα πιθανότητα ήταν ηθελημένη από τον Έλληνα νομοθέτη, ο οποίος ενδεχομένως να θεώρησε πως οι διατάξεις του Κανονισμού, μέσω της άμεσης εφαρμογής τους, είναι επαρκείς για την ρύθμιση των οικείων ζητημάτων. Πέρα των ανωτέρω όμως, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το γεγονός ότι ο νεότερος ν. 4786/2021, σε αντίθεση με τον παλιότερο

ή ειδικής διάταξης με μετάθεση ή απόσπαση, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερόμενων δικαστικών υπαλλήλων και απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, μετά από πρόταση του αρχαιότερου κατά την παρ. 4 του άρθρου 10 Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου και σύμφωνη γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου, για διάρκεια τριών (3) ετών, η οποία μπορεί να διακοπεί πρόωρα ή να ανανεωθεί για ίσο χρόνο με την ίδια διαδικασία, μέχρι τρεις (3) φορές. Οι αιτήσεις, μαζί με το βιογραφικό σημείωμα και τον φάκελο δικαιολογητικών, υποβάλλονται στο Γραφείο ΕΕΕ, ύστερα από πρόσκληση του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα του ανωτέρω Γραφείου. 4. Καθήκοντα προϊσταμένου της γραμματείας του Γραφείου ΕΕΕ ασκεί δικαστικός υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ, με βαθμό Α', απόφοιτος νομικών ή πολιτικών ή οικονομικών επιστημών, ο οποίος ορίζεται με πράξη του ανωτέρω Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου. 5. Ο χρόνος της απόσπασης των δικαστικών υπαλλήλων της γραμματείας του Γραφείου ΕΕΕ λογίζεται ως χρόνος συνεχούς και πραγματικής υπηρεσίας στη θέση από την οποία προέρχονται. Οι αποδοχές τους διέπονται από την παρ. 1 του άρθρου 23 του ν. 4354/2015 (Α' 176) και εξακολουθούν να καταβάλλονται από την υπηρεσία από την οποία προέρχονται.». Επιπροσθέτως, το άρθρο 178 του ίδιου ν. 4855/2021, έχει την εξής μορφή: «Μεταβατική διάταξη για τις εκκρεμείς υποθέσεις αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας - Αντικατάσταση του άρθρου 42 του ν. 4786/2021 Το άρθρο 42 του ν. 4786/2021 (Α' 43) αντικαθίσταται ως εξής: «Άρθρο 42 Μεταβατική διάταξη για τις εκκρεμείς υποθέσεις αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας 1. Κάθε εκκρεμής ποινική υπόθεση, που αφορά σε αδίκημα το οποίο διαπράχθηκε μετά την έναρξη ισχύος του Κανονισμού 2017/1939 (L 283) και εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αναζητείται και γνωστοποιείται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, σύμφωνα με το άρθρο 24 του ίδιου Κανονισμού και η σχετική δικογραφία διαβιβάζεται στο Γραφείο Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) σε οποιοδήποτε στάδιο και αν βρίσκεται η ποινική διαδικασία εκτός εάν, σύμφωνα με την παρ. 7β του άρθρου 27 αυτού, έχει ήδη εισαχθεί στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου, κατά τα άρθρα 320 επ. του ΚΠΔ. 2. Κάθε αρμόδια ελληνική, διοικητική, ελεγκτική, αστυνομική και εν γένει διωκτική, εισαγγελική ή δικαστική υπηρεσία ή αρχή, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων αρχών, η οποία πληροφορείται ή επιλαμβάνεται οποιασδήποτε υπόθεσης, που πιθανόν να εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και αφορά σε αδίκημα που έχει διαπραχθεί μετά την έναρξη ισχύος του Κανονισμού 2017/1939, ενημερώνει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με ηλεκτρονική ή με έντυπη αλληλογραφία, το Γραφείο ΕΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κανονισμού. Ύστερα από διαβούλευση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 25 του ίδιου Κανονισμού, εφόσον η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει την αρμοδιότητά της και ενημερώσει σχετικά, η υπόθεση παραπέμπεται κατά το ποινικό της μέρος στο Γραφείο ΕΕΕ. 3. Το κύρος ανακριτικών και εν γένει διαδικαστικών πράξεων που έχουν γίνει από τις εθνικές αρχές πριν από την ανάληψη της υποθέσεως δεν θίγεται. Ποινικές διώξεις που έχουν ασκηθεί, εντάλματα, διατάξεις και παρεμπόδιοντα βουλεύματα που έχουν εκδοθεί από τις εθνικές αρχές διατηρούν το κύρος τους, αλλά δεν κωλύουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία από το να επαναλάβει, να καταργήσει ή να μεταρρυθμίσει τις πράξεις αυτές ασκώντας τις δικές της αρμοδιότητες.». ».

ν. 4596/2019, προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στον ρόλο των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων, δεδομένου ότι στο άρθρο 7 του ν. 4786/2021 προβλέπεται τόσο η υπηρεσιακή κατάσταση, όσο και οι αρμοδιότητες των Ελλήνων Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων

Στον πιο πρόσφατο ν. 5026/2023 καταβλήθηκαν προσπάθειες από τον Έλληνα νομοθέτη να εξομαλύνει την όποια ανομοιογένεια, παρά ταύτα από την επισκόπηση των άρθρων 49 έως και 53 παρατηρούμε πως ακόμα δεν έχει θεσπιστεί ενιαία διερευνητική διαδικασία αφορώσα αποκλειστικά την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Εντούτοις, τα καθήκοντα του ανακριτή τα ασκούν πλέον οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς, πλην εκείνων που αφορούν την λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου, τη σύλληψη, την προσωρινή κράτηση, τον κατ' οίκον περιορισμό, καθώς και την επιβολή του μέτρου των περιοριστικών όρων⁵⁴.

Συγκεκριμένα, με το άρθρο 50 του εν λόγω νόμου, προστέθηκε το άρθρο 16B, μετά από το άρθρο 16A του ν. 4786/2021, σύμφωνα με τη τέταρτη παράγραφο του οποίου τονίζεται ότι *«Αν ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει ότι είναι αναγκαία η σύλληψη, η προσωρινή κράτηση, ο κατ' οίκον περιορισμός ή η επιβολή περιοριστικών όρων, μετά την απολογία ή μετά τη μη εμφάνιση του κατηγορουμένου στην ταχθείσα προς τούτο ημέρα και ώρα, απευθύνεται με αίτηση στον ανακριτή. Στην αίτηση του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα περιέχεται πλήρης η αιτιολογία και το διατακτικό του τίτλου που ζητείται να εκδοθεί. Αν η έρευνα περαιωθεί με έκδοση εντάλματος σύλληψης, ο Εντεταλμένος Ευρωπαίος Εισαγγελέας απευθύνεται στον ανακριτή για την επιβολή στον κατηγορούμενο μέτρων δικονομικού καταναγκασμού σε περίπτωση σύλληψής του. Το ίδιο δύναται να πράξει ο Εντεταλμένος Ευρωπαίος Εισαγγελέας και όταν η περαίωση γίνεται με έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής. Αν πρόκειται για μέτρα που λαμβάνονται μετά την*

⁵⁴ Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει ευθέως από τα προβλεπόμενα στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 16B, όπως αυτό προστέθηκε μετά από το άρθρο 16A του ν. 4786/2021, σύμφωνα με το ν. 5026/203 και της οποίας το περιεχόμενο έχει ως εξής: «1. Επί κακουργημάτων και συναφών πλημμελημάτων για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της, σύμφωνα με τα άρθρα 24, 25, 26 και 27 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, απευθύνεται παραγγελία προς τον ανακριτή μόνο για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και όλες οι ανακριτικές πράξεις ενεργούνται από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, αυτοπροσώπως ή μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτούς, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939 (L 283). Κατ' εξαίρεση ο ανακριτής δύναται να ασκήσει την αρμοδιότητα της παρ. 2 του άρθρου 248 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) μόνο με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα.».

απολογία, ο ανακριτής αποφαινεται αφού ακούσει επ' αυτών τον κατηγορούμενο που εμφανίστηκε ενώπιόν του και τον συνήγορό του.», ενώ στην πέμπτη παράγραφο επισημαίνεται πως «Ο ανακριτής μπορεί να δεχθεί εν μέρει ή να απορρίψει το αίτημα. Αν ο ανακριτής συμφωνεί με το αίτημα του Εισαγγελέα, εκδίδει σχετική διάταξη, ένταλμα σύλληψης ή ένταλμα προσωρινής κράτησης. Τη διάταξη περί μερικής ή ολικής απόρριψης ο ανακριτής τη σημειώνει επί του σώματος της αίτησης ή την προσαρτά σε αυτή, συμπεριλαμβάνοντας και την κατά την κρίση του αναγκαία συνοπτική αιτιολογία. Επί μερικής ή ολικής απόρριψης, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας μπορεί να αποδεχθεί την κρίση του ανακριτή, ζητώντας αμέσως την πρόοδο της διαδικασίας, ή να εισαγάγει τη διαφωνία του στο συμβούλιο πλημμελειοδικών, οπότε εφαρμόζεται το άρθρο 288 ΚΠΔ. Αν ο ανακριτής διαπιστώνει τυπικές ελλείψεις που επιδέχονται συμπλήρωση, μπορεί να αναπέμψει για συμπλήρωση το αίτημα μία (1) μόνο φορά, επισημαίνοντας τις κατά την κρίση του ελλείψεις που χρήζουν συμπλήρωσης.».

Βεβαίως, δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι η άσκηση ποινικής δίωξης από τον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα, βάσει όσων προβλέπονται στο ν. 5026/2023, δεν ταυτίζεται με την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, όπως αυτή σκιαγραφείται στο άρθρο 36 του Κανονισμού. Αναλυτικότερα επ' αυτού, στον εν λόγω νόμο και δη στο άρθρο 50, με το οποίο προστέθηκε το άρθρο 16B, μετά από το άρθρο 16A στο ν. 4786/2021, η δεύτερη παράγραφός του ορίζει ότι «Η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, με παραγγελία προς τον ανακριτή για λήψη απολογίας του κατηγορουμένου και υποβολή κατηγορητηρίου που περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης στον κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της.». Ειδικά λοιπόν, όσον αφορά την λήψη απολογίας, η σχετική «παραγγελία», δίδεται από τον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα και συνοδεύεται και από το κατηγορητήριο, που επίσης υποβάλλεται. Η αίτηση για την λήψη των εν λόγω μέτρων πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη, ενώ σε περίπτωση που αυτή απορριφθεί ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας δύναται να προσφύγει στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 288 ΚΠΔ. Επιπλέον, στο ίδιο σημείο υπογραμμίζεται πως «Η ποινική δίωξη ασκείται με μόνη

την υποβολή του κατηγορητηρίου προς τον ανακριτή, όταν ζητείται η έκδοση εντάλματος σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση για απολογία. Σε περίπτωση σύλληψης πριν από την αμετάκλητη παραπομπή σε δίκη, η δικογραφία επιστρέφεται στον ανακριτή για λήψη της απολογίας. Για πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς, η ποινική δίωξη ασκείται με την επίδοση προς τον κατηγορούμενο του κατηγορητηρίου, μαζί με κλήση για απολογία ενώπιον του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα ή του ανακριτικού υπαλλήλου που έχει ορισθεί από αυτόν, η οποία περιέχει τα στοιχεία του άρθρου 271 ΚΠΔ και στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο αυτό. Αν δεν έχει προηγηθεί προκαταρκτική εξέταση, τηρούνται οι προθεσμίες της παρ. 1 του άρθρου 244 ΚΠΔ.».

Στην εθνική μας δικονομική τάξη το στάδιο της ποινικής προδικασίας περιλαμβάνει, πέραν της κύριας ανάκρισης, το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, κατά την οποία το πρόσωπο είναι απλώς ύποπτος και ουχί κατηγορούμενος, δεδομένου ότι ακόμα δεν έχει ασκηθεί σε βάρος του ποινική δίωξη, ενώ στον Κανονισμό η κίνηση της έρευνας αποτελεί το καίριο χρονικό σημείο κατά το οποίο ξεκινά η προδικασία, βάσει όσων ρυθμίζονται και στο άρθρο 26 και ολοκληρώνεται κατά το στάδιο περάτωσης των ποινικών ερευνών, σύμφωνα με το άρθρο 35.

Με εναλλακτική διατύπωση, στον Κανονισμό δεν γίνεται διαχωρισμός σταδίων βάσει του εάν έχει ασκηθεί η ποινική δίωξη ή όχι, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 33⁵⁵ παρέχεται η δυνατότητα σύλληψης και προσωρινής κράτησης του υπόπτου, από την στιγμή που κινείται η ποινική δίωξη, πράγμα το οποίο στην εθνική μας έννομη τάξη είναι νοητό μόνο στα στάδια της κύριας ανάκρισης. Επιπροσθέτως, κατά τον ελληνικό ΚΠΔ, έκαστο στάδιο της προδικασίας διεξάγεται από διαφορετικό δικαστικό πρόσωπο, ήτοι τον ανακριτή ή τον εισαγγελέα, με διαφορετικά καθήκοντα τέλεσης.

Η προβλεπόμενη στον ελληνικό ΚΠΔ προδικασία φαίνεται να συμπίπτει χρονικά με την «διεξαγωγή ερευνών», όπως νοείται αυτό το στάδιο στον Κανονισμό⁵⁶,

⁵⁵ Το άρθρο 33 του Κανονισμού έχει την εξής μορφή: «1. Ο (Η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δύναται να διατάξει ή να ζητήσει τη σύλληψη ή την προσωρινή κράτηση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις που εφαρμόζονται σε αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις. 2. Όταν είναι αναγκαία η σύλληψη και η παράδοση προσώπου που δεν είναι παρόν στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας, ο (η) τελευταίος(-α) εκδίδει ή ζητεί από την αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους να εκδώσει ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου (1).».

⁵⁶ Βλ. άρθρα 25 παρ. 1 και 28 παρ. 1 του Κανονισμού.

όμως δεν καθίσταται καθόλου σαφές σε ποιο δικονομικό στάδιο της ελληνικής έννομης τάξης αντιστοιχεί το στάδιο «περάτωσης των ερευνών». Ως εκ τούτου, κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης είναι πιθανό να προκύψουν πλείστα ζητήματα ορθής εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού, δεδομένου ότι το στάδιο αυτό δεν είναι σαφές αν και σε ποια έκταση περιλαμβάνεται το περιεχόμενο της «κίνησης της έρευνας» όπως εννοείται σε ενωσιακό επίπεδο.

Στα αδικήματα που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της και το Μόνιμο Τμήμα έχει συμφωνήσει για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 10 και στα άρθρα 36 και 40 του Κανονισμού, η εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο γίνεται με την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος που συντάσσει ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται στο άρθρο 51 του ν. 5026/2023, το οποίο αποτελεί ίσως την κρισιμότερη αλλαγή που επήλθε στο ν. 4786/2021 και προστέθηκε το άρθρο 16Γ στο οποίο αναφέρεται ότι επί πλημμελημάτων που διώκονται αυτοτελώς εφαρμόζεται το άρθρο 322 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Ειδικά ως προς την απόφαση του Μονίμου Τμήματος περί παραπομπής, ανακύπτουν ζητήματα σχετικά με το ποια είναι η δικονομική της φύση, ήτοι εάν επέχει θέση παραπεμπτικού βουλεύματος ή εάν θα μπορούσε να τυγχάνει μίας διαφορετικής προσέγγισης. Επιπλέον, πρέπει να καταστεί σαφές το ακριβές περιεχόμενο του παραπεμπτικού εγγράφου και εάν η ως άνω απόφαση του Μονίμου Τμήματος πρέπει να επιδοθεί στο κατηγορούμενο και σε καταφατική περίπτωση, εάν αυτή επιδίδεται μόνη της ή σε σώμα με άλλα σχετικά της υπόθεσης έγγραφα. Τέλος, δεν γίνεται πρόβλεψη συγκεκριμένου ενδίκου μέσου, το οποίο να δικαιούται να ασκήσει ο κατηγορούμενος για την προσβολή της απόφασης του Μονίμου Τμήματος αναφορικά με την παραπομπή του, ούτε όμως και στις διατυπώσεις που θα πρέπει να τηρηθούν για την νομότυπη άσκησή του.

Επιστρέφοντας στην προβληματική επί κακουργημάτων, βάσει του άρθρου 16Γ, μετά την έκδοση της απόφασης του Μονίμου Τμήματος, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας υποβάλλει πρόταση προς τον Πρόεδρο Εφετών Αθηνών για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο κατά τα άρθρα 10 παρ. 3, 36 και 40 του Κανονισμού. Στην πρόταση αυτή επισυνάπτονται σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος,

η περί παραπομπής απόφαση του Μόνιμου Τμήματος και το σχέδιο απόφασης που έχει υποβάλει ο ίδιος, εφαρμοζομένου του άρθρου 309 ΚΠΔ. Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας καταρτίσει σχετική πρόταση, πριν την υποβάλλει προς τον Πρόεδρο Εφετών, έχει υποχρέωση να ενημερώσει αμέσως τους διάδικους ή τους πληρεξουσίους δικηγόρους τους, προκειμένου να λάβουν αντίγραφο της και να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης, υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις τους, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 309 ΚΠΔ. Επιπροσθέτως, προβλέπεται ότι, εφόσον ο Πρόεδρος Εφετών διατυπώσει σύμφωνη γνώμη για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας εκδίδει κλητήριο θέσπισμα, κατά του οποίου δεν επιτρέπεται προσφυγή.

Επιπροσθέτως, όσον αφορά τα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς, τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 322 ΚΠΔ, στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι ο κατηγορούμενος που κλητεύθηκε απευθείας με κλητήριο θέσπισμα έχει δικαίωμα, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου, να προσφύγει στον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος. Πλην όμως, λόγω της διαφορετικής δικονομικής μεταχείρισης των πλημμελημάτων και των κακουργημάτων θα ήταν περισσότερο συνεπές να μην λαμβάνει συμμετοχή στην απόφαση περί παραπομπής ο Εισαγγελέας Εφετών, αλλά μόνο το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, ενώπιον του οποίου πρέπει να προβλεφθεί η αυτοτελής δυνατότητα των διαδίκων να προβάλλουν λόγους ακυρότητας της απόφασης επιλογής forum της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Εν συνεχεία, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών θα είναι αρμόδιο να αποφανθεί για το κύρος της απόφασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και συνεπεία τούτου, θα ισχύουν αναλογικά τα περί Συμβουλίου Εφετών.

Επιπλέον κατά τα οριζόμενα στον εν λόγω νόμο, σε περίπτωση διαφωνίας του Προέδρου Εφετών, ο οποίος κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ή συντρέχουν λόγοι να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη ή να κηρυχθεί απαράδεκτη, η υπόθεση εισάγεται στο Συμβούλιο Εφετών Αθηνών, το οποίο και θα αποφασίσει εν τέλει για την παραπομπή ή μη της υπόθεσης στο ακροατήριο. Σε τούτο το στάδιο, μπορεί να προβλεφθεί η αυτοτελής δυνατότητα των διαδίκων να προβάλλουν λόγους ακυρότητας της απόφασης επιλογής φόρουμ ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών, το οποίο θα αποφανθεί, αφού υπάρξει πρόταση του Ευρωπαϊκού

Εντεταλμένου Εισαγγελέα. Το Συμβούλιο Εφετών, στην περίπτωση που θεωρεί ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι μη συμφωνίας της απόφασης επιλογής *forum* με τον Κανονισμό ή και τον Χάρτη, δεν μπορεί να την κηρύξει άκυρη χωρίς να αποστείλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, το οποίο θα αποφανθεί για το κύρος της απόφασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Εάν την κηρύξει άκυρη, μετά την προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ, τότε μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για να λάβει νέα απόφαση.

Κατά τη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών έχουν δικαίωμα να παραστούν ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας και οι διάδικοι, οι οποίοι ειδοποιούνται από τον Γραμματέα του Συμβουλίου με οποιοδήποτε μέσο εντός προθεσμίας που ορίζει ο Πρόεδρος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των σαράντα οκτώ (48) ωρών. Η ανωτέρω ειδοποίηση μπορεί να γίνει προς τον διάδικο ή τον συνήγορό του. Σε συνέχεια τούτων, το Συμβούλιο Εφετών εκδίδει βούλευμα, με το οποίο μπορεί: να αποφαινεται να μη γίνει κατηγορία, ή να παύει οριστικά την ποινική δίωξη, ή να παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, ή να κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη, ή να αναπέμψει την υπόθεση στον Ευρωπαίο Εντεταλμένο Εισαγγελέα ή να αποφασίζει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο του αρμόδιου Δικαστηρίου. Τέλος, προβλέπεται ότι κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι παρ. 4 και 5 του άρθρου 309 και τα άρθρα 310 έως 313 ΚΠΔ.

4.3. Ζητήματα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που ανακύπτουν στην ελληνική έννομη τάξη.

Υπό το πρίσμα της συνδυαστικής εφαρμογής του Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ενδέχεται να προκύψουν ζητήματα αποτελεσματικότητας, υπό την έννοια ότι η υιοθέτηση του Κανονισμού χωρίς την προγενέστερη εναρμόνιση των εθνικών δικονομικών ρυθμίσεων, γεννά ζητήματα ανασφάλειας και νομικής αβεβαιότητας στην περίπτωση που προκύψει

αδυναμία ερμηνείας ή ασυμφωνίας της βούλησης του εθνικού νομοθέτη με αυτήν του ενωσιακού⁵⁷.

Το βασικότερο ερώτημα που ανακύπτει είναι εάν και κατά πόσο η πρόσδοση ιδιαίτερα μεγάλης βαρύτητας στον ρόλο του Εισαγγελέα⁵⁸, σύμφωνα με τον Κανονισμό για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, συμβαδίζει με τον θεσμό του Ανακριτή – Δικαστή, αλλά και τον θεσμό της Κύριας Ανάκρισης και των Δικαστικών Συμβουλίων, που ισχύουν στο εθνικό μας ποινικό δικονομικό σύστημα. Με διαφορετική διατύπωση, ο προβληματισμός έγκειται στο ότι τόσο ο Εισαγγελέας όσο και ο Ανακριτής επιτελούν μεγάλης βαρύτητας καθήκοντα, διαφορετικής φύσεως το καθένα. Ειδικά ως προς τον ρόλο του τελευταίου κατά το ελληνικό ποινικό δικονομικό σύστημα, κατά τη διαδικασία της κύριας ανάκρισης, διενεργεί μεν τις δέουσες ανακριτικές πράξεις κατόπιν της παραγγελίας του Εισαγγελέα και, συνεπεία τούτου, έχει υποχρέωση να εκτελέσει τις εντολές αυτού. Όμως, απολαμβάνει εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας ως δικαστικός λειτουργός και σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ αυτών των δύο, αποφαίνεται το Δικαστικό Συμβούλιο⁵⁹.

Προς αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος θα μπορούσε να υποστηριχθεί μία ιδιαιτέρως αυστηρή θέση, σύμφωνα με την οποία ο θεσμός του Ανακριτή που ισχύει στο ελληνικό σύστημα έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τον Κανονισμό, υπό την έννοια ότι στερείται από τον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα η δυνατότητα να ελέγχει τις διενεργούμενες έρευνες, καθώς και από το Μόνιμο Τμήμα την αρμοδιότητα να αποφανθεί κυριαρχικά επί της παραπομπής ή μη της υπόθεσης ενώπιον του δικαστηρίου, οπότε και θα πρέπει να υπάρξει τροποποίηση των σχετικών εθνικών δικονομικών διατάξεων, προκειμένου να δοθεί το αναγκαίο προβάδισμα στις ενωσιακές διατάξεις και δη, στα προβλεπόμενα στον Κανονισμό. Μία περισσότερο διαλλακτική άποψη έγκειται στο ότι οι θεσμοί του Εισαγγελέα και του Ανακριτή μπορούν να συνυπάρξουν με το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας,

⁵⁷ Βλ. σχετικά επ' αυτού σε Τσόλκα Όλγα, ό.π. σελ. 35, όπου και αναφέρεται ότι «[...] τη λύση στο πρόβλημα της ελληνικής προσαρμογής δεν μπορεί να δώσει μόνη η αρχή της καλόπι στις συνεργασίας (κατ' άρθρο 4 παρ. 3 ΣΕΕ) μεταξύ των ανωτέρω δικαστικών οργάνων και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.[...].

⁵⁸ Tzortzi, V., The European Public Prosecutor's Office (EPPO) As the "keystone" of the EU Criminal Justice System: Working Paper (Athens, Thessaloniki, Sakkoulas, 2018).

⁵⁹ Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 307 περ. α' Κ.Π.Δ.

δίχως τροποποίηση των οικείων εθνικών διατάξεων, με το σκεπτικό ότι η βούληση του ενωσιακού νομοθέτη ήταν να μην παρέμβει στα εθνικά συστήματα ποινικής δικονομίας των κρατών μελών, τουλάχιστον κατά τρόπο που να συνιστά παραβίαση της αυτονομίας τους, οπότε και οι σχετικές εθνικές δικονομικές διατάξεις μπορούν να συνεχίσουν να ισχύουν με την διατύπωση που ήδη έχουν, με παράλληλη εφαρμογή του ενωσιακού πλαισίου, ή έστω, με ελάχιστες τροποποιήσεις που δεν θα φτάνουν μέχρι το σημείο να αλλοιώνεται ουσιωδώς το περιεχόμενό τους. Προς ενίσχυση της θέσης αυτής αναφέρονται στη θεωρία⁶⁰ ορισμένα στοιχεία από το νομοθετικό ιστορικό του Κανονισμού και συγκεκριμένα, από την αρχική διατύπωση του άρθρου 18 της Πρότασης (αντίστοιχου με το άρθρο 28 του Κανονισμού), σύμφωνα με το οποίο ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας «*διευθύνει*» την έρευνα και ότι οι αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου «*συμμορφώνονται* προς τις οδηγίες του, καθώς και ότι οι τελευταίες εκτελούν τα μέτρα έρευνας που τους αναθέτει εκείνος, χωρίς αναφορά στο εθνικό δίκαιο. Κατόπιν αλλαγών που επήλθαν στην εν λόγω διατύπωση, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας αναφέρεται πλέον ως ο «*επιληφθείς*» της υπόθεσης, ενώ το εδάφιο που αναφερόταν στην εκτέλεση των μέτρων έρευνας έχει επαναδιατυπωθεί, αφού απαλείφθηκε η φράση «*συμμορφώνονται*» και προβλέπεται ότι η εκτέλεση των εντολών γίνεται «*σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο*».

Περαιτέρω, εισήχθη, ενώ δεν υπήρχε στην αρχική Πρόταση, η σκέψη 10 στο Προοίμιο, που ακολούθως παρέμεινε ως σκέψη 15 αυτού και στην οποία συμπεριλαμβάνεται η προαναφερθείσα διαβεβαίωση περί μη τροποποίησης του τρόπου οργάνωσης των ποινικών ερευνών των κρατών μελών και έχει την εξής διατύπωση: «*Ο παρών κανονισμός δεν θίγει τα εθνικά συστήματα των κρατών μελών σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης των ποινικών ερευνών.*».

4.4. Ζητήματα αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των διατάξεων για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

⁶⁰ Βλ. σχετικά Anna Laura Claes, Anne Werding & Vanessa Franssen, ό.π., σελ. 371-373.

Στον Κανονισμό δίδεται έμφαση στην προάσπιση των δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών και παράλληλα, για την επίτευξη του σκοπού αυτού τίθεται στο προσκήνιο ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι αρχές που κατοχυρώνει. Στην σκέψη 80 του Κανονισμού επισημαίνεται μεταξύ άλλων πως «[...] Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από το άρθρο 6 της ΣΕΕ και από τον Χάρτη, ειδικότερα δε τον τίτλο VI, από το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη η Ένωση ή όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και από τα συντάγματα των κρατών μελών, αναλόγως του εκάστοτε πεδίου εφαρμογής. Σύμφωνα με τις εν λόγω αρχές και με σεβασμό των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών όπως προβλέπεται στο άρθρο 67 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, καμία διάταξη του παρόντος κανονισμού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως κανόνας που απαγορεύει στα δικαστήρια να εφαρμόζουν τις θεμελιώδεις αρχές του εθνικού δικαίου περί του δικαίου χαρακτήρα της διαδικασίας τις οποίες αυτά εφαρμόζουν στα οικεία εθνικά συστήματα, μεταξύ άλλων στα συστήματα του «common law».».

Επιπλέον, στην σκέψη 94 του Κανονισμού, υπογραμμίζεται πως η αρχή της θεμιτής επεξεργασίας για την προστασία των δεδομένων αποτελεί διακριτή έννοια και απορρέει τόσο από το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη όπως ορίζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, όσο και από το άρθρο 6⁶¹ της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

⁶¹ Η ακριβής διατύπωση του συγκεκριμένου άρθρου έχει ως εξής: «1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσις του δικασθή δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβλάψη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. 2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του. 3. Ειδικώτερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα: α. όπως πληροφορηθή, εν τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας. β. όπως διαθέτη τον χρόνον και τας αναγκαίας ευκολίας προς προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του. γ. όπως υπερασπίση ο ίδιος εαυτόν ή αναθέση την υπεράσπισίν του εις συνήγορον της εκλογής του, εν η δε περιπτώσει δεν διαθέτει τα μέσα να

Ωστόσο, συχνά η δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δημιουργεί ζητήματα «κάμψης» των δικαιωμάτων των πολιτών⁶², υπό την έννοια ότι η ανάγκη περαιώσης των διαδικασιών του -σχετικά- νέου θεσμού και η ανάγκη αποτελεσματικής αντιμετώπισης των αδικημάτων που αποτελούν το κύριο αντικείμενο της δράσης της, συχνά έρχεται σε σύγκρουση με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών της Ένωσης, που σε ορισμένες περιπτώσεις κάμπτονται ή υποχωρούν. Συνεπεία τούτου, θεσπίστηκε σχετική Πρόταση του Συμβουλίου για το άρθρο 41 του Κανονισμού, το οποίο υιοθέτησε την προστασία των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών, βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών – μελών μέσω της αξιοποίησης των Οδηγιών, για την εναρμόνιση των οικείων ενωσιακών ρυθμίσεων με το εθνικό πλαίσιο. Αρχικά, η Επιτροπή στην Πρόταση του Κανονισμού υπογράμμισε πως βασικός σκοπός της νεοσυσταθείσας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι η διεύρυνση ενός Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης⁶³.

Άλλωστε, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί ένα μόρφωμα που παρουσιάζει «υπερεθνικά» χαρακτηριστικά, όπως ήδη εκτέθηκε ανωτέρω, αφού πέραν του ότι η δράση της ρυθμίζεται από ένα εξαιρετικά σύνθετο και πολυμορφικό σύστημα κανόνων, επιπλέον καλείται να διαχειριστεί εγκλήματα που υπερβαίνουν τα φυσικά όρια ενός κράτους, αλλά και την αποκλειστική δικαιοδοσία του.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, κατά την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων ο κατηγορούμενος έρχεται αντιμέτωπος με ένα σύνολο νομικών συστημάτων που χαρακτηρίζονται από ιδιομορφίες και ενδεχομένως, αντιφάσεις μεταξύ τους. Εξ' αυτού του λόγου, με το άρθρο 41 του Κανονισμού, οι πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας πρέπει να συμβαδίζουν με τα οριζόμενα στον Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κυρίως, με το δικαίωμα πρόσβασης και αξιολόγησης από έναν αμερόληπτο Δικαστή, ενώ δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε πως κάθε

πληρώση συνήγορον, να τω παρασχεθῇ τοιούτος δωρεάν, όταν τούτο ενδείκνυται υπό του συμφέροντος της δικαιοσύνης. δ. να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθῶσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας. ε. να τύχη δωρεάν παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοεί ή δεν ομιλεί την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν.».

⁶² V. Mitsilegas and F. Giuffrida «The European Public Prosecutors Office and Human Rights», 2018, στο βιβλίο «Shifting Perspectives on the European Public Prosecutor's Office», σελ. 59- 98.

⁶³ Πρόταση COM PROM 2013 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για την ίδρυση του Γραφείου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, σελ. 534.

κατηγορούμενος που εμπλέκεται στις ποινικές διαδικασίες της ΕΡΡΟ απολαμβάνει τα δικαιώματα που παρέχονται σε επίπεδο Ένωσης μέσω των Οδηγιών κατ' άρθρο 82 παρ. 2, ήτοι : α) το δικαίωμα μετάφρασης και διερμηνέα, β) το δικαίωμα πρόσβασης στην δικογραφία, γ) το δικαίωμα σε δικηγόρο και το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτων προσώπων, δ) το τεκμήριο αθωότητας και το δικαίωμα αυτοπρόσωπης εμφάνισης στο δικαστήριο, καθώς και ε) το δικαίωμα σε δικαστική αρωγή⁶⁴. Επιπροσθέτως, κατά το άρθρο 41 παρ. 3 του Κανονισμού, τα άτομα που αποτελούν αντικείμενο έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας απολαμβάνουν τα δικαιώματα που τους παρέχει το δίκαιο του Forum του δικάζοντος δικαστηρίου, όπως είναι επί παραδείγματι η δυνατότητα να προσκομίζουν αποδείξεις, να ζητούν τον διορισμό εμπειρογνομόνων ή διενέργεια πραγματογνωμοσύνης και εξέταση μαρτύρων.

Τέλος, πέραν των άρθρων 41 και 42 του Κανονισμού, με το άρθρο 5⁶⁵ εισάγεται υποχρέωση της ΕΡΡΟ να σέβεται και να τηρεί, τόσο τις αρχές του κράτους δικαίου, όσο και της αναλογικότητας, αφού όπως προβλέπεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν υφίσταται για να έρχεται σε αντιπαράθεση με τον κατηγορούμενο, αλλά για να συγκεντρώνει οιοδήποτε στοιχείο που μπορεί να οδηγήσει στην ενοχοποίηση ή, αντιθέτως, στην αθώωση του κατηγορουμένου.

Τα δικαιώματα του κατηγορουμένου αποτελούν μείζον ζήτημα και ως προς την προβληματική του παραδεκτού των αποδείξεων⁶⁶, αφού πολύ συχνά στην πράξη

⁶⁴ Caianiello, M., Models of judicial cooperation with ad hoc tribunals and with the permanent International Criminal Court in Europe, σε Ruggeri (ed.), Traditional inquiries and the protection of fundamental rights in criminal proceedings. A study in memory of Vittorio Grevi and Giovani Ranchina (Berlin, Springer, 2013), σελ. 111 επ.

⁶⁵ Το πλήρες περιεχόμενο του άρθρου 5 έχει ως εξής: «1. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διασφαλίζει κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της τον σεβασμό των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη. 2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεσμεύεται σε όλες τις δραστηριότητές της από τις αρχές του κράτους δικαίου και της αναλογικότητας. 3. Οι έρευνες και οι διώξεις που κινούνται για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας διέπονται από τον παρόντα κανονισμό. Το εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται στον βαθμό που ένα ζήτημα δεν ρυθμίζεται από τον παρόντα κανονισμό. Εάν δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα κανονισμό, εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος(-η) ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας που έχει επιληφθεί της υπόθεσης σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1. Σε περίπτωση που ένα ζήτημα ρυθμίζεται και από το εθνικό δίκαιο και από τον παρόντα κανονισμό, υπερισχύουν οι διατάξεις του κανονισμού. 4. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διεξάγει τις έρευνές της με αμεροληψία και συλλέγει όλα τα συναφή αποδεικτικά στοιχεία, είτε αυτά είναι ενοχοποιητικά είτε απαλλακτικά. 5. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κινεί και διεξάγει τις έρευνες χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. 6. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές παρέχουν ενεργό συνδρομή και στήριξη κατά τις έρευνες και τις διώξεις που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Κάθε ενέργεια, πολιτική ή διαδικασία στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού διέπεται από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας.»

⁶⁶ Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Η σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τα δικαιώματα των υπόπτων

ανακύπτουν πλείστα ζητήματα παραδεκτού αναφορικά με την απόκτηση και αξιοποίηση αποδεικτικών μέσων που συγκεντρώθηκαν σε ένα κράτος μέλος και ακολούθως εισφέρονται κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, η οποία λαμβάνει χώρα σε ένα άλλο κράτος - μέλος, ήτοι όταν συντρέχει περίπτωση αλλαγής του Forum κατ' άρθρο 26 του Κανονισμού. Η προβληματική του παραδεκτού των αποδείξεων συνήθως εντοπίζεται στην περίπτωση που αφορά τη χρήση αποδείξεων που συγκεντρώθηκαν εντός κάποιου κράτους - μέλους και στο εάν και με ποιον τρόπο μπορούν να αξιοποιηθούν κατά το ενωσιακό δίκαιο και να γίνουν αποδεκτές από όλα τα κράτη μέλη⁶⁷. Υπάρχουν άλλωστε δυο τρόποι που το συλλεχθέν αποδεικτικό υλικό σε βάρος του κατηγορουμένου καθίσταται παράνομο, αφενός όταν αξιολογείται ως τέτοιο από το ίδιο forum του κράτους – μέλους και αφετέρου, όταν για την κτήση του εν λόγω αποδεικτικού υλικού εφαρμόστηκε το αντίστοιχο ερευνητικό μέτρο κατά τρόπο μη σύννομο.

Την απάντηση στην παρούσα προβληματική δίνει το άρθρο 37 του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο «1. Τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζουν σε δικαστήριο οι εισαγγελείς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ή ο κατηγορούμενος δεν κρίνονται απαράδεκτα απλώς και μόνον διότι τα στοιχεία αυτά έχουν συλλεγεί σε άλλο κράτος μέλος ή σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους. 2. Δεν θίγεται από τον παρόντα κανονισμό η εξουσία του δικάζοντος δικαστηρίου να εκτιμά ελεύθερα τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται από τον κατηγορούμενο ή τους (τις) εισαγγελείς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.». Συνεπώς, τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέχθηκαν σε άλλο κράτος – μέλος και προσκομίζονται ενώπιον του επιληφθέντος Δικαστηρίου, εκτιμώνται ελεύθερα και δεν απορρίπτονται ως απαράδεκτα επειδή συγκεντρώθηκαν ή αξιολογήθηκαν με βάση το δίκαιο άλλου κράτους – μέλους. Η εν λόγω ρύθμιση αποτελεί και ειδικότερη έκφανση της «αρχής της ισότητας», όπως αυτή αποτυπώνεται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, στο οποίο αναφέρεται ότι : «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των

και κατηγορουμένων: προτάσεις με αφορμή το σχέδιο της Επιτροπής και την εναλλακτική πρόταση του Συμβουλίου, ΠοινΧρ (2015), σελ. 3 επ.

⁶⁷ Zerbes, I., Collecting and using evidence: a patchwork of legal orders, σε Asp, P. (ed.), The European Public Prosecutor's Office: Legal and Criminal Policy Perspectives (Stockholm: Stockholms Universitet, 2015), σελ. 210 επ.

ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.».

4.5. Πρόταση για την εναρμόνιση του εθνικού ποινικού δικονομικού πλαισίου με τα οριζόμενα στο Κανονισμό της ΕΡΡΟ.

Παρά την προσπάθεια υιοθέτησης του Κανονισμού ΕΡΡΟ και στην Ελλάδα με τους προαναφερθέντες νόμους, ο Έλληνας νομοθέτης δεν χρησιμοποίησε ιδιαίτερα αποτελεσματικές μεθόδους εναρμόνισης των εν λόγω ενωσιακών ρυθμίσεων, με το εθνικό μας σύστημα. Πιο συγκεκριμένα επ' αυτού, από την επισκόπηση των εθνικών μας ρυθμίσεων, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ο Έλληνας νομοθέτης δεν υιοθέτησε ειδικά εκτελεστικά μέτρα για την ενσωμάτωση του Κανονισμού στην ελληνική έννομη τάξη, κατά πάσα πιθανότητα διότι θεώρησε πως για την εναρμόνιση των ρυθμίσεων που θέτει ο κανονισμός στην έννομη τάξη μας, αρκεί και μόνο το άμεσο αποτέλεσμα που αυτός αναπτύσσει. Ωστόσο, μία τέτοια υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων κρίνεται ως απολύτως επιβεβλημένη, κυρίως ενόψει του γεγονότος ότι στα πλαίσια του Κανονισμού υπάρχει κατανομή καθηκόντων αναφορικά με τις αρμοδιότητες που ασκεί έκαστο των οργάνων της, συνεπώς μία τέτοια «αντιστοιχία αρμοδιοτήτων» θα έπρεπε να γίνει και με το εθνικό μας νομικό πλαίσιο προκειμένου να αμβλυνθούν οι οποιεσδήποτε παρεκκλίσεις, αλλά και να επιτευχθεί η ταχύτητα και η αποτελεσματικότητα. Άλλωστε, το γεγονός ότι ο Κανονισμός πράγματι διέπεται από την αρχή του αμέσου αποτελέσματος, δεν πρέπει να μας οδηγεί στο εσφαλμένο συμπέρασμα ότι αυτό του χαρακτηριστικό μπορεί να καλύψει κενά, τα οποία επιφέρουν αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου, σε δικονομικό, αλλά και σε ουσιαστικό δίκαιο.

Επιπροσθέτως, το πρόβλημα ότι οι ελληνικές διατάξεις δεν είναι επιτυχώς προσαρμοσμένες στις ενωσιακές ρυθμίσεις, δεν μπορεί να επιλυθεί αποκλειστικά και μόνο με την επιστράτευση της «αρχής της καλόπιστης συνεργασίας». όπως αυτή σκιαγραφείται στο άρθρο 4 παρ. 3 της ΣΕΕ, όπου και αναφέρεται πως «Σύμφωνα με

την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.». Η εν λόγω αρχή δεν είναι αρκετή για να ρυθμίσει αποτελεσματικά όλες τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των οργάνων που συναποτελούν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και αυτών που δικαιοδοτεί ο ελληνικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, γεγονός το οποίο συμβαίνει επειδή δεν τελεί σε εμβαλωματική λειτουργία και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να καλύψει τα κενά της δικαστικής προστασίας.

Συνεπεία των όσων εκτέθηκαν ανωτέρω, κατά την άποψη της γράφουσας, κρίνεται σκόπιμο να υιοθετηθεί στον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας μία ενότητα - διακριτή των υπολοίπων -, η οποία να περιέχει αποκλειστικά ρυθμίσεις και μέτρα για τον χειρισμό, τόσο των ερευνών, όσο και των εν γένει υποθέσεων που άπτονται του πεδίου που αφορά τη δράση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶⁸. Με εναλλακτική διατύπωση, για τα εγκλήματα μείζονος βαρύτητας που θέτουν σε κίνδυνο τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι για παράδειγμα η απάτη, η διαφθορά, το ξέπλυμα χρήματος και η διασυνοριακή απάτη στον τομέα του ΦΠΑ και για τα οποία εφαρμόζεται ο Κανονισμός, κρίνεται αναγκαίο να υιοθετηθεί από τον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ένα κεφάλαιο ή μία ενότητα, η οποία θα έχει αποκλειστική και ουχί συντρέχουσα εφαρμογή με το εθνικό μας ποινικό δικονομικό δίκαιο⁶⁹, προκειμένου η ρύθμιση των ζητημάτων που ανακύπτουν αναφορικά με τα εγκλήματα αυτά να γίνεται κατά τρόπο ομοιογενή και σαφώς προσδιορισμένο.

Άλλωστε, είναι άξιο αναφοράς ότι ο Έλληνας νομοθέτης σιώπησε ως προς την ανάγκη εισαγωγής ειδικών ρυθμίσεων που να αφορούν τυχόν απαιτούμενα ένδικα μέσα ή βοηθήματα, ενδεχομένως επειδή θεωρήθηκε πως το ισχύον πλαίσιο

⁶⁸ Περιστεράκη, Α., Τα οικονομικά εγκλήματα κατά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας - Corpus Juris, ΠοινΔικ, 2 (2002), σελ. 204 επ.

⁶⁹ Βλ. άρθρο 22 § 3 Κανονισμού ΕΡΡΟ.

του ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι όλως επαρκές για να διασφαλιστούν οι διαδικαστικές εγγυήσεις προστασίας των θιγόμενων προσώπων από τυχόν πράξεις ή παραλείψεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι διαφορετική καθώς όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, η ελληνική προσαρμογή στο σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη: κατά πρώτον, όσον αφορά τη συνύπαρξη του ενωσιακού με το εσωτερικό μας δικονομικό σύστημα, δεν οριοθετείται κατά τρόπο σαφή μέχρι ποιο βαθμό η ισχύουσα στον ελληνικό κώδικα ποινικής δικονομίας διάκριση μεταξύ εισαγγελικής έρευνας και δικαστικής ανάκρισης επιφέρει διατάραξη της ισορροπίας ανάμεσα στις ενωσιακές ρυθμίσεις και τις εθνικές, ενώ, κατά δεύτερον, η ανάθεση στο Δικαστικό Συμβούλιο της κρίσης επί των πορισμάτων της ανάκρισης, αποτελεί έναν επιπλέον παράγοντα σύγκρουσης και ανομοιογένειας. Στην Ελλάδα, ακόμα και μετά τις σχετικά πρόσφατες αλλαγές του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διατηρήθηκε ως είχε ο θεσμός του ανακριτή, προφανώς λόγω της υπερέχουσας εγγυητικής του λειτουργίας.

Ένδειξη της μη επιτυχούς οριοθέτησης αποτελεί το άρθρο 16 του ν. 4786/2021, πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 49 παρ. 1 του ν. 5026/2023, ανέφερε πως *«Η κατά τόπον αρμοδιότητα των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια. Για τη διενέργεια κύριας ανάκρισης παραγγέλλεται αποκλειστικά ο αρμόδιος ανακριτής Αθηνών, που ορίζεται από την Ολομέλεια του Πρωτοδικείου Αθηνών. Οι ποινικές υποθέσεις παραπέμπονται και εισάγονται στα αρμόδια κατά περίπτωση δικαστικά συμβούλια και δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού της Αθήνας και στον Άρειο Πάγο.»*. Μετά την τροποποίησή του με τον εν λόγω νόμο, αναφέρεται πως *«Η κατά τόπον αρμοδιότητα των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια. Οι ποινικές υποθέσεις εισάγονται στα αρμόδια κατά περίπτωση δικαστικά συμβούλια και δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού της Αθήνας και στον Άρειο Πάγο. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ανακριτή, παραγγέλλεται αποκλειστικά ο ανακριτής που έχει οριστεί για αυτό από την Ολομέλεια του Πρωτοδικείου Αθηνών.»*. Ωστόσο, η εν λόγω ρύθμιση, ακόμα και μετά τις αλλαγές που επήλθαν αποτελεί έναν «λευκό κανόνα», αφού απλώς θεμελιώνει την αρμοδιότητα και δεν σκιαγραφεί το συλλογισμό βάσει του οποίου γίνεται η κατανομή με τον συγκεκριμένο τρόπο.

Επιπροσθέτως, ούτε συγκεκριμενοποιεί, ούτε καν περιγράφει, έστω ενδεικτικά, τα σημεία και του τρόπους που συντονίζεται η ποινική μας προδικασία με το δικονομικό, αλλά και το ουσιαστικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με αποτέλεσμα να δημιουργείται έλλειψη συντονισμού, όπως αυτή αναλύεται κατωτέρω.

4.6. Ζητήματα που ανακύπτουν στην ελληνική έννομη τάξη αναφορικά με την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων.

Η έλλειψη διατάξεων στο ελληνικό ποινικό δικονομικό δίκαιο που να συμπλέουν με τις αντίστοιχες ενωσιακές που ενυπάρχουν στο Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, γεννά ζητήματα διαδικαστικών εγγυήσεων.

Επιπλέον, η απόφαση του Μονίμου Τμήματος για την άσκηση ποινικής δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου και τον καθορισμό ενός *forum* εκδίκασης, όταν συντρέχει περίπτωση πολλαπλών δικαιοδοσιών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 36 παρ. 1 έως και 4, εκτός του ότι δεν συνιστά διαδικαστική πράξη των εθνικών αρχών, εντούτοις, η εν λόγω απόφαση δεν ταυτίζεται εννοιολογικά με την κίνηση της «δίωξης», όπως αυτή προβλέπεται στον ΚΠΔ που την οριοθετεί χρονικά πριν από τη «δικαστική ανάκριση». Αντιθέτως, περισσότερο φαίνεται να παραπέμπει στη διαδικαστική ενέργεια της *«παραπομπής της υπόθεσης προς εκδίκαση»*, η οποία αποφασίζεται με έκδοση δικαστικού βουλεύματος και συνεπεία τούτου, η αναφορά του ν. 4786/2021 σε «δικαστικά συμβούλια» δημιουργεί κενά ως προς την εάν υπάρχει κάποια αντιστοιχία με τις ενωσιακές ρυθμίσεις. Με διαφορετική διατύπωση, η απόφαση του Μονίμου Τμήματος για την άσκηση ποινικής δίωξης ενώπιον του εθνικού Δικαστηρίου, διαφοροποιείται από την αντίστοιχη πρόβλεψη που ισχύει στον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σύμφωνα με τον οποίο, ο κατηγορούμενος παραπέμπεται στο ακροατήριο με την κατάφαση «επαρκών ενδείξεων ενοχής».

Επιπλέον, κατά το ενωσιακό ποινικό δικονομικό σύστημα η έρευνα της ΕΡΡΟ ρυθμίζεται ως μια ενιαία προδικασία, κατά το πέρας της οποίας εκδίδεται απόφαση του Μονίμου Τμήματος, ωστόσο το πλαίσιο αυτό διαφέρει στο εθνικό μας ποινικό σύστημα, αφού στον ελληνικό ΚΠΔ, για τα πλημμελήματα αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου δύναται να διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, ενώ στα

πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και στα κακουργήματα είναι υποχρεωτική η προηγούμενη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

Βέβαια, η έλλειψη αντιστοιχίας ανάμεσα σε ενωσιακό και εθνικό πλαίσιο είναι δικαιολογημένη έως έναν βαθμό, δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως θεσμός «κατασκευάστηκε» για την προάσπιση των οικονομικών συμφερόντων της ολότητας, ήτοι της Ένωσης. Τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν τη φύση του εν λόγω θεσμού οδηγούν σε μία, μη ηθελημένη αν μη τι άλλο, διάσταση, η οποία ωστόσο δημιουργεί πρακτικά προβλήματα που με τη σειρά τους επιφέρουν καθυστέρηση στην εξιχνίαση των υπό κρίση εγκλημάτων και στην απονομή της δικαιοσύνης. Συνεπεία τούτου, κατά την άποψη της γράφουσας κρίνεται σκόπιμο να υιοθετηθεί στο εθνικό μας ποινικό δίκαιο και δη, στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, μία ξεχωριστή ενότητα, πέραν των εκτελεστικών μέτρων που αναφέρθηκαν ανωτέρω, η οποία θα συμπεριλαμβάνει τις εν λόγω δυσχέρειες και ακολούθως, θα προτείνει μεθόδους για την άρση αυτών, ή τουλάχιστον για την άμβλυνσή τους.

Κεφάλαιο πέμπτο.

5.1. Ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 42 του Κανονισμού.

Στο άρθρο 42 του Κανονισμού αποτυπώνεται μια προσπάθεια «συνύπαρξης» εθνικών και ενωσιακών δικαιοδοσιών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ο μηχανισμός δικαστικής αναθεώρησης που περιγράφει αποτέλεσε μία προσπάθεια γεφύρωσης της διχοτομίας μεταξύ του υπερεθνικού και του εθνικού νομικού πεδίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το νέο πλαίσιο, ωστόσο, παρουσιάζει αρκετές προκλήσεις, δεδομένου ότι, όσον αφορά την λειτουργική κατανομή των αρμοδιοτήτων του άρθρου 42, αναθέτει στα εθνικά δικαστήρια την ευθύνη του ελέγχου των διαδικαστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Πιο συγκεκριμένα, με βάση το άρθρο 42 του Κανονισμού αποτυπώνεται ο «διχασμός» του δικαστικού ελέγχου ανάμεσα στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το καθένα από αυτά να έχει τα δικά του όρια δικαιοδοσίας. Ο δικαστικός έλεγχος χρησιμεύει ως

ζωτικός μηχανισμός για τη διασφάλιση της νομιμότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη λειτουργία των θεσμών.

Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εισάγει καινοτομίες στο ευρωπαϊκό νομικό τοπίο, υπό την έννοια ότι ενισχύει τον διάλογο μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του ΔΕΕ, διασφαλίζοντας ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, ενώ αναγνωρίζει την ποικιλομορφία των εθνικών νομικών παραδόσεων. Παρά ταύτα, η λειτουργία του εν λόγω θεσμού σε διάφορα εθνικά νομικά συστήματα δεν είναι απαλλαγμένη προβλημάτων, αφού μπορεί να οδηγήσει σε νομικές αβεβαιότητες, καθιστώντας την προδικαστική διαδικασία ζωτικής σημασίας εργαλείο για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.

Ο δικαστικός έλεγχος που διεξάγει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγκειται στην εξουσία του να επανεξετάζει ορισμένες αποφάσεις που λαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 42⁷⁰ του Κανονισμού και στο άρθρο 263 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτός ο μηχανισμός ελέγχου επιτρέπει στο ΔΕΕ να διατηρεί έναν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ελέγχου των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής

⁷⁰ Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 42 του Κανονισμού 2017/1939 «1. Οι διαδικαστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων υπόκεινται σε έλεγχο από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που ορίζει το εθνικό δίκαιο. Το ίδιο ισχύει όταν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παραλείπει να εκδώσει διαδικαστικές πράξεις που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και τις οποίες έχει νομική υποχρέωση να εκδώσει δυνάμει του παρόντος κανονισμού. 2. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, σύμφωνα με το άρθρο 267 της ΣΛΕΕ, να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με: α) το κύρος των διαδικαστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εφόσον τέτοιο ζήτημα εγείρεται ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου κράτους μέλους και θεμελιώνεται άμεσα επί του ενωσιακού δικαίου· β) την ερμηνεία ή το κύρος διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του παρόντος κανονισμού· γ) την ερμηνεία των άρθρων 22 και 25 του παρόντος κανονισμού σε σχέση με οποιαδήποτε σύγκρουση αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμόδιων εθνικών αρχών. 3. Κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να θέσει υπόθεση στο αρχείο, στο μέτρο που αμφισβητούνται απευθείας με βάση το δίκαιο της Ένωσης, υπόκεινται σε έλεγχο ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 263 τέταρτο εδάφιο της ΣΛΕΕ. [...] 7. Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σχετικά με την παύση του (της) ευρωπαϊού(-ας) γενικού(-ής) εισαγγελέα ή των ευρωπαίων εισαγγελέων σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 5 και το άρθρο 16 παράγραφος 5 αντιστοίχως. 8. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τον δικαστικό έλεγχο από το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 263 τέταρτο εδάφιο της ΣΛΕΕ, των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που θίγουν τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων κατά τα οριζόμενα στο κεφάλαιο VIII και των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που δεν αποτελούν διαδικαστικές πράξεις, όπως είναι οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που αφορούν το δικαίωμα πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα ή οι αποφάσεις περί παύσης ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων, οι οποίες λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 17 παράγραφος 3 του παρόντος κανονισμού, ή οποιεσδήποτε άλλες διοικητικές αποφάσεις.»

Εισαγγελίας, ενισχύοντας το κράτος δικαίου και διασφαλίζοντας την αρχή της νομιμότητας στις ποινικές διαδικασίες.

Υπογραμμίζεται ότι ο δικαστικός έλεγχος των διαδικαστικών πράξεων της ΕΡΡΟ ανατέθηκε πρωτίστως στα εθνικά δικαστήρια, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας⁷¹ για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Παραδοσιακά, το ΔΕΕ είχε την πρωταρχική εντολή να εξετάζει τη νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Ωστόσο, με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τα εθνικά δικαστήρια διαδραματίζουν έναν επίσης σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της νομικής καταλληλότητας των ενεργειών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφού βάσει όσων προβλέπει η πρώτη παράγραφος του άρθρου 42 του Κανονισμού, οι διαδικαστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων υπόκεινται σε έλεγχο από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που ορίζει το εθνικό δίκαιο, καθώς και ότι το ίδιο ισχύει όταν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παραλείπει να εκδώσει διαδικαστικές πράξεις που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και τις οποίες έχει νομική υποχρέωση να εκδώσει δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Κατά το εν λόγω άρθρο λοιπόν, το ΔΕΕ αποφαινεται επί των κάτωθι ζητημάτων: 1) το κύρος των διαδικαστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εφόσον τέτοιο ζήτημα εγείρεται ενώπιον οποιουδήποτε Δικαστηρίου κράτους μέλους, 2) την ερμηνεία και το κύρος των διατάξεων του δικαίου της ένωσης συμπεριλαμβανομένων του Κανονισμού για τη σύσταση της ευρωπαϊκής εισαγγελίας, 3) την ερμηνεία των άρθρων 22 αλλά και 25 του Κανονισμού για την ΕΡΡΟ, σε σχέση με οιαδήποτε σύγκρουση αρμοδιοτήτων μπορεί να προκύψει μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμόδιων εθνικών αρχών.

Η συμπερίληψη των εθνικών δικαστηρίων στη διαδικασία δικαστικής επανεξέτασης ενισχύει τον υβριδικό χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, που

⁷¹ Δ. Ζημιανίτης, Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσέγγιση των ορισμών των εγκλημάτων και των ποινών στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 18 και εξής.

αντικατοπτρίζει στοιχεία τόσο της ενωσιακής όσο και της εθνικής δικαιοδοσίας. Ο σκοπός που επιδιώχθηκε να επιτευχθεί με την προαναφερθείσα ρύθμιση ήταν η, όσο το δυνατόν, μεγαλύτερη ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις με απώτατο σκοπό τη διαμόρφωση μίας συντονισμένης πολιτικής δράσης με στόχο την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας εν γένει και συγκεκριμένα αυτής, που θίγει τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη, τα οικονομικά. Σε συνάρτηση με τα ανωτέρω, το δίκαιο της Ένωσης υπόκειται σε έλεγχο ενώπιον του ΔΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 263 τέταρτο εδάφιο της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο *«Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελέγχει τη νομιμότητα των νομοθετικών πράξεων, πράξεων του Συμβουλίου, της Επιτροπής, και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός των συστάσεων και γνωμών, και των πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι τρίτων. Ελέγχει επίσης τη νομιμότητα των πράξεων των λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων. Για τον σκοπό αυτό, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως των Συνθηκών ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Επιτροπή των Περιφερειών, με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων τους. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου, να ασκεί προσφυγή κατά των πράξεων των οποίων είναι αποδέκτης ή που το αφορούν άμεσα και ατομικά, καθώς και κατά των κανονιστικών πράξεων που το αφορούν άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα. Οι πράξεις για τη δημιουργία λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης μπορούν να προβλέπουν ειδικές προϋποθέσεις και πρακτικές ρυθμίσεις όσον αφορά τις προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά πράξεων αυτών των λοιπών οργάνων ή οργανισμών που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι των εν λόγω προσώπων. [...]»*.

Ο έλεγχος αυτός που περιγράφεται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ, διενεργείται και σε βάρος των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που δεν αποτελούν διαδικαστικές πράξεις, όπως είναι η απόφαση της ΕΡΡΟ που αφορά τυχόν δικαίωμα πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα, αλλά και οι αποφάσεις περί παύσης Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία λειτουργεί εντός των ορίων των εθνικών νομικών συστημάτων κατά τη διεξαγωγή ερευνών και διώξεων, επομένως τα εθνικά δικαστήρια είναι σε θέση να επανεξετάσουν τις διαδικαστικές πράξεις της. Ωστόσο, αυτό ενισχύει κατά περίπτωση την πολυπλοκότητα, καθώς τα διαφορετικά εθνικά πρότυπα για τον δικαστικό έλεγχο θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε άνιση μεταχείριση των εκάστοτε περιπτώσεων.

Ο δικαστικός έλεγχος θέτει προκλήσεις για την αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, γεγονός που απαιτεί συνεχή διάλογο και ισορροπία μεταξύ του νομικού ελέγχου και της διακριτικής ευχέρειας της ΕΡΡΟ. Αυτή η διαδικασία διευκολύνει την προσπάθεια που καταβάλλεται περί ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα κράτη – μέλη, ενώ ταυτόχρονα προωθεί τον διάλογο μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του ΔΕΕ. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, το ως άνω στοιχείο είναι ιδιαίτερα κρίσιμο λόγω της μοναδικής και περίπλοκης φύσης της, αλλά και της λειτουργίας της στην διαχείριση διαφόρων εθνικών νομικών συστημάτων⁷². Ο δικαστικός έλεγχος που ασκεί το ΔΕΕ αποτελεί μηχανισμό που έχει σχεδιαστεί για την υποστήριξη του κράτους δικαίου⁷³ εντός της πολυεπίπεδης έννομης τάξης της ΕΕ, καθώς ο έλεγχος αυτός διευκολύνει την, όσο το δυνατόν, μεγαλύτερη ομοιομορφία στην ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε κάθε περίπτωση, συμβάλλει στην επιδίωξή της. Επιπλέον, ορισμένοι πρόσθετοι λόγοι για τους οποίους πραγματοποιείται ο εν λόγω δικαστικός έλεγχος είναι η προστασία των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων και η προαγωγή της ασφάλειας δικαίου. Πλην όμως, στο άρθρο 42 του Κανονισμού παρατηρείται μία διάσταση ανάμεσα στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αφενός και στην παράγραφο 3, αφετέρου.

⁷² Τσόλκα Όλγα, «Λειτουργικές Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και δικαστικός έλεγχος κατ' άρθρο 42 », Ποινικά Χρονικά 2022.

⁷³ Χρυσομάλλης, Μ. (επ.), Η αρχή του Κράτους Δικαίου στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μελέτες (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).

5.2. Οι παράγραφοι 1 και 2.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην πρώτη παράγραφο καθιερώνεται γενική αρμοδιότητα ελέγχου των εθνικών δικαστηρίων για όλες τις διαδικαστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων. Κατά τη δεύτερη παράγραφο, το ΔΕΕ, διαμέσου της διαδικασίας των προδικαστικών ερωτημάτων ορίζεται ως αρμόδιο να αποφασίζει για το κύρος των διαδικαστικών πράξεων, εφόσον τέτοιο ζήτημα εγείρεται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και θεμελιώνεται άμεσα επί ενωσιακού δικαίου, για την ερμηνεία και το κύρος των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Κανονισμού, την ερμηνεία των άρθρων 22 και 25 του Κανονισμού σε σχέση με οποιαδήποτε σύγκρουση αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμόδιων εθνικών αρχών. Παρατηρείται πως τόσο η πρώτη παράγραφος του άρθρου, όσο και η πρώτη περίπτωση της δεύτερης παραγράφου, κάνουν λόγο για «διαδικαστικές πράξεις» και εκ πρώτης όψης, φαίνεται να δημιουργείται μία αντίφαση, δεδομένου ότι στην πρώτη παράγραφο τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια για τις συγκεκριμένες πράξεις ενώ από την άλλη πλευρά στην παράγραφο 2 καθιερώνεται αρμοδιότητα του ΔΕΕ να κρίνει επί του κύρους των πράξεων αυτών. Ωστόσο, η αντίφαση αυτή δεν υφίσταται στην πραγματικότητα εάν αναλογιστούμε τόσο την φύση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, όσο και το ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το οποίο αναφέρει ότι «*Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις: α) επί της ερμηνείας των Συνθηκών, β) επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης. Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, δύναται, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού. Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο. Όταν ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, η οποία αφορά πρόσωπο υπό κράτηση, το Δικαστήριο αποφαινεται το συντομότερο δυνατόν.*».

Η κατά τον ενωσιακό νομοθέτη επιλογή να μεταφερθεί ο δικαστικός έλεγχος από το ΔΕΕ στα εθνικά δικαστήρια βάσει όσων αναφέρονται στο οικείο άρθρο προκάλεσε την αντίδραση της θεωρίας⁷⁴. Συγκεκριμένα, η θεωρία αμφισβητεί το αν και κατά πόσο η πρώτη παράγραφος του άρθρου 42 τελεί σε συνάρτηση με το πρωτογενές δίκαιο και συγκεκριμένα με τα άρθρα 223 και 265 της ΣΛΕΕ, βάσει των οποίων καθιερώνεται δικαιοδοσία του ΔΕΕ να αποφαινεται επί της νομιμότητας πράξεων των ενωσιακών οργάνων κατόπιν άσκησης ατομικής προσφυγής. Άλλωστε, η ερμηνεία της πρώτης παραγράφου του άρθρου 42 του Κανονισμού βάσει των άρθρων 19 της ΣΕΕ και 47 του Χάρτη γεννά υποχρέωση των κρατών - μελών να παρέχουν πρόσφορα ένδικα μέσα προστασίας κατά των διαδικαστικών πράξεων της ΕΠΡΟ, καθώς και των παραλείψεών της⁷⁵. Τυχόν μη συμμόρφωση με την υποχρέωση τούτη έχει ως αποτέλεσμα την ευθύνη του κράτους - μέλους. Για την στοιχειοθέτηση της ευθύνης αυτής παρέχεται δυνατότητα στην Επιτροπή να προσφύγει ενώπιον του ΔΕΕ κατά του κράτους - μέλους που δεν συμμορφώθηκε προς την προαναφερθείσα υποχρέωσή του. Επιπλέον, σε εθνικό επίπεδο το θιγόμενο πρόσωπο δικαιούται να ασκήσει αγωγή κατά του Δημοσίου προκειμένου να αξιώσει αποζημίωση κατά τα άρθρα 105 και 106 ΕισΝΑΚ.

Πέραν τούτου, την θεωρία απασχόλησε ακόμη το κατά πόσον υπάγονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 42 του Κανονισμού οι πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που αφορούν την κίνηση έρευνας κατά το άρθρο 26 ή την ανάληψη υπόθεσης κατά το άρθρο 27. Κατά μία άποψη, υποστηρίχθηκε η θέση ότι βρίσκονται

⁷⁴ V. Mitsilegas and F. Giuffrida «The European Public Prosecutors Office and Human Rights», 2018, στο βιβλίο «Shifting Perspectives on the European Public Prosecutor's Office», σελ. 79 και εξής.

⁷⁵ Τσόλκα Ό., ό.π. σελ. 30-31, όπου και επισημαίνεται ότι «[...] Σχετικά διευκρινίζεται στο προοίμιο (σκ. 88) ότι οι οικείοι δικονομικοί κανόνες «θα πρέπει» να πληρούν τους όρους του τελ. εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 19 ΣΕΕ, ήτοι: α) «να μην είναι λιγότερο ευνοϊκοί» από εκείνους, οι οποίοι διέπουν αντίστοιχα ένδικα βοηθήματα του εσωτερικού δικαίου (κατ' επιταγή της «αρχής της ισοδυναμίας») κι επιπλέον β) «να μην καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή» την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το ενωσιακό δίκαιο (κατ' επιταγή της «αρχής της αποτελεσματικότητας») Συνεπώς, η ανάθεση του δικαστικού ελέγχου στα εθνικά δικαστήρια εμπεριέχει και την αντικειμενική υποχρέωση –κατ' αρχάς– του εθνικού νομοθέτη να διασφαλίσει ένα επίπεδο δικαστικής προστασίας, το οποίο θα είναι συμβατό με τις ανωτέρω απαιτήσεις. Μάλιστα, η επιταγή της αποτελεσματικότητας, υπό το πρίσμα του πρώτου εδαφίου της παρ. 47 ΧΘΔ, θέτει επιπλέον όρους στις εθνικές αρχές. Στη συνάφεια αυτή ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η πρόσφατη προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Γκαναζον ΙΙ. Τούτη αφορά μεν κατ' αντικείμενο το θεσμό της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Όμως οι σκέψεις και κρίσεις του Δικαστηρίου έχουν σημασία και για τις υποχρεώσεις των κρατών μελών ως προς τον δικαστικό έλεγχο των πράξεων, ιδίως των επαχθών «μέτρων έρευνας», της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.[...]».

εκτός του ρυθμιστικού πεδίου του άρθρου 42 παρ. 1 με το σκεπτικό ότι αποτελούν απλώς προπαρασκευαστικές πράξεις⁷⁶, ενώ κατά άλλη άποψη⁷⁷, η άμυνα του θιγόμενου προσώπου κατά των πράξεων αυτών μέσω της άσκησης ατομικής προσφυγής προκύπτει από το ίδιο το άρθρο 19 παρ. 1 της ΣΕΕ και τη συνταγματικά κατοχυρωμένη δικαστική προστασία που παρέχουν ορισμένα κράτη – μέλη και ότι, συνεπεία τούτου, εντάσσεται δίχως καμία αμφιβολία στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 42 παρ. 1.

Ειδικά ως προς την έννοια του όρου «διαδικαστικές πράξεις που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων», επισημαίνεται ότι αυτή αποτελεί μια αυτοτελή έννοια, ενώ όσον αφορά το αντικείμενο της ατομικής προσφυγής, τούτη παρέχεται μόνο για εκείνα τα μέτρα που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, ικανά να θίξουν την θέση του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας ουσιωδώς τη νομική του θέση. Ωστόσο, το ερώτημα που παραμένει είναι ποιο είναι το ακριβές περιεχόμενο των διαδικαστικών αυτών πράξεων, δεδομένου ότι στον Κανονισμό δε, δεν παρατίθεται κάποιος ορισμός, ενώ στο Προοίμιο γίνεται γενική αναφορά σε αυτές.

Επιπλέον, στον Κανονισμό δεν υπάρχει κάποια ειδικότερη διάταξη που να κάνει λόγο για την έκταση του δικαστικού ελέγχου εκ μέρους των εθνικών αρχών. Πλην όμως, βάσει του Προοιμίου, τα εθνικά δικαστήρια ελέγχουν τη νομιμότητα των «διαδικαστικών πράξεων», ενώ δύνανται να πράττουν τούτο είτε αξιοποιώντας το δίκαιο της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων του Κανονισμού, του Χάρτη, αλλά και των Οδηγιών, καθώς και το εθνικό δίκαιο στην περίπτωση που κάποιο ζήτημα δεν ρυθμίζεται από τον Κανονισμό. Στην περίπτωση που γεννάται κάποιο ζήτημα περί ερμηνείας του Κανονισμού ή του ενωσιακού δικαίου θα ήταν ορθότερο να δεχθούμε ότι τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, κατά τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω.

Πλην όμως, οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 42 του Κανονισμού δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται επαρκώς στο επίπεδο προστασίας που αξιώνει το

⁷⁶ Herrnfeld/Brodowski/Burchard, «European Public Prosecutor's Office. Article-by-Article Commentary», Hart/Beck/Nomos 2021, σελ. 420-421.

⁷⁷ Erbeznic, EU Criminal Law and the Way Forward in the Case of the Functions of the EPPO, Croatian Annual of Criminal Sciences and Practice 2020, σελ. 72.

άρθρο 41 του Κανονισμού περί δικαστικών εγγυήσεων και στο οποίο γίνεται λόγος για σεβασμό στα δικαιώματα των υπόπτων και των κατηγορουμένων. Σε αντίθεση με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 42, για την οποία θα γίνει λόγος παρακάτω, στην παράγραφο 2 του 42 δεν προβλέπεται δυνατότητα περί απευθείας προσφυγής στο ΔΕΕ, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Με εναλλακτική διατύπωση, το γεγονός ότι το εκάστοτε εθνικό δικαστήριο έχει τη δυνατότητα – και ουχί δέσμευση – να αποστείλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, εάν και εφόσον κρίνει πως συντρέχει λόγος για κάτι τέτοιο, αφήνει τον κατηγορούμενο απροστάτευτο σε περίπτωση που παραβιαστεί κάποιο δικαίωμά του, αφού ο ίδιος ατομικά δεν θα είναι σε θέση να ασκήσει απευθείας προσφυγή ενώπιον του ΔΕΕ.

Συνεπεία των ανωτέρω, το γεγονός ότι η ΕΡΡΟ έχει διφυή χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι η εκτέλεση των αποφάσεων που λαμβάνει η ΕΡΡΟ σε κεντρικό ή αποκεντρωμένο επίπεδο γίνεται από τις εθνικές αρχές του οικείου κράτους μέλους, γεννά ζητήματα προστασίας των θιγομένων προσώπων.

5.3. Προδικαστικά ζητήματα: η υπόθεση «Γεωργίου κατά Ελλάδος».

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου «1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβιάψη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. 2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του. 3. Ειδικώτερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα: α. όπως πληροφορηθή, εν

τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας. β. όπως διαθέτη τον χρόνον και τας αναγκαίας ευκολίας προς προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του. γ. όπως υπερασπίση ο ίδιος εαυτόν ή αναθέση την υπεράσπισίν του εις συνήγορον της εκλογής του, εν η δε περιπτώσει δεν διαθέτει τα μέσα να πληρώση συνήγορον, να τω παρασχεθή τοιούτος δωρεάν, όταν τούτο ενδείκνυται υπό του συμφέροντος της δικαιοσύνης. δ. να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας .ε. να τύχη δωρεάν παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοεί ή δεν ομιλεί την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν.». Στο εν λόγω άρθρο της ΕΣΔΑ αποτυπώνεται η αρχή της «δίκαιης διεξαγωγής της δίκης (fair trial)», με γνώμονα την οποία πρέπει να διασφαλίζεται η πλήρης και αποτελεσματική υπεράσπιση των δικαιωμάτων των διαδίκων⁷⁸ σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

Όσον αφορά την εν λόγω αρχή, κρίσιμο είναι να αναφερθούμε και στην απόφαση που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί της υπόθεσης «Γεωργίου κατά Ελλάδας». Επί των πραγματικών περιστατικών, ο αιτών, Ανδρέας Γεωργίου υπήρξε Πρόεδρος της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής κατά το χρονικό διάστημα 2010-20215 και στις 10.11.2010 διαβίβασε στην Eurostat αναθεωρημένα στοιχεία σχετικά με το ελληνικό έλλειμμα για το έτος 2009. Παρόλο που προηγουμένως δεν είχε υποβάλει τα προς έγκριση στοιχεία στο επταμελές διοικητικό συμβούλιο της ΕΛΣΤΑΤ, ισχυρίστηκε ότι έπραξε ορθώς καθώς και ότι οι ενέργειές του ήταν σύμφωνες με την αρχή της επαγγελματικής ανεξαρτησίας του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές, βάσει της οποίας ρητά είχε την «αποκλειστική ευθύνη» ως επικεφαλής της στατιστικής αρχής για την απόφαση δημοσίευσης των στατιστικών.

Ακολούθως, κατηγορήθηκε για παράβαση καθήκοντος, λόγω α) παράβασης του καθήκοντός του για πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στην ΕΛΣΤΑΤ, διότι κατά τον χρόνο του διορισμού του εξακολουθούσε να κατέχει θέση στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, β) παράβασης του καθήκοντός του να συγκαλέσει το Συμβούλιο της ΕΛΣΤΑΤ από τον Νοέμβριο του 2010 έως τον Σεπτέμβριο του 2011 και γ)

⁷⁸ Σατλάνη, Εισαγωγή στην Ποινική Δικονομία, 2018, σελ. 221 επ.

παράβασης υποχρεώσεων που ήταν άμεσα συνυφασμένες με την φύση των καθηκόντων του, καθόσον είχε δημοσιοποιήσει τα στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2009, δίχως να τα θέσει προηγουμένως υπόψιν στο επταμελές Συμβούλιο της ΕΛΣΤΑΤ ή να ζητήσει τη συγκατάθεσή του για τη δημοσιοποίηση.

Παρά το γεγονός ότι στον πρώτο βαθμό αθώωθηκε, το έτος 2017 καταδικάστηκε εν τέλει, κατόπιν άσκησης έφεσης για την κατηγορία της δημοσίευσης εθνικών δημοσιονομικών στοιχείων χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Δ.Σ. της ΕΛΣΤΑΤ, ενώ κρίθηκε αθώος για τις υπόλοιπες. Σε ύστερο χρόνο, ο διάδικος άσκησε αίτηση αναίρεσης, όμως ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσής του κατά της καταδικαστικής απόφασης, αρνούμενος να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)⁷⁹, αναφορικά με τη διάταξη του Κανονισμού που διέπει την EUROSTAT και τις εθνικές στατιστικές αρχές. Ο αιτών επικαλέστηκε το άρθρο 6 § 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα με το οποίο, όπως εκτέθηκε, θεμελιώνεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι χωρία καμία αιτιολογία απορρίφθηκε με την υπ' αριθμ. 977/2018 απόφαση από τον Άρειο Πάγο το αίτημά του για προδικαστική παραπομπή νομικού ζητήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Συγκεκριμένα, ανέφερε ότι το Ανώτατο Δικαστήριο όχι μόνο δεν εξέτασε τα κρίσιμα κριτήρια και δεν αιτιολόγησε την άρνησή του να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα, αλλά δεν ανέφερε καν το αίτημα του προσφεύγοντος, ούτε όμως και το υπόμνημα που είχε υποβληθεί το εν λόγω αίτημά του. Στην προαναφερθείσα υπ' αριθμ. 977/2018 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος δέχθηκε μεταξύ άλλων ότι «[...] αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος, διαβιβάζοντας το δημοσιονομικό έλλειμμα [...], χωρίς την έγκριση του 7μελούς συμβουλίου, είχε σκοπό να αποκτήσει παράνομα, (αφού σφετεριζόταν την σχετική, εκ του Νόμου, αρμοδιότητα του συμβουλίου, το ηθικό, υπέρ αυτού, όφελος, την ενίσχυση της εξουσίας του, καθόσον, έτσι, παρουσιαζόταν στους φορείς, με τους οποίους συνεργαζόταν και διαβουλευόταν τα σχετικά στοιχεία της, όπως στην προκειμένη περίπτωση, στην ..., ότι είχε την ικανότητα, και πριν ακόμα ευοδωθεί η επιδίωξή του να επιφέρει τροποποίηση του

⁷⁹ Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ σε ποινικές υποθέσεις: Η προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων στο ενωσιακό δίκαιο και η σημασία της για τον Έλληνα εφαρμοστή του δικαίου, ΠοινΧρ (2017), σελ. 561 επ.

ιδρυτικού νόμου της, να γίνεται ρυθμιστής της λειτουργίας της, αφού διεκπεραίωνε άμεσα και κατά το δοκούν, όσον αφορά στο περιεχόμενο και στη διαδικασία, τις υποχρεώσεις της εν λόγω Ανεξάρτητης Αρχής προς την ..., όπως αυτήν του προσδιορισμού του δημοσιονομικού ελλείμματος, ανεξαρτήτως της ορθότητας ή μη του υπολογισμού του. Ο εν λόγω σκοπός του να αποκτήσει ηθικό όφελος δηλαδή να ενισχύει την θέση και την εξουσία του, παρουσιάζοντας προς τους τρίτους την εικόνα του απόλυτου ρυθμιστή, βρισκόταν σε πρόδηλη αιτιώδη συνάφεια με την παράβαση του υπηρεσιακού του καθήκοντος, αφού με την μη υποβολή των πρωτογενών στοιχείων και των απαραίτητων μελετών στο 7μελές συμβούλιο για έγκριση, σύμφωνα με το Νόμο, και δημοσίευση του δημοσιονομικού ελλείμματος, επετύγχανε άμεσα και χωρίς κωλυσιεργίες από τυχόν διαφορετικές αποφάσεις των μελών του συμβουλίου, να φέρει εις πέρας τη διαβίβαση στην ... του ποσοστού που, κατά την κρίση του, ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. [...] Κατόπιν των παραπάνω πραγματικών περιστατικών, εφόσον αποδεικνύεται η παράβαση του υπηρεσιακού του καθήκοντος, η εκ δόλου παράβασή του και ο σκοπός της ενίσχυσης της εξουσίας του, ο κατηγορούμενος τέλεσε την αποδιδόμενη σε αυτόν αξιόποινη πράξη της παράβασης καθήκοντος, σύμφωνα και με τα ειδικότερα στο διατακτικό και δεν τέλεσε, βέβαια, την πράξη της αντιποίησης της Αρχής, που ισχυρίζεται, καθόσον διαβιβάζοντας αυτός, τα στοιχεία του δημοσιονομικού ελλείμματος στην ..., δεν αντιποιήθηκε την ιδιότητα της Ανεξάρτητης Αρχής, που συγκροτείτο μόνο ως συλλογικό όργανο, αφού, δεν τα διαβίβασε ως τέτοιο (συλλογικό) όργανο αλλά με το δικό του, μόνο, όνομα και ιδιότητα. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχτεί ένοχος για την υπό στοιχείο γ' μερικότερη πράξη του κατηγορητηρίου. [...] Συνεπώς ο, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' του Κ.Π.Δ., δεύτερος λόγος αναιρέσεως και μοναδικός πρόσθετος λόγος αυτής, με τον οποίον πλήττεται η προσβαλλομένη υπ' αριθμ. 4480/2017 απόφαση του Γ' Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικών ποινικών διατάξεων είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Οι λοιπές αιτιάσεις του αναιρεσείοντος-κατηγορουμένου με τις οποίες πλήττεται η προσβαλλομένη απόφαση υπό την επίφαση της εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής του νόμου, είναι απαράδεκτες, ως αναγόμενες στην αναιρετικώς ανέλεγκτη κρίση του Δικαστηρίου περί τα πράγματα. [...]».

Ο εν λόγω ισχυρισμός του προσφεύγοντος περί της άρνησης του Ανωτάτου Δικαστηρίου να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα, έγινε δεκτός από το ΕΔΔΑ και κρίθηκε πως εξαιτίας της άρνησης αυτής, πράγματι επήλθε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της ΕΣΔΑ, ενώ επιπλέον κρίθηκε πως, για τη δίκαιη ικανοποίηση του αιτούντος, αρκεί η επανάληψη της διαδικασίας ενώπιον του Αρείου Πάγου προκειμένου να αποκατασταθεί η ζημία που υπέστη ένεκα της παραβίασης του δικαιώματός του, αφού πρώτα λήφθηκε υπ' όψιν και το γεγονός ότι ο Ανδρέας Γεωργίου δεν υπέβαλε και αίτημα για αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή καταβολής σε αυτόν των δικαστικών εξόδων.

5.4. Η εξαίρεση που εισάγει η τρίτη παράγραφος του άρθρου 42.

Όπως σημειώθηκε ανωτέρω, διά του Κανονισμού εισάγεται ένα ειδικό καθεστώς, μέσω του οποίου καθιερώνεται μια λειτουργική ανακατανομή αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε ΔΕΕ και σε εθνικά δικαστήρια. Ο εν γένει δικαστικός έλεγχος των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, εφόσον αυτές προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα σε βάρος τρίτων, ρυθμίζεται στον Κανονισμό και ανήκει -καταρχήν- στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Ειδικά για τις αποφάσεις επιλογής φόρουμ, στο προοίμιο αναφέρεται ότι προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και θα πρέπει να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο από τα εθνικά δικαστήρια το αργότερο κατά το στάδιο της δίκης.

Σε αντίθεση με όσα αναφέρθηκαν μέχρι στιγμής αναφορικά με την πρώτη και δεύτερη παράγραφο, στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 42 εισάγεται εξαίρεση, κατά την οποία το Δικαστήριο διατηρεί την αρμοδιότητά του μόνο για τις αποφάσεις περί αρχειοθέτησης υπόθεσης, στο μέτρο που αυτές αποτελούν αντικείμενο αμφισβήτησης, βάσει του δικαίου της Ένωσης.

Σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 42 του Κανονισμού «3. Κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να θέσει υπόθεση στο αρχείο, στο μέτρο που αμφισβητούνται απευθείας με βάση το δίκαιο της Ένωσης, υπόκεινται σε έλεγχο

ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 263 τέταρτο εδάφιο της ΣΛΕΕ» και μέσω αυτής κατοχυρώνεται αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εξετάσει τη συγκεκριμένη πράξη και συνεπεία της αρχειοθέτησης να μην κινηθεί ποινική δίωξη.

Η απόφαση του Μονίμου Τμήματος επί του αν συντρέχουν λόγοι για την αρχειοθέτηση ή μη μίας υπόθεσης, όταν αυτή λαμβάνεται βάσει των περιοριστικά αναφερόμενων στο άρθρο 39 του Κανονισμού λόγων, υπάγεται στον δικαστικό έλεγχο του ΔΕΕ, η εν λόγω παράγραφος δε, αποτελεί διακριτή περίπτωση σε σχέση με τις παραγράφους 1 και 2 του εν λόγω άρθρου. Βέβαια, διευκρινίζεται ότι παραμένει στον έλεγχο των εθνικών Δικαστηρίων η απόφαση του Μονίμου Τμήματος περί της εκ νέου διεξαγωγής των ερευνών, σύμφωνα με όσα προβλέπει η παράγραφος 2 του άρθρου 39.

Σε συνάρτηση των ανωτέρω, θα ήταν φρόνιμο να δεχθούμε ότι η θέση μίας υπόθεσης στο αρχείο ή η κίνηση της ποινικής δίωξης καλώς τίθεται ενώπιον του ΔΕΕ προς αξιολόγηση, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της νομιμότητας της ποινικής διαδικασίας και συγκεκριμένα η ύπαρξη βεβαιότητας ως προς το ότι πρέπει να διώκεται ποινικά ο δράστης, μόνον όταν από τα στοιχεία της δικογραφίας πληρούνται οι προϋποθέσεις για την έναρξη της ποινικής δίωξης σε βάρος του και, σε διαφορετική περίπτωση, να τίθεται η υπόθεση στο αρχείο όταν διαπιστώνεται πως δεν συντρέχει λόγος για την περαιτέρω συνέχιση της διαδικασίας.

Σε αντίθεση λοιπόν με τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, το γεγονός ότι το θιγόμενο πρόσωπο έχει την εξουσία να απευθυνθεί απευθείας στο ΔΕΕ με την άσκηση προσφυγής για τις περιπτώσεις του θανάτου του υπόπτου ή του κατηγορουμένου ή της εκκαθάρισης ύποπτου ή κατηγορούμενου νομικού προσώπου, της φρενοβλάβειας του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, της χορήγησης αμνηστίας σε αυτόν, της ασυλίας, της λήξης της προθεσμίας άσκησης δίωξης που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο, της οριστικής περάτωσης της υπόθεσης για τις ίδιες πράξεις, ή τέλος της ανυπαρξίας συναφών αποδεικτικών στοιχείων γεννά έναν σχεδιασμό που θεωρείται επωφελής για τη διατήρηση των ελέγχων και των ισορροπιών εντός του δικαστικού συστήματος της ΕΕ, τη διατήρηση των δικαιωμάτων

των ατόμων και την πρόληψη πιθανής κατάχρησης εξουσίας από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία⁸⁰.

Με εναλλακτική διατύπωση, οι εξουσίες ελέγχου του ΔΕΕ προσφέρουν τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής από άτομα που ενδέχεται να θίγονται από τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, παρέχοντας έναν τόπο για την εφαρμογή των ένδικων μέσων, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η απόφαση να τεθεί κάποια υπόθεση στο αρχείο και η μη ανάμειξη των εθνικών αρχών στα περί αρχειοθέτησης ζητήματα παρέχει απευθείας το δικαίωμα στο θιγόμενο πρόσωπο να ασκήσει προσφυγή, ώστε να προστατεύσει άμεσα τα έννομα συμφέροντά του..

Παρατηρείται πως ο Κανονισμός σιωπά ως προς την ύπαρξη ή μη δικαιώματος προσβολής της πράξης αρχειοθέτησης από κάποιο κράτος – μέλος εν συνόλω, ή από κάποιο όργανο της Ένωσης. Η κάλυψη του συγκεκριμένου κενού μπορεί να γίνει βάσει της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 263 της ΣΛΕΕ, στην οποία αναφέρεται πως το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος - μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως των Συνθηκών ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας. Επιπροσθέτως, η κάλυψη του ως άνω κενού μπορεί να γίνει και μέσω αξιοποίησης της σκέψης 89 του Προοιμίου του Κανονισμού, στο οποίο επισημαίνεται πως τα προβλεπόμενα σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο δεν τροποποιούν τις εξουσίες του Δικαστηρίου για τον έλεγχο των διοικητικών αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων, δηλαδή αποφάσεις που δεν λαμβάνονται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που αφορούν την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή στη δικαιοσύνη, καθώς και ότι ο Κανονισμός δεν θίγει τη δυνατότητα ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου ή της Επιτροπής να ασκήσουν προσφυγή ακύρωσης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο δίκαιο των Συνθηκών και συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 263 δεύτερο εδάφιο

⁸⁰ Alvarez, D.V., The Material Competence of the European Public Prosecutor's Office, σε Winter, L.B., The European Public Prosecutor's Office: The challenges ahead (Cham, Switzerland, Springer, 2018), σελ. 25 επ.

της ΣΛΕΕ και το άρθρο 265 πρώτο εδάφιο της ΣΛΕΕ, καθώς και με τη διαδικασία επί παραβάσει των άρθρων 258 και 259 της ΣΛΕΕ⁸¹.

Κρίνεται σημαντικό να αξιολογηθεί κατά πόσον η αρμοδιότητα του ΔΕΕ είναι αποκλειστική και δεν επιτρέπει επ' ουδενί τον έλεγχό της από το εθνικά δικαστήρια. Κατά το γράμμα της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 42 καθιερώνεται αποκλειστική αρμοδιότητα του ΔΕΕ να αποφανθεί επί της συγκεκριμένης προσφυγής.

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 42 αποτελεί τη μοναδική περίπτωση σε ολόκληρο το κείμενο του Κανονισμού που θεμελιώνεται το δικαίωμα των διαδίκων, φυσικών και νομικών προσώπων να προσφύγουν απευθείας στο ΔΕΕ, με αίτημα να ακυρωθεί απόφαση. Τα εν λόγω θιγόμενα πρόσωπα που θεμελιώνουν έννομο συμφέρον προς τούτο, απευθύνονται απευθείας στο ΔΕΕ για την ακύρωση απόφασης με την οποία κρίνουν ότι παραβιάστηκαν οι γενικές αρχές της Ένωσης, οι Συνθήκες, τα θεμελιώδη δικαιώματα του Χάρτη ή ακόμη και ο ίδιος ο Κανονισμός.

Καταληκτικές σκέψεις και συμπέρασμα.

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ήταν το αποτέλεσμα μίας προσπάθειας που καταβλήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 αναφορικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ήταν το αποτέλεσμα που επήλθε ύστερα από πλήθος διαβουλεύσεων. Τα μετέχοντα κράτη - μέλη απέβλεψαν στην ανάπτυξη των κατάλληλων λύσεων και την εύρεση του νομικού πλαισίου προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι όποιοι κίνδυνοι θέτουν σε αμφισβήτηση την ασφάλεια δικαίου που επιδιώκει η Ένωση. Ο εν λόγω Κανονισμός χαρακτηρίζεται από ένα πνεύμα συμβιβασμού, μέσω του οποίου επιδιώκεται η όσο το δυνατόν περισσότερο αποτελεσματική δράση μίας ενιαίας ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής. Με τον Κανονισμό καταβάλλεται μία προσπάθεια να γίνει υπέρβαση του αυστηρώς νοούμενου δικαιοτικού χώρου κάθε κράτους - μέλους, προκειμένου να δημιουργηθεί

⁸¹ Τσόλκα Ό., «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-οικονομική τάξη» [2022] ΠοινΧρ, σελ. 28.

ένας ενιαίος ευρωπαϊκός δικαστικός ποινικός χώρος πέραν των φυσικών ορίων που εξ ορισμού τίθενται.

Βέβαια, εμπόδιο στην εν λόγω προσπάθεια αποτέλεσε ο κατακερματισμένος ευρωπαϊκός δικαιοσύνης χώρος, καθώς και η έλλειψη συντονισμένης συνεργασίας μεταξύ των διωκτικών αρχών των διαφόρων κρατών – μελών. Σε διάφορες διατάξεις του Κανονισμού παρατηρείται δυσαρμονία που αποτυπώνεται τόσο σε ουσιαστικό, όσο και σε δικονομικό δίκαιο⁸². Ειδικά ως προς το σκέλος της αρχειοθέτησης, οι λόγοι για τους οποίους μια υπόθεση μπορεί να αρχειοθετηθεί κατά το εθνικό μας δίκαιο, δεν ταυτίζονται με αυτούς που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 39 του Κανονισμού και η διάσταση που παρατηρείται φέρνει στο προσκήνιο ζητήματα παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

Όσον αφορά το σκέλος της δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο εθνικό μας σύστημα παρουσιάζει ο ν. 5026/2023, με τον οποίο καταβλήθηκαν προσπάθειες από τον Έλληνα νομοθέτη να εξομαλύνει την όποια ανομοιογένεια, τούτο όμως δεν κατέστη εφικτό, κυρίως λόγω του ότι η άσκηση ποινικής δίωξης από τον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, βάσει όσων προβλέπονται στο εν λόγω νόμο, δεν ταυτίζεται με την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Συνεπώς, ο Έλληνας νομοθέτης καλείται να μεριμνήσει για την εισαγωγή ειδικών ρυθμίσεων που θα αλληλοσυμπληρώνουν τις διατάξεις του Κανονισμού και θα διευκολύνουν την εφαρμογή του.

Τέλος, στο άρθρο 42 του Κανονισμού αποτυπώνεται διάσταση αρμοδιότητας ανάμεσα στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλο που η διενέργεια του δικαστικού ελέγχου ανήκει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων, εντούτοις στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 42 εισάγεται θεμελιώδης εξαίρεση, κατά την οποία οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να θέσει υπόθεση στο αρχείο, στο μέτρο που αμφισβητούνται απευθείας με βάση το δίκαιο της Ένωσης, υπόκεινται σε έλεγχο του ΔΕΕ και όχι στον έλεγχο των εθνικών δικαστηρίων.

⁸² Ligeti K. and G Robinson, «Preventing and Resolving Conflicts of Jurisdiction in EU Criminal Law», 2018, Oxford University Press, Academic.

Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία - Μελέτες.

Ελληνική.

- Δαγκλής Η., «Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Ουσιαστικό – Δικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 29, 30, 54 και 67-68.
- Ζημιανίτης Δ., Η νέα θεσμική αρχιτεκτονική για των ευρωπαϊκό ποινικό χώρο: Ο διάλογος για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ΠοινΔικ 5/2013, σελ. 439.
- Ζημιανίτης Δ., Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσέγγιση των ορισμών των εγκλημάτων και των ποινών στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 18 και εξής.
- Ζημιανίτης Δ., «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η τρέχουσα κατάσταση και οι επί θύραις προκλήσεις», Ποινική Δικαιοσύνη, 24/2 (2021), σελ. 290.
- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Η πρόταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής και το σχεδιασμό των εγκλημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας στα πλαίσια του Α' Πυλώνα - Διάλογος με την Πράσινη Βίβλο, ΠοινΔικ 5 (2002), σελ. 563 επ.
- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Η σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τα δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων: προτάσεις με αφορμή το σχέδιο της Επιτροπής και την εναλλακτική πρόταση του Συμβουλίου, ΠοινΧρ (2015), σελ. 3 επ.
- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ σε ποινικές υποθέσεις: Η προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων στο ενωσιακό δίκαιο και η σημασία της για τον Έλληνα εφαρμοστή του δικαίου, ΠοινΧρ (2017), σελ. 561 επ.
- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., Το σχέδιο νόμου για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 αναφορικά με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ΠοινΔικ, 8-9 (2018), σελ. 849 επ.

- Καϊάφα – Γκμπάντι Μ, Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016, σελ. 302-309.
- Καϊάφα – Γκμπάντι Μ., Οικονομικά συμφέροντα Ε.Ε. και κρατών μελών: Προβάδισμα ενωσιακού δικαίου ή εθνικής νομοθεσίας, ΠοινΔικ 11/2017, σελ. 1315 επ.
- Κιούπης, Δ., Το ποινικό δίκαιο μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.
- Παπαδαμάκης Α., Ποινική Δικονομία, 7η έκδ. 2017, σελ. 243.
- Παπαθανασόπουλος, Ε., Πρωτοβουλίες υπό εξέλιξη στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικά θέματα - Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας, ΠοινΔικ, (2003), σελ. 1131 επ.
- Περιστεράκη, Α., Τα οικονομικά εγκλήματα κατά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας - Corpus Juris, ΠοινΔικ, (2002), σελ. 204 επ.
- Τσόλκα Όλγα, «Λειτουργικές Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και δικαστικός έλεγχος κατ' άρθρο 42», Ποινικά Χρονικά 2022.
- Τσόλκα Όλγα, «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-δικονομική τάξη» [2022] ΠοινΧρ, σελ. 33.
- Φλωρίδης, Β., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή - Συμβολή στην συζήτηση για την καθιέρωση του θεσμού (Μέρος Α'), ΠοινΔικ, 5 (2005), σελ. 613 επ.
- Φλωρίδης, Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή - Συμβολή στην συζήτηση για την καθιέρωση του θεσμού (Μέρος Β'), ΠοινΔικ, 6 (2005), σελ. 756 επ.
- Χρυσομάλλης, Μ. (επ.), Η αρχή του Κράτους Δικαίου στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μελέτες (Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).

Ξενόγλωσση.

- Alvarez, D.V., The Material Competence of the European Public Prosecutor's Office, σε Winter, L.B., The European Public Prosecutor's Office: The challenges ahead (Cham, Switzerland, Springer, 2018), σελ. 25 επ.
- Asp, P., Jeopardy on European Level – What is the Question to which the Answer is the EPPO? σε Asp, P. (ed.), The European Public Prosecutor's Office: Legal

and Criminal Policy Perspectives (Stockholm, Stockholms Universitet, 2015), σελ. 51 επ.

- Caianiello, M. The Proposal for a Regulation on the Establishment of a European Public Prosecutor's Office: Everything Changes, or Nothing Changes? *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 21-2 (2013), σελ. 115 επ.
- Caianiello, M., Models of judicial cooperation with ad hoc tribunals and with the permanent International Criminal Court in Europe, σε Ruggeri (ed.), *Traditional inquiries and the protection of fundamental rights in criminal proceedings. A study in memory of Vittorio Grevi and Giovanni Ranchina* (Berlin, Springer, 2013), σελ. 111 επ.
- Fletcher, M./ Herlin-Karnell. E/ Matera, C. (eds), *The European Union as an Area of Freedom, Security and Justice* (London and New York, Routledge, 2017).
- Herrnfeld, H.H., Choice of Forum and Case Allocation in the EPPO Regulation, σε Ligeti, K., Vervaele, J., Klip, A., *Preventing and resolving conflicts of jurisdiction in EU criminal law: A European Law Institute instrument* (Oxford, Oxford University Press, 2018), σελ. 305 επ.
- Herrnfeld/Brodowski/Burchard, «European Public Prosecutor's Office. Article-by-Article Commentary», *Hart/Beck/Nomos* 2021, σελ. 420-421.
- Klement, P., *OLAF at the Gates of Criminal Law*, *eu crim*, 12 (2017), σελ. 196 επ.
- Ligeti K. and G Robinson, «Preventing and Resolving Conflicts of Jurisdiction in EU Criminal Law», 2018, Oxford University Press, Academic.
- Mitsilegas, V., *EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe* (Oxford, Hart Publishing, 2016).
- Mitsilegas, V., The European Public Prosecutor's Office facing national legal diversity, σε Nowak, C. (ed.), *The European Public Prosecutor's Office and National Authorities* (Milan, Wolters Kluwer – Cedam, 2016), σελ. 11-33.
- V. Mitsilegas, «European prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor's Office and the rule of law», *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2021 Vol 28(2), σελ. 248, 263.
- V. Mitsilegas and F. Giuffrida «The European Public Prosecutors Office and Human Rights», 2018, στο βιβλίο «Shifting Perspectives on the European Public Prosecutor's Office», σελ. 59 – 98, καθώς και σελ. 79 και εξής.

- Tzortzi, V., The European Public Prosecutor's Office (EPPO) As the "keystone" of the EU Criminal Justice System: Working Paper (Athens, Thessaloniki, Sakkoulas, 2018).
- Zerbes, I., Collecting and using evidence: a patchwork of legal orders, σε Asp, P. (ed.), The European Public Prosecutor's Office: Legal and Criminal Policy Perspectives (Stockholm: Stockholms Universitet, 2015), σελ. 210 επ.